

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Bono Sodalitatis Partheniæ, Et Officiis Sodalitatis Erga Deiparam Patronam

Bourgeois, Jean

Antverpiæ, 1622

Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48699](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48699)

LIBER II.
DE
SODALIS PARTHENII
OFFICIIS
ERGA SANCTISSIMAM
DOMINAM
AC PATRONAM.

CAPVT I.

*Officia omnia reuocari ad veneratio-
nem & imitationem.*

FFICIORVM Parthenij
Sodalis tripartita potest
institui ratio : quorum
quædam ad religionem
aduersus Deum, Diuam
Matrem, cælitæque Patronos perti-
neant, quædam referantur ad æquita-
tem,

264 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
tem, benevolentiam & obseruantiam
erga proximos, siue maiores sint, siue æ-
quales, siue inferiores; quædam denique
moderationem sibi met adhibendam, &
priuatæ vitæ normam cõtineant. Quem
triplicem officiorum fontem videtur A-
postolus indicasse, cùm ait, *apparuisse*
gratiam Dei Saluatoris nostri, vt sobriè, iuste
& piè viuamus in hoc seculo. sobrietas ac
temperantia cuique propria virtus est;
iustitia rationem omnem agendi cum
proximo continet; pietas ad Deum reli-
giosè colendum pertinet. Eadem offi-
ciorum tria genera Zacharias Baptistæ
parens expressit, huncque esse Saluato-
ris in mundum aduentus scopum, *Vt sine*
timore de manu inimicorum liberati, serui-
mus illi in sanctitate & iustitia, coram ipso.
Sanctitas eadem est atque castimonia,
præcipuum temperantiæ decus, ac so-
brietatis ornamentum; iustitia rationem
versandi cum proximo, charitatem quo-
que ad beneficentiam ei præstãdam am-
plectitur: pietas in seruitutè Dei, coram
illo, posita est. Hæc prima præcipuaque
religionis pars, latria, Dei seruitus, si
quis

Tit. 2. 12.

Luc. 1. 74.
75.

quis se totum diuino m̄cipet obsequio,
 nec ab optimi eius Domini conspectu ac
 cultu cogitatione longiùs euagetur. De-
 nique partitionem eandem secutus vi-
 deri potest Archangelus Raphaël cum
 Tobia differens; *Bona est oratio cum ieu- Tobia 12. 8.*
nio & eleëmofyna, magis quàm thesauros au-
ri recondere. ieiunium temperantiæ, eleë-
 mosyna iustitiæ, oratio pietati respōdet.

Verùm cùm ea partitio latissimè pa-
 ret, singulaque si diffusius explicentur,
 membra iustum suum exigant volumen,
 vniuersa verò hæc scriptio, vnius Diuæ
 Matris honoris causa suscepta sit; offici-
 orum aduersus illam Parthenij Sodalis
 illa videtur compendiosior commo-
 diorque futura partitio, in duo summa-
 tim capita, quorum alterum sit venera-
 tionis, seu adorationis; alterum imita-
 tionis præstantissimarum eius virtutū; vt
 oculis mentis Patrona semper obuerse-
 tur vel adoranda vel imitanda. Honor
 & cultus Sanctissimæ Matris adoratio-
 ne potissimùm defertur, at Sodalis bo-
 num & emolumentum imitatione con-
 tinetur, quamquam & imitatione se coli
 M valdè

266 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
valdè reputat Diua Mater, & adoratio-
ne maximum meritorum quæstum facit
Sodalis; tamen ad huius spiritale com-
modum præcipuè refertur imitatio, &
ad Deiparæ cultum adoratio. Adoratio-
ni comes adiungitur inuocatio, & si quis
alius cultus pio Sodalitatis more atque
instituto defertur. De omnibus honoris
partibus, quas recenset Aristoteles, de
templis, imaginibus, peregrinationibus,
aliisue modis minùs vſitatis cultus Dei-
paræ, dicere mihi propositum non est,
sed de adoratione & inuocatione, tum
de virtutum eius imitatione: quibus
cancellis, quo breuior & gratior existat,
hic libellus includetur.

1. Rhetor.
15.

Sermo de
Natali S.
Laurentij.

Gloriemur in Domino, qui est mira-
bilis in Sanctis suis, in quibus præsidium
nobis cõstituit & exemplũ, ait præclare
S. Leo. Sed quanto hoc præsidium cer-
tius, & exemplum illustrius in Sanctissi-
ma Sanctorum omnium Regina Deus
nobis pro sua benignitate prouidit, tan-
to crebriùs ardentiusque illud est prece
continua atque adoratione præsidium
implorandum, & exemplum imitatione
con-

consecrandum. Ac sanè mutuam sibi præstant opem veneratio atque imitatio, dum Virginis Matris in nos augent beneuolentiam, beneficentiamque prouocant; dum imitatio Virgini nos in dies magis conciliat, & ad eam imitationem magis exprimendam veneratio gratiæ vires obtinet, imitandumque; exemplar hoc circūfert semper in oculis. Vt impetres, inquit Bernard. eius orationis suffragiū, non deseras cōuersationis exemplū. Valet hīc illud Eccles. *Sicut qui thesaurizat, ita qui honorat matrem suam.* quamquam omnis honos à nobis exhibitus, eius meritis & dignitate immenso quodam spatio inferior est; tamen nisi eum quemcūque possumus vltro deferamus, animi ingrati notam turpissimam haud effugiemus, neque Saluatoris, qui matrem ab vniuersis quàm maximè in honore accultu haberi cupit, obseruantia aduersus eam ac voluntati faciemus satis. Sicut Pater omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium sicut honorificant Patrem; ita Saluator filius per amantissime Matris manus omnia nobis

indulget gratiarum munera ac beneficia, ut omnes honorificent matrem sicut honorificant filium. Honor ijs personis excellentibus defertur, auctore Philosopho, qui vel dedere vel dare possunt beneficia. Totis igitur medullis cordium, (vtar S. Bernardi verbis) totis precordiorum affectibus & votis Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius qui totum nos habere voluit per Mariam. Hanc porro venerationem atque adorationem si destituta sit imitatione, mancam esse intelligamus. *Summa enim religio est imitari quod colimus*, præclara est sancti Augustini sententia. Atque vt nostri spiritualis fructus cupidissima est Virgo Mater, gratior illi est imitatio quam laudatio, magisq; ei placeat deuotus imitator, quam laudator otiosus: sed vera laudatio cordis, imitatio est operis, ait egregius Virginis imitator & laudator Ildephonsus. qualis est inter actionem & contemplationem contemplatio, talis est inter adorationem & imitationem connexio. Adoratio est perfecta & compendio velut expressa

*Serm. de
Aqua du-
c. n.*

*Serm. 1. de
Assumpt.*

contemplatio; præcipua verò laus fructusque actionis imitatio est. constet igitur hac vtraque. permixta, veneratione & imitatione, omnis nostra aduersus optimam Patronam officiorum absolutio.

CAPVT II.

Quenam Deiparæ Virgini deferenda sit adoratio.

CVM corpore constemus & animo, parte vna externæ quæ sub aspectum cadit immersi materiæ, parte alia spirituales & inuisibiles; adoratio quam Deiparæ deferre nos par est, vt ei nos subiter namus honoris eius causa, duplex omnino est, aut duplici parte constat: quarum altera sit instar corporis externa genuculatio, prostratio, denudatio capitis, eleuatio manuum, coniunctio palmarum, tussio pectoris, thurificatio, luminum accensio, & alia generis eiusdem; altera velut anima ac vita sit interna testificatio cum sui submissione, eximia quedam opinio & existimatio illius excellentis gratiæ & sanctitatis, summæque dignitatis Dei Matris, in qua existimatione intellectus volun-

270 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
tas sibi summè complacere, & honorem
illum externo corporis gestu delatum
imperet ac prodatur. Externa signa reue-
rentiæ cuiuscumque excellenti personæ
quam veneremur, Principi quoque ac
Magistratui civili possunt exhiberi, non
solum ipsi Deo supremo omnium rerum
auctori atque effectori, Sanctissimæ Re-
ginæ cælorum, cæterisque Beatis; sed
longè dispar est interior existimatio at-
que opinio de Magistratus aut Principis
excellentiâ quadam politica, de Dei pri-
mi rerum principij suprema auctoritate
ac maiestate, cui patriæ seruitus maxima
debeatur; de sacra Beatorum excellentiâ
sanctitatis, qua sunt inter amicos ac fi-
lios Dei relati, eoque iam clarè conspe-
cto potiuntur in cælis, quorum obser-
uantia nuncupatur à Theologis dulia,
seruitus & ipsa, sed honoraria, longè in-
ferior eâ, quæ Deo rerum omnium effe-
ctori atque moderatori defertur. In ge-
nere duliæ suprema est Diuæ Matris ad-
oratio, quæ dicta est à Theologis hyper-
dulia, quasi excellens dulia, singularis
planè submissio: ob duplicem causam, tū
ob

ob eius singularem in nos auctoritatem,
 ac supremam Dei Matris dignitatem,
 tum ob eximiam gratiæ & sanctitatis
 omnis præcellentiam, qua Sanctos o-
 mnes velut in immensum exsuperat.
 nam, vti rectè Damascenus, Dei Matris
 & seruorum Dei infinitum est discrimē;
 tanto Angelis Beatisque omnibus me-
 liorexcelliorque effecta est, quanto præ
 illis differentius nomen hereditauit,
 quāto gratiæ illius gloriæq; sublimitas o-
 mnē omnium Beatorum in vnum quoq;
 cumulū cōgestam excedit gratiæ ac glo-
 riæ copiam. Hac in adoratione Deiparæ
 deferenda præiuere nobis Angelicarum
 mentium chori, cū primū illis Deus
 hoc suæ in nos infinitæ charitatis de in-
 carnando Verbo & delecta Virgine Ma-
 tre consilium patefecit: tum enim &
 Deum hominem effectū, & eius dignissi-
 mam Matrem Reginam suam supplices
 ac gratulantes adorarunt. iterum auspi-
 catissimo in Saluatoris natali, cū ad
 stabulum Bethlemiticum delapsæ sunt
 istæ cælestes turmæ ex Apostoli testimo-
 nio, *Et cū iterum introducit primogenitum*

*Orat. de
 dormitione
 Deiparæ.*

Hebr. 1. 6.

M 4

in

in orbem terræ, dicit, Et adorent eum omnes Angeli Dei. Denique ut in gloriosa resurrectione, & Deum filium, & Matrem Virginem, uti eius dignitas honosque exigebat, adorarunt. Præiuere præterea nobis Reges Magi primitiæ atque oratores Ecclesiæ Gentium, dum procidentes adorarunt Deum infantem in Matris sinu ac gremio, veluti regio throno confidentem, qui Regem veneratur, & thronum & vestem eius quoque veneratur: quamquam illustrati fide Magi Virginem per se pro dignitate Matris honorandam adorandamque censuerunt, nec suo defuerunt officio. Quod dixi de sinu & gremio, comprobatur Chrysost. Inuenerunt, ait, Magi puerum cum Maria quæ eum suo in gremio collocauit; quis enim dignior thronus infanti Deo ad Reges Magos excipiendos apparari potuerat? Idem Ambrosius: Mater partu molli blanditur gremio, eum adorandum Magis ingerit. Omitto Emissenum & Euthymium.

*Homil. 8 in
Matth.*

*Serm. 1. de
Epiphan.*

Et verò cum nemini vnquam nisi per Christum saluatorem ac mediatorem
salus

salus obtigerit, cùm omnis gratia iustorum, fide nitatur ex Virgine concepti natiq; Redemptoris; crediderim non tantùm posteriores, Apostolos, Martyres, Confessores, ceterosq; fideles Virginem, (quã Apostolorum propè coæuus Tertullianus Beatissimam & gloriosissimam appellat) hac adoratione veneratos fuisse, sed & anteriores Patriarchas, Prophetas, magnosq; illos Hebræorum reges ac duces, ex quorum erat illa stirpe gignenda, tanto antè hanc suam proneptem generis ac gentis gloriam gratulabundos adorasse. Hãc quoque Dei Matrem dixerim secundùm filium fuisse desiderium collium æternorum, expectatissimam cunctis gentibus, velut auroram post tam longinqua densissimæ noctis spatia gratissimam. hanc Abrahamo præmonstratam summoque exultantis animi gaudio visam & adoratam mihi persuaserim, & ad Matrem filij quoque verba traduxerim: *Abraham pater vester Ioan. 8. exultauit vt videret diem meum, vidit & gauisus est. v. 56.* eandem ab eius filio Iacob in summitate virgæ Ioseph, qui præfigura-

M 5

bat

Serm. de
Passione.

bat Saluatorem, summo solatio morien-
tis adoratum. breuiter à ceteris, quorum
est adumbrata figuris, prænuntiata vari-
cinijs, votis ac suspirijs inclamata, habi-
tam in summa veneratione contende-
rim, iuxta illud D. Leonis dictum: Saluti-
feræ Virginis partus non extremi tantum
temporis generationibus profuit, ve-
rum etiam se in præteritas refudit æta-
tes; ac quo fuit apud eius æui quemque
fidelem expressior fides, notitiaque cla-
rior Saluatoris, eo quoque Virginis eius
Matris, fuit eorum adoratio veneratio-
que submissior. A Christi in cælos ascen-
su quin Ecclesia omnis Dei Matrem, uti
par erat, venerata sit atque adorarit, am-
bigi non potest, & fidem Ecclesiastici
præstant Annales. Quo ferè quisque vir-
tute ac sanctitate magis excelluit, eo
Deiparæ Virginis cultui comperietur ad-
dictior extitisse, ut rectè illi accommo-
des istud Psalmistæ: *Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis*; Sancti quique primores, Ecclesiæ Principes, meritis atque opibus gratiæ locupletissimi: ad quos tamen & nos omnium egentissimi accedamus,

Psal. 44.
13.

damus, vt vniuersa illi gratulans adoransque acclamet Ecclesia (qua duce de suis triumphat hostibus) quod vetus Synagoga gloriosæ Iudith Holoferne truncato: *Tu gloria Ierusalem, tu letitia Israel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, &c. & eris benedicta in æternum, fiat, fiat.* *Iudith 15. 21.*

CAPVT III.

Quibus de causis adoranda sit Virgo Dei Mater hyperduliâ.

DVabus præcipuè, quæ sunt indicatæ, ob summam diuinæ gratiæ ac sanctitatis excellentiam, qua creaturas omnes velut immenso quodam spatio prætergreditur; deinde ob incomparabilem Dei Matris dignitatem, qua nulla maior celliorque in puram creaturam cadere omnino potest. Quæ duæ causæ si componantur inter se, & cogitatione se iungantur, prior illa sanctitatis ac gratiæ cum filio Deo coniunctio, huic maternæ summæque propinquitati naturæ tamen

Luc. II. 28

Tract.

10. in Ioan-
nem.

anteferenda est, ex Christi Domini re-
 sponso: *Quin immò beati qui audiunt verbū
 Dei, & custodiunt illud*, vt obseruat S. Au-
 gustinus. Verùm, in Deipara numquam
 seiunctæ fuerunt, nec esse potuerunt ex
 consueta ac præscripta Dei lege, qua filij
 Dei mater æterno decreto delecta erat
 ac constituta; semper sibi connexæ fue-
 runt istæ necessitudines naturæ & gra-
 tiæ, nec alteram altera propriè præuertit,
 cùm, auctore Damasceno, gratiam na-
 tura præuerrere non est ausa, imò ma-
 ternam propinquitatē longè antè præ-
 uerit gratia. Fuit igitur utroq; & naturæ
 & gratiæ gradu proxima, nexuq; utroque
 coniunctissima filio Mater, eadem &
 primaria sponsa, filiaque per gratiam
 adoptionis, & mater æterno cōsilio Ver-
 bi incarnandi destinata. ex qua velut ori-
 gine promanarunt omnes eius gratiæ,
 præcellentiæ ac sanctitatis prærogati-
 uæ: ad eam enim Dei Matris dignitatem
 comparabatur, effusis in illam omnibus
 diuinæ gratiæ ac sanctitatis muneribus,
 vt filio Deo non indigna, nec indecora
 mater existeret: corporis eius mystici,
 cuius

cuius ille est caput, ipsa spiritale collum omnibus virtutum monilibus ornatissimum, Ecclesiæ totius princeps membrū, aulæ cælestis Regina, creaturarum omnium præcellentissima. Quare Deiparæ prima hæc sit adorandæ causa; quòd Dei mater existat, mater Iesu, Dei, Domini, Saluatoris nostri. quam eius laudē cūm expresserint Euangelistæ, ceteras commentandi per amplum suppeditarunt argumentum. Id dixisse perquam abundè est *Virginem Mariam de qua natus est Iesus, qui dicitur Christus*, appellauisse Matrem Iesu. Sed ne quis Nestorius Iesum diuidat, & diuinam hypostasim ab eo se iungat in cōceptu, sacra Synodus Ephesina tanto studio contendit, theotocon Dei Matrem appellandam, qua nulla potest appellatio dignior ac celsior puræ quidem vlli conuenire creaturæ. non tantum Christipara, verum & Deipara dicenda: digna quidem appellatio, ob quam vnā tuendam Synodus Ephesina cogeretur. Vt filio Deo nullus cogitatione dignior maiorque effingi potest: ita mater excogitari sublimior nulla

278 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
potest quàm Dei Mater. Potest Deus v-
niuersum hoc maius, cælum præstantius,
elementa meliora condere, at Dei Ma-
tre maiorem matrem non potest. Inde,
quæ altera est causa adorationis deferē-
dæ, plenitudo omnis gratiæ ac sanctita-
tis, qua proximè ad filium Deum acce-
dit, cui omnis omnium Sanctorum atq;
electorum gratia in vnum etiã congesta
cumulū cōparari nequeat, exoritur. Ac
prima quidem Virginis gratia, quâ est in
primo conceptu sanctificata, & ab origi-
nali labe præseruata, qua se primùm ac-
celerato rationis vsu totam diuino Nu-
mini consecrauit ac contradidit; supre-
mam cuiusuis Sancti gratiam, quam de-
curfa hac mortali vita lōgissima in cæle-
ste regnum intulit, imò SS. omnium gra-
tias in vnū simul aceruū aggregatas, lōgif-
simè superauit, iuxta illud Davidis my-
stico sensu: *Fundamenta eius in montibus
sanctis, diligit Dominus portas Sion super
omnia tabernacula Iacob.* Neque hæc mea
vnius est (cuius nulla est auctoritas)
sed complurium doctrina & pietate
præstantium Theologorum asseueratio.
Hanc

Psal 86.
3.

Hanc verò gratiam D. Mater, per omnem deinceps vitam, quam ad septuagesimū vsque tertium prorogaram voluntætatis annum, continuato ac conduplicato semper auxit incremento, cum ne somno quidem summa mentis elicitus contentione diuinus eius amor interromperetur, semperque vim omnem & naturæ & gratiæ in eum eliciendū exeret, nullam verò ne minimam in omni facto, dicto, cogitatu venialem culpam admiserit, sed diuinæ voluntati quàm esse potuit gratissima semper extiterit. quæ res, vt nihil de diuina vltro in Virginem effusa beneficentia dicamus, immensitatem quandam gratiæ demonstrant: cui respondet ex æquo gloria; vt mirum non sit, si supra creaturas omnes exaltata cæli Regina proximo deitati throno confederit, ad filij dexterâ collocata in potioribus eius bonis, si separatū & à ceteris seiunctū Beatissimæ gloriæ chorū efficiat. qua in eminenti maiestatis sede circumuallata beatarum mentium infinitis myriadibus, qui illam supplices ac gratulantes venerantur, cogitanda nobis

bis

bis est, cùm & illi venerationem atque adorationem humi repentes vermiculi, ac velut in cceno coaxantes ranunculæ deferimus.

Ad has tertia potest adorationis adijci causa iustissima, quòd, cùm Domini Dei nostri Saluatoris dignissima mater existat, nostra quoque iure quàm optimo Domina, & omnium heræ creaturarum, vti loquitur Damascenus, existat. quare etsi cæteris Sanctis honos à nobis habitus minùs propriè censeatur dulia, seruitutis testificatio quæ dominis exhiberi solet à seruis; tamen Deiparæ exhibitus is honor propriissimè est dulia, cùm & naturæ conditione tamquam Creatori nostro, & redemptionis iure tamquam Saluatori eius filio propriissimè serui simus, eandemque seruitutem dignissimæ eius parenti debeamus. Magno nos ille pretio diuini sui cruoris seruos emit, sibi inquam, Matrique suæ seruos, quæ & ipsa plurimum ad eam nostram contulit redemptionem. quam ille salutem condigno perfecit merito, hanc ipsa cōgruo seu imperatorio quoque

que promeruit, quo eodem merito incarnationis æterni Verbi promeruit accelerationem. Hunc Deum hominem Saluatorem nostrum, de Spiritu sancto conceptum nouem ipsos menses virgineo tulit vtero, moxque partu enixa virgineo fouit, fasciavit, educavit infantem, puerum, adolescentem adiuuenem, omnibus maternæ curæ ac pietatis officijs prosecuta, illi comes in Euangelio tota Palæstina deferendo, nusquam à diuino eius latere longiùs abscedens; denique morienti astitit ad crucis eius pedem, supremumque excepit spiritum, de peracto humanæ redemptionis opere gratulans, ac gratias agens, victimam nostræ salutis Augustissimæ obtulit Trinitati. neque verò nunc in cælo recepta ad filij dexteram supremo gloriæ throno, maternam suam aduersus clientes curam ac prouidentiam intermittit, neque patrocinari vnquam desinit, causamque ærumnosorum ad se contugientium apud Deum filium agere mortalium, quin verò ipsam misericordiæ matrē diuinæ clementiæ ac misericordiæ thronum censuerim,

Hebr. 4. 16.

fuerim, ad quam nobis à se uero iustitiæ tribunali sit appellandum, quando apud hoc iustitiæ tribunal pridem desperata ac deplorata est causa nostra. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno, non corporis tantum utroque genu, sed præcipuè mentis utroque flexo poplite, intellectu ac voluntate, supremam eius Dei Matris dignitatem, gratiæ ac sanctitatis eminentiam, supra creaturas omnes; tum in nos supremæ Dominiæ potestatem & auctoritatem cogitatione, uti par est, existimantes, & voluntate suppliciter gratulantes, adeamus eam, ac salutemus adorantes atque inuocantes, Chrysostomo præeunte, ac magno Athanasio prosequente: Ut verè dignum & iustum est, glorificare te Deiparam, & semper beatissimam, & penitus incontaminatam Matrem Dei nostri, honoratiorem Cherubim, & gloriores incomparabiliter Seraphim, quæ citra corruptionem Deum peperisti! verè Deiparam te magnificamus. Ave gratia plena Maria, Dominus tecum, benedi-

*In Liturgia.**Luc. 1. 28.*

Et

cta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui, quoniam saluatorem animarum nostrarum peperisti.

Ad te clamamus, recordare nostri Sanctissima Virgo, quæ etiam à partu virgo permansisti. *Aue gratia plena, Dominus tecum.* Beatam te prædicant omnium Angelorum & terrestrium hierarchiæ. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Intercede hera, & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis.

Arbana. f.
in Euang.
de S. nostre
Deipara.

CAPVT IV.

De triplici tempore ad Deipara Virginis adorationem oportuno.

EA est Dei Matris summa dignitas, & profusa in nos beneficentia, vt nullum par esse possit nostrum aduersus eam religiosi cultus obsequium; tametsi nullo vnquam interrumpetur tēpore, tametsi ne momento quidem ac puncto tēporis intermisso, supplices semper illā veneraremur, nunquam illi consentaneas laudes ac pares gratias referremus: sed

sed cùm illam contentionem mortalitas
 nostra non ferat, aliæque nos aliorum
 auocent curæ; horis certè singulis, cùm
 nos admonet horologij pulsus, Angeli-
 ca salutatione, & si patitur loci secessus,
 genuflexione, palmarum coniunctione,
 aliaue reuerentis animi ac grati signifi-
 catione prosequenda foret optima Ma-
 ter, Regina nostra clementissima: quæ ut
 nostri memoriam deponit nunquam, ita
 nobis ex animo excidere penitus non
 deberet. Ad eam in singulas horas Virgi-
 nis inuocationem prouocat nos Indul-
 gentia Pontificia mille dierum, primùm
 à Leone X. concessa, tum à Paulo V.
 confirmata; nempe ut solis ac diei cur-
 sum exæquet orationis cursus, & quæ
 commodè singulis non potest momen-
 tis, singulis certè saluetur horis Dei
 Mater, simulque incomparabilis benefi-
 cij redemptionis nostræ mentem subeat
 recordatio.

Minimùm certè triplici tempore, ma-
 tutino, meridiano, & vespertino foret
 ea clementissimæ Matris adoratio & in-
 uocatio cum sensu pietatis vsurpanda,
 pro

pro more & exemplo regis Dauidis, qui licet amplissimi regni districtus administratione, non intermittebat ea precanditempora: *Vespere, manè, & meridie narrabo & annuntiabo, & exaudiet vocem meam.* *Psal. 54. 18.*

Ita quoque manè Patronam suam salutatum adire debet Sodalis officij causa, vt per eam vniuersas eo die suscipiendas actiones diuino offerat Numini, opemque gratiæ ad eas feliciter exequendas copiosè reportet. Tum meridie media inter negotia receptui non nihil intus canere, collectisque animi viribus ad Deum & Diuam Matrem aspirare conuenit, easque spiritus vires instaurare ac reficere. Denique vespere solet ac debet accuratum examen institui conscientiæ, quo & de erratis venia indulgentiaque postulatur, & de rectè factis gratiæ referuntur. Optima autem huius examinis dieique conclusio erit Deiparæ supplex adoratio & innocatio, quæ nobis apud Deum filium mediatrix semper ac gratiæ conciliatrix adhibenda est. Si, quem admodum oporteret, solido, nec interrupto die Deiparam venerari non possumus,

sumus,

sumus, vti in empyreo cælo Beati venerantur; certè illo primùm ex oriente, tum ad alto & ad medium cæli cardinem progresso, denique cadente & occidente sole Regina nobis nostra est ac Domina consalutanda. Huc omnino pertinet æris campani pulsus tertio repetitus, quo ad trinam Angelicam salutationem manè, meridie, vesperi prouocamur. qui pulsus ne in locis quidem Ecclesiastico subiectis interdicto vnquam est intermittendus, ne Deiparæ, Dominicæque incarnationis memoria vnquam oblietur aut imminuatur vlla temporis iniquitate. Cuius saluberrimi moris, in què potissimùm auctorem referenda sit origo, non est exploratum. videri potest Urbano II. cùm ad expeditionem terræ sanctæ alias quoque solemnes Deiparæ preces instituit in Synodo Claromontana, potissimùm ascribenda matutini ac vespertini pulsus consuetudo, ad diuinam opem implorandam, Virginis intercessione, & æterni Verbi memorandam incarnationem. Cui deinde Gregorius IX. meridianum adiecit pulsum,

vt

vt aptè tribus mysteriorum rosarij generibus gaudij, luctus, & gloriæ tres illi pulsus responderent. Qua potissimùm hora diei aut potiùs noctis Archangelus Gabriel Virginem salutaturus accesserit, ac diuini Verbi peracta sit incarnatio, compertum non est. ad eius igitur exsuscitandam memoriam tum summo manè, tum vespere pulsus edebatur: nunc autè aptissimè ad triplicia illa mysteria tres pulsus accommodantur, matutinus ad eam, quæ tum contigit resurrectione, & cetera gloriosa; meridianus ad passionem & crucifixionem; vespertinus ad incarnationem filij Dei & Angelicam salutationem: tamen si censuerunt multi hoc incarnationis mysterium, quod est cæterorum caput atque principium, ad eum triplicem pulsus semper vsurpare. Lege VII. Sodalitatis præscribitur, vt præter actionem gratiarum, aliasque preces quoquo manè, vbi è lectulo surrexerint, Sodales ter orationem Dominicam & Angelicam salutationem in honorem SS. Trinitatis pronuntient, simulque Symbolum Apostolorum &

An-

Antiphonam *Salve Regina*. Vesperique præmissis examine conscientia ter Pater & Ave, ac semel psalmum *De profundis* pro defunctorum animabus exequantur. Auctor ego sum vti sub meridiem quoque, vel proximè post vel antecibum sumptum ad breue temporis intervallum sese colligant, easdemq; preces illas Sanctissimæ Matri persoluant, & triplicia illa mysteria Rosarij in tria tempora dispartita, aut quovis illorum tempore simul iuncta breui compendio repræsentent. Accedet illud quoque commodum, quòd eadem opera tres augustissimas SS. Trinitatis personas summa patriæ veneratione prosequetur, dum in Virgine Matre & Patris omnipotentiam, & Filij sapientiam, & sancti Spiritus effusam bonitatem suavitatemque celebrabunt; & illam secundum Patrem summa præditam potentia, secundum Filium illuminatissimam, ex Spiritu sancto redundante suavissimam dulcissimamque, eiusdem Spiritus sancti sponsam, matrem Filij, filiam æterni Patris, totius Trinitatis thronum ac sacrarium

ado-

adorabunt. Quam longè piissimam precandi formulam præscripsit aliquando clementissima Mater Beatæ Mechtildi, cui se propitiam in morte non defuturâ asseuerauit, si ter quoq; die salutationē eā Angelicam obiuisset. Non deerit igitur iis, qui nō modò trinā quoq; die, sed quoq; mane, meridiē, vespere tertio repetitâ iterarint, cū pietatis sensu, modò ne ex assuetudine quadam incogitanter effutierint. Tum verò crebrius vsurpandæ adorationis, inuocationis ac salutationis Deiparæ deesse nō potest occasio; cui, si locus est ab arbitris semotus, addenda genuflexio. Quoties interdum nouum aliquod suscipis negotium, opusque ad Dei gloriam aggredieris, quoties noctu de somno suscitaris, quoties quapiam hostis maligni tentatione pulsaris, quoties denique cubiculum tuum ingrederis & egrederis, tum genu flexo suppliciter adoranda Deipara, ac velut illa de cælo spectante audienteque, Angelica ei gratissima salutatio recitanda. Id virginem suam Eustochium monet quoque S. Hieronymus: Egredientes de

N hospi-

Epist. 12.

290 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
hospitio amet oratio, regredientibus
de platea oratio occurrat antequam ses-
sio, nec prius corpusculum requiescat
quàm animus oratione pascatur.

C A P V T V.

*De Rosario siue Psalterio Deiparæ 150.
salutationum Angelicarum.*

Petrus Eremita, qui belli sacri sub Vr-
bano II. Pontifice Godefrido Duce
Bullonio suscepti primus incensor fuit,
hanc Deum & Diuam Matrem per cal-
culos seu globulos precandi formulam
reperisse existimatur à nonnullis; & ea
forsan de causa quise ab eo gloriantur
stirpem in Belgio ducere, Rosarium in
gentilitijs gestant insignibus. ceterùm
ea laus debetur S. Dominico, qui cùm
aduersus Albigenses hereticos omni de-
certaret armorum genere, hoc item ipsa
suggerente Diua Matre comperit atque
instituit aptissimum precandi genus o-
mni hominum generi, omni loco ac tē-
pori perquàm accommodatum, & in
quin-

quindecim decadestresque quinquage-
 nas, qui numerus est Dauidicorum Psal-
 morum (vnde & Psalterium Beatæ Ma-
 tris nuncupatur) cum apta mysteriorum
 vitæ Christi Domini & Sanctissimæ Ma-
 tris gaudij, luctus, & gloriæ distributio-
 ne partitus est. Quo genere precandi vt
 nullum est facilius & expeditius, vulgò
 omnibus obuium, ab imperitis æquè ac
 doctis, domi, foris, in itinere, in morbo
 frequentatum; ita nullum est præstan-
 tius & ad pietatem vberius, siue spectes
 vtramque qua constat precationem Do-
 minicam, & Angelicam salutationem,
 qua nihil esse potest sanctius atque di-
 uinius; siue adiunctam commentatio-
 nem mysteriorum vitæ Christi Domini,
 ac Sanctæ Matris, aut aliam piam consi-
 derationem ex qua nascatur deuotio in-
 terior, quæ vita est & anima vocalis ora-
 tionis, qua deuotione sæpissimè rudio-
 res à Deo copiosissimè perfunduntur. Ex
 hoc vtroque capite ceteris omnibus
 precandi formulis longè videtur ante-
 ponendum Rosarium, ac duplicem qua-
 si fontem patefacere spiritualium sen-
 suum

292 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
suum & solatorū, si qua par est attentio-
ne ac pietate decurratur. qui duo fontes,
instar eorū quos effodit Isaac, Latitudo
& Abundantia nuncupari queant. Nam
& singulæ partes orationis Dominicæ sa-
lutationisque Angelicæ pensulatiūs
expensæ, eiusmodi sensa spiritualia co-
piofissimè sufficient; & ipsa quæcumque
mysteriorum inspectio, cū fuerint illa
diu multumque antea meditata, ad eam
copiam existet vberima. Dominicam o-
rationem Christus Dominus suometo-
re sacro nobis prodidit ac commenda-
uit, optimus orandi magister, optimus
que causæ nostræ apud Patrem aduoca-
tus, cælestis, vt eum vocat August. In-
risperitus. Et cuius pectus non emolliat
sursumque erigat sanctæ confidentiæ ple-
num illa præfatio, *Pater noster qui es in
caelis?* tres deinde petitiones tria quæ de-
bent in nobis ardere vota ac desideria
bonorum æternorum explicat, vt sanctæ
ficetur Dei nomen, agnoscat, ametur
obseruetur, adoretur optimus naturæ
gratiæque parens ab vniuersis mortalibus,
propagetur eius nominis gloria

In p. al. 54.

claritas apud infideles, Indos, barbaros, hæreticos, perperam viuentes Christianos. *Adueniat eius regnum* in animis nostris, primùm hîc per gratiam, fidem, sp̄e, charitatem; deinde per gloriam claramque deitatis eius visionem ac fruitionẽ; dominetur ille nobis summa veritas, bonitas, æquitas, veniat in nos eius regnũ, quod est iustitia, pax & gaudium in Spiritu sancto. *Fiat eius voluntas in celo & in terrã*; quàm perfectè maiestati eius in cælis obtemperant Angelicæ mentes, tam perfectè nos homines eius iussis ac mandatis obsequamur in terris; abnegata propria voluntate, in eius vnus sanctissima ac diuina voluntate conquiescamus. Denique quatuor insequentes preces bona omnia temporalia corporis & animi complectuntur, valetudinem, victum, vestitumque in pane quotidiano, & præcipuè pabulum mentis, quod est diuinum eius verbum, Sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramentũ, denique cælestium illustrationum copia. Tum declinationem omnium malorum quæ vel adsint, vel impendeant, inter

quæ grauiſſimum eſt peccatum, quæque
 eo remiſſo ſuper eſt exſoluenda pœna,
 tum quæ ad illud impellit ac ducit ten-
 tatio, ne illi aliquando ſuccumbamus,
 denique cæterorum corpori atque animi
 malorum impendentium depulſionem.
 Aut prioribus quinque poſtulis gra-
 tiam Dei poſtulamus, poſterioribus
 duobus in gratia perſeuerantiam, aut
 propoſito ſcopo diuinæ gloriæ, vt Deus
 ipſe regnet in intellectu & obſequentiſ-
 ſima voluntate, noſque & corpore & a-
 niimo à peccatis, à tentationibus, à malis
 omnibus expediatur oramus, quæ tota eſt
 votorum noſtrorum ſumma. Angelica
 quoque ſalutatio Spiritu ſancto inſpirâ-
 te per Archangelum Gabrielem & ſan-
 ctam Elizabetham pronuntiata, extre-
 ma clauſula ab Eccleſia Matre adiecta,
 tota cæleſtis eſt ac diuina, ab Angelicis
 hominibus, Angelica puritate & pietate
 efferenda. *Aue*, gaude, tuis bonis fruere,
 expers omnis væ peccati, quæ prioris E-
 uæ culpam & maledictionem expūxiſti,
 tui gaudij ſint participes qui de tua ſanc-
 clientela; *Maria*, ſtella maris, domina,
 illu-

illuminatrix, sidus clarissimum, quo mū-
 dus omnis terrestris atque cælestis illu-
 stratur; *gratia plena*, plena Deo, plena vir-
 tutibus, sola gratiam quam nulla alia ^{Ambro-}
 meruerat consecuta, vt gratiæ repletur ^{fiss.}
 auctore; *Dominus tecum* eximia planè ra-
 tione, cū in te & ex te Verbum caro
 factum est, obumbrante Patris virtute,
 & largissimè superueniente Spiritu san-
 cto ipse Deus Filius ex te carnem induit;
benedicta tu in mulieribus, lilium inter spi-
 nas, mater & virgo, facunda & illibata,
 supra creaturas omnes exaltata; & *bene-*
dictus fructus ventris tui Iesus, fons omnium
 benedictionum, qui vitam mundo resti-
 tuit, beatus venter qui te portauit, & be-
 ata vbera quæ te lactauerunt, ô bone Ie-
 su, salus nostra, vita nostra. *Sancta Maria*
Mater Dei, supplices te adoramus genu-
 flexo, & inuocamus per ea sanctissima
 nomina tua; *adsis nobis in hora mortis*, cui
 calcaneo insidias struit inimicus anguis,
 cui tu caput obtriuisti, & per filium ob-
 tritura es: noli respuere peccatores,
 quorum ille redimendorum causa fa-
 ctus homo. Hæc aliaue consimilis, ad o-

296 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
rationem Dominicam & Angelicam salutationem adhiberi potest pia mentis commentatio. ne cui tamē sæpius iterata difficilior videretur, & cū ad satietatem vitandam, tum ad vberiores internæ deuotionis copiam; præclare S. Dominicus ad eas quindecim decades mysteria totidem vitæ Christi Domini ac Sanctissimæ Matris accommodauit; vt esset tripartitum Rosarium, quod triplici illo tempore, de quo dictum est, aut tribus per hebdomadam diebus commodè recitari posset. numerus quinarium Dominicæ, orationis, quinque Christi Domini plagarum; denarius Angelicæ salutationis Decalogi aut decem præcipuarum Deiparæ virtutum memoriam ingerit. Mysteria vulgò notissima sunt:

Gaudij, primæ parti Rosarij respondentia:

1. Annunciatio Dominicæ incarnationis.
2. Visitatio sanctæ Elisabeth.
3. Natiuitas Christi Domini.
4. Purificatio Beatæ Virginis, & oblatio Christi in templo.
5. Inuentio pueri Iesu duodennis.

Ma-

Mæroris, secunda parti Rosarij:

1. Oratio in horro Oliuarum.
2. Flagellatio.
3. Coronatio spinea.
4. Baiulatio crucis.
5. Crucifixio.

Gloria, ad tertiam partem Rosarij:

1. Resurrectio Christi Domini.
2. Ascensio in cælum.
3. Missio Spiritus sancti.
4. Assumptio Diuæ Virginis.
5. Coronatio, aut extremum iudicium.

Nuntiat, inuisit, natus, offert, reperitur.

Orat, flagra, vepres, fertq₃, subitq₃ crucē.

*Surgit, conscendit, tum pneuma emittit ab
altro.*

Assumpta & cingit sacra tiara caput.

Habent hoc vitæ Christi mysteria, quòd non modò præclara documenta viuendi, & ad imitandum illustria virtutū exempla contineant, sed & inexhausta sint merita, & pretia nostræ salutis immensa, quibus Deo Patri representatis omnium gratiarū subsidia iure quodam æquissimo flagitemus. nobis natus est,

est, nobis vixit, nobis mortuus est Saluator, non sibi gratiam qua fuit à primo conceptu repletus absque mensura, sed nobis promeruit, per hæc sua merita veluti pretio persoluto ex quadã æquitate præstandam. Igitur hi sunt spirituales nostri thesauri, hi fontes vberissimi salutis, hæc delicia diuitiæq; nostræ, quas multò magis quàm vllus vnquam auarus pecuniam, assidua cogitatione retractare nos oportet. Quamquã omnibus omnia gradibus vitæ spiritualis, & temporibus anni, mysteria conueniunt, tamen Prima per Aduentum, à tironibus seu incipientibus; Secunda per Quadragesimam, à proficientibus; Tertia demum, à perfectis tempore Paschali rectissimè vrsurpantur. Prima, nos seuocant ab inanissimis mundi blandimentis & gaudijs. Secunda, aduersus molestias doloresq; communiunt. Tertia, ad spem gloriæ ac beatæ æternitatis accendunt. Prima, suadent innocentiam & puritatem, quæ in Virgine & infante Deo potissimùm elucescit. Secūda, patientiam, fortitudinem ac constantiam docent exemplo Christi

patientis & afflictissimæ Matris, tum humilitatem inserūt aduersus innatam superbiam pestem, vt prima aduersus luxuriam dimicant. Tertia, cælestis vitæ desiderium, purissimi amoris diuini flammam, zelum gloriæ Dei & salutis animarum, quale solet esse in perfectis, incendunt. Prima, nos in prosperis moderantur. Secunda, solantur ac confortant in aduersis. Tertia, quæ sit vtriusque fortunæ spes ac scopus, ostendunt. Sed de hisce mysterijs iam proximè copiosius. Nunc decem Deiparæ virtutes, quæ ad singulas salutationes pia quoque mentis vsurpentur commentatione, expressæ sacrae Scripturæ testimonio recensentur.

Prudentia: Cogitabat qualis esset ista saluatio.

Castitas: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?

Humilitas: Ecce ancilla Domini.

Obedientia: Fiat mihi secundum verbum tuum.

Charitas: Exsurgens Maria abiit in montana.

Gratitudo: *Magnificat anima mea Dominum.*

Paupertas: *Reclinavit eum in praesepio, quia non erat ei locus in diversorio.*

Patientia: *Ecce pater tuus & ego dolentes querebamus te.*

Misericordia: *Vinum non habent.*

Constantia: *Stabat iuxta crucem Iesu mater eius.*

Cuius merito passionis ac crucis filij tui hasce nobis virtutes obtine, ô pientissima Mater, vt tuam illis expressam virtutibus vitam si non proxima, at remota certè consecremur imitatione, per eamque ad caelestis gloriae societatem attingamus. Amen.

C A P V T VI.

De affectibus pijs in recitatione Rosarij concitandis.

TRibus vitæ spiritualis gradibus, siue tribus illis celebratis viis, purgatiuæ, illuminatiuæ, vnitivæ, quibus hæc terna Rosarij mysteria possunt accommodari,
tres

tres respondent affectus eximij, cōpunctio, admiratio, exultatio. Etenim elucēt in hisce mysterijs summa Dei potentia, sapientia, & bonitas. Ex Dei potentia cōpunctio, ex sapientia admiratio, ex bonitate nascitur exultatio. Ac prima quidē harum affectionum propria est tiro- num & incipientium; altera proficien- tium; tertia perfectiorū. quamquam in omnes æquē hominum spiritalium clas- ses, in omnesque promiscuē vias cadere, & vniuersim ex omnibus quoque my- sterijs deduci posse videntur tres istæ cō- templatiuorum hominum affectiones. Alia vulgò receptior affectuum partitiō est, penes quam mysteriorum horū dis- tributio & appellatio facta est, de qua Latinus Poëta:

Hinc metuunt, cupiuntq̄, dolent, gaudentq̄.

Gaudium, est boni præsentis; spes, ab- sentis; dolor, mali præsentis; metus, im- minentis. Quas affectiones vti vitiosas ægritudines animi, Stoici penitus con- uellendas censent; Peripatetici, mode- randas; nostri, in rectam potius dirigen- das viam, & in rebus exercendas; quæ ho-

minem deceant, quæ sint honestæ & salutares. Penitus eas conuellere, idem sit quod hominem ex homine tollere; moderari, quod concitatis equis in deuo loco & præcipiti frenos iniicere: abs rebus inutilibus noxiisque ad honestas salutaresque traducere, id omnino Christiani & Parthenij Sodalis officium est. Atque ubi quæso purius, sincerius, solidiusque gaudeat, quam commemoratis illis primis Verbi incarnati mysteriis suæque salutis primordiis, quam audito Euangelij bono nuntio de sua totiusque generis humani redemptione, quam in terris nato Salvatore, oblato in templo, ibidemque post duodenni ab amantissima Matre post triduum reperto? Dolor autem & luctus qui potest esse salutarior, magisque secundum Deum expetendus, quam qui de Christi Domini passione & morte indignissima & acerbissima colligitur? si quis in nobis est humanitatis sensus, si Filij Dei Salvatoris cruciatus acerbissimos, si Matris afflictissimæ dolores ad nos pertinere censemus, qui possumus hæc luctuosa memorare mysteria,

steria, & non eodem illo quo maternum pectus effossum fuit, mœroris gladio transuerberari? Spes autem & metus quibus in bonis malisue rectius collocentur, quàm extremis illis, summis alterius vitę sempiternis? Fuit magni Regis elogium, *Nec spe, nec metu*: rerum caducarum quę tempore concidunt atque effluunt, rectissimè; at sempiternorum bonorum malorumque, *Et spe & metu*. Spe bonorum, metu malorum commoueri oportet; speranda gloria, metuenda pœna sempiterna. Duo sunt vbera sponsæ ex interpretatione S. Bernardi, Congratulatio & compassio, iuxta illud Apostoli, *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus*; quę in hisce sacris mysterijs cum fructu & sensu pietatis velut exugenda præbentur, dum in primis gaudij Beata Mater gratulationem exigit: *Congratulami- ni mihi, quia cum essem paruula, placui Altissimo, & de meis visceribus genui Deum & hominẽ*. in secundis luctus compassionem: *Ne vocetis me Noëmi, id est, pulchram; sed vocate me Mara, id est, amaram, quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens*. at in

Serm. 10.

Rom. 12. 15

In offic. Ec-
clesiast.

Ruth. 1. 20.

ter-

tertijs gloria, spem nostram & expectationem exsuscitat, quæ filij imprimis merito, tum sua quoque nitatur ope & intercessione, confidere nos in sese iubet assumpta, & ad dexteram Saluatoris filii in empyreo cælo cōsidente Domina ac Regina: *Qui mihi ministrat, me sequatur, & ubi ego sum, illic sit & minister meus. Saluatore expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.* Dum igitur veniat Saluator, & in suâ ac Beatæ Matris aulam cælestem nostraducat, dum futuræ illi vitæ clarus vtriusque conspectus, & plena deitatis fruitio reseruatur; interim in hisce sacris mysterijs castæ sint delicia nostræ, hîc nostræ lætitiæ tristitiæque versentur, hîc spes & expectationes finiantur. Ac prima quidem illa lætitiæ tristitiæque affectio, congratulatio, & compassio ex obiecta nuda cuiusque mysterij facillimè gignitur historia. Hæc verò si penitiùs inspicatur, ex adiunctis circumstantiis mox aliæ salutare enascentur affectiones. Si, quorum salutis causa gesta sint ea mysteria, quibus bono & emolumento

Ioan. 12.
v. 26.
Philip. 3.
21.

cesserint, inspiciamus; mox orietur compunctio & confidentia, cum ad expianda peccata nostra Deuseffectus homines eas omnes quas repræsentant mysteria, gesserit atque pertulerit; vt nos è peccatorum, mali dæmonis, mortis erutos dirissima seruitute, in filiorum Dei libertatem assereret, vberemq; gratiam, qua cælestis regni adiremus hereditatē, largē & benignē conferret. Si verò supremam diuinæ personæ maiestatem attendamus, & Saluatoris latentem sub humanitate diuinitatē, arctissimo eiusdem hypostaseos illi nexu colligatam; si Virginis quoque Matris incomparabilē puritatem, sanctitatem, virtutem, dignitatem: Exorietur admiratio, quo præcipuē in iis mysteriis vtriusque deiectio maior elucescet. Si modum rationemq; qua singula perfecta sunt mysteria, perquiramus; illustria ad imitandum omnium exempla virtutum, humilitatis, patientiæ, mansuetudinis, obedientiæ, fortitudinis, constantiæ, & charitatis inexhaustæ comperiemus, quarum desiderio & studio vehementiùs incendamur.

mur.

306 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
mur. Denique (longum sit enim omnes
piarum affectionum fontes vberimos
hîc demonstrare) si quo charitatis affe-
ctu suscepta atque obita ea sint myste-
ria, quo tum Saluator, tum clemētissima
Mater immenso quodam amore aduer-
sus nos exarserint, cū eas res gererent
aut tolerarent, in singulis mysteriis pau-
lò attentius expendamus; nisi stipites si-
mus & saxei, ad aliquam animi gratifi-
cationem, mutuumq; vicissim red-
hibendum amorem incitabimur, cū
amor amore rependi debeat, eumque
præcipuè reposcant hî nostræ salutis a-
mantissimi parentes, omniumque nobis
auctores bonorum. Princeps omnium
affectionum est amor, ceterarum origo
& scopus, principium & finis, radix &
fructus eximius; vt ignis igne, sic amor
amore succenditur, nihilque perinde
valere potest ad animos nostros aduer-
sus Christum Dominum & Sanctissimā
Matrem inflammandos, quàm si atten-
tius expendamus quis fuerit eorū in nos
ardentissimus, immensus & inexhaustus
amor. Tum ad ipsam gaudij magnitudi-
nem,

nem, doloris acerbitatem in hisce mysterijs perspiciendam hic amor maximè est obseruandus, qui filij aduersus matrem, matris aduersus filium extiterit: vt enim origo, sic & mensura est amor cæterorum affectuum. Ex earum, inquit S. Augustinus, personarum amissione quæ nobis necessitudine aliqua sunt coniunctæ, tantum necesse est vratur dolor, quantum hæserat amor. Et verò in nos quoque maior huius sacri gaudij dolorisq; copia dimanabit, quo Saluatori & SS. Matri amore propiores & coniunctiores fuerimus. Verùm quis vlla suspicione consequatur quàm immensus filii Saluatoris aduersus matrè, matris aduersus Deum filium amore exarsit, cùm vulgaris quoque maternus amor vix satis æstimari queat? Si bona quæpiam mater, bonusq; filius tam impensè se diligunt; quantum dilexerit, quantum dilecta fuerit hæc optima mater, quæ sola mater, sine patris terreni consortio salua fuit integritate, summa semper in filium Deum, conditorem ac redemptorem suum, à quo tot eximiis affe-

21. de Civ.
vii. c. 26.

308 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
affecta esset beneficiis, obseruantia, quã
ipse Filius ab æterno delegerat matrem,
omnibusque gratiæ cumulauerat orna-
mentis, expertem omnis culpæ iam à
primo conceptu omni sanctitate & vir-
tute complebat! Quæ fuit huius quoque
filij aduersus amantissimam matrem tã
sui obseruantem, tã amantem, tam omni
amore dignam, mutua beneuolentiæ at-
que obseruantię significatio! iam quan-
tum ex hisce mutuis flammis, mutuoque
tot annorum suauissimo conuictu amo-
ris conflagrauit incendium! O si ex eo
scintillula quæpiã in frigida corda desi-
liat, si hoc sancto diuini amoris igne cor-
riperemur, & ardentem quoque Deum
nostrum hominem effectum nostri cau-
sa, vel infantem puerumue in gremio
Matris, vel extrema perferentem tor-
menta, vel resurgentem, & beatæ nobis
iter immortalitatis sanguine suo con-
signantem, eodemque directo virtutum
tramite præeuntem, tum illius causa Ma-
trem amantissimam omni beneuolentiã
complectamur! O quàm tunc præclarè
nobiscum ageretur, quàm ex hisce my-
sterio-

steriorum Rosarijs fructū reportaremus
 eximium! Si tener est & mollis amor ad-
 uersus Deum infantem vtero adhuc ma-
 terno clausum, aut de matris collo & cæ-
 lesti pendentem vberē puerū, eundem &
 adolescentē in templo aut intra priuatos
 Nazarenę cellæ parietes; aduersus tener-
 rimum Virginem puerperam sinu suo
 Deum fouentem, brachijsque amplexā-
 tem, aut cum puero Deo versantem: for-
 tis erit & constans aduersus eundem no-
 stræ salutis opus per indignissima ac a-
 cerbissima supplicia perseverāter ad vs-
 que mortē exequentem; aduersus Dei-
 param ad crucis filij pedem animo for-
 tissimo stantem, extremumque excipiē-
 tem spiritum, etsi mœroribus omnibus
 esset oppressa. Verūm planè spiritualis,
 cælestis, diuinusque euadet hic amor,
 cū in eundem feretur resurgentem, at-
 que ascendentem in cælum, in idemque
 domicilium Matrem & anima & cor-
 pore assumentem, & eam coram omni
 cælesti curia diademate sempiterni regni
 sui supremo coronantem, cū à sacro-
 sancta eius humanitate in deitatem pla-
 nè

nè commigrabit, vniusque futurae vitae immortalis desiderio succendetur, cum ad vnum Christi Saluatoris & Beatæ Matris in cælesti gloria conspectum adspirabit.

C A P V T VII.

De actibus fidei, spei, & charitatis, alijsq; internis in recitatione Rosarij usurpandis.

CUm Rosarij decadibus quindecim quindena sint assignata mysteria, dum interea preces Dominica & Angelica voce percurruntur, duplex iniri potest ratio ea mysteria commentandi. Vna, si quaque decade mysterium ei respondens generatim & confuse meditando pertractemus, & vbi affulserit cælestis illustratio, vbi concitata fuerit affectio pietatis, illic tantisper hæreamus. Altera, si mysterium istud ad quaque decadem in decem puncta partiamur, vt singula singulis Angelicis salutationibus ex ordine respondeant, obiterque

que pio illo, quem sepe aliàs concitatum
 fuisse oportuit, affectu quasi cursim re-
 petito potiamur. Rosarium enim non
 tam est attentam mysterij meditatio, quàm
 eius quæ iam antè præcesserit compen-
 diosa repetitio, ac veluti iam antè perce-
 pti fructus delibatio & degustatio. Quo
 sit hæc vtraque ratio facilior & expedi-
 tior, expedit imprimis theologiarum
 virtutum actus fidei, spei, & charitatis
 circa hæc mysteria quàm frequentissi-
 mos exercere, vel ad Christum Domi-
 num, vel ad Sanctissimam eius Matrem
 allocutione directa: Credo te Deum
 meum hominem effectum hominis
 causa, Baptistam ex utero materno san-
 ctificasse, natum in Bethlehem stabulo,
 quòd omni exclusus esses diuersorio, re-
 clinatum in præsepio, oblatum in tem-
 plo, ibidem repertum duodennem. Ad-
 auge hanc fidem meam, adauge spem
 tuis innixam meritis. Confido per te
 mihi partam salutem, non defuturam
 mihi gratiam tuam, quam mihi promeri-
 tus es profuso sanguine in Oliuarū hor-
 to, cum flagris ad columnam in Pilati
 præ-

præ-

312 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
prætorio concisus es, cùm spineo dia-
demate coronatus, cùm tot tamque in-
dignis modis illusus, vt falsus propheta,
vt rex theatralis, cùm crucem gestasti,
cùm in ea fixus tres horas pependisti, &
spiritum in manus Patris tradidisti. A-
mem te de hac tua infinita in homines,
& me speciatim indignissimum charita-
te: diligam te ex toto corde meo, &
meum erga te testificer amorem aliquo
virtutis officio, vt tuū erga me tot aper-
tissimis per hæc mysteria significati-
bus demonstraisti. Amem te mei causa
flagellatum, crucifixum, per summa tor-
menta morientem, confidam tuis ali-
quando meritis ad resurrectionis glo-
riam, & immortalem tecum agenda vitæ
societatem me peruenturum. O Beata
Mater, à filio tuo Salvatore fidei, spei &
charitatis ex hisce mysterijs incrementa
in dies maiora mihi procura; de tua filij-
que tui benignitate nunquam diffidam,
collocem in eo vno spes omnes meas.
Diligam te quoq; matrem Domini mei,
quem nouem menses vtero gestasti, que
partu virgineo edidisti, quem lactasti,
fasci-

fasciasti, tota sedulitate enutriuisti, cui ante omnes omnino mortales rediuiuus apparuit, qui te supra omnes ardentissimo semper amore complexus in cælum assumpsit, & cælestis regni diademate coronauit. augeatur hoc in me donum amoris purissimi. His obeundis actibus præstantissimarum virtutum, quæ & dignitate morales longissimè præcellunt, & ad meritirationem, gustusque interni suauitatem vberrimæ sunt, condienda & permiscenda est sacrorum Rosarij mysteriorum commentatio, quæ velut anima est vitaque Rosarij.

Adhiberi potest & aliud præstans exercitium, quod quinque mentis actibus constat, & ipsis maximi meriti maximi-que fructus & gustus spiritualis. Primus actus est adoratio: vel latriæ, qua nos Deo supplices omnino substernimus, uti eius indignas creaturas, quæ quidquid sumus, habemus, possumus, tum in ordine naturæ, tum gratiæ, ab eo & per eum sumus, habemus & possumus, quæ Christo Domino creatori ac redemptori nostro suprema quoque debetur adoratio:

O vel

314 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
vel hyperdulæ, quâ Sanctissimam Dei-
param, vti Dei nostri Matrem, Reginam
Dominamque nostram eius serui ve-
neramur. Nullum est mysterium, in quo
non possit ea supplex adoratio præstari
suscitata fide delitescens deitatis in
Christo, cui humanitas hypostatico ne-
xu cohæret indissolubili.

Secundus actus est oblatio mysterij
quod quaque decade recogitatur, vel
Augustissimæ Trinitati, vel specialiter
Christo Domino Redemptori, vel eius
animæ beatissimæ, vel sanctissimæ Geni-
trici facta, vt eius accedente gratia & cõ-
mendatione apud Deum, gratiosior eua-
dat oblatio, vt per eius manus delata
maius obtinendæ gratiæ pondus habeat.
Offero tibi, ô Beata Trinitas, æternum
Verbum incarnatum, nouem menses,
quos vtero clausus Saluator delituit,
quos actus amoris ardentissimos elicit,
in Oliuarum horto, inter flagra, &c.

Tertius est gratiarum actionis de quo-
que mysterio, & innumeris per illud par-
tis beneficijs, de suscepto labore, dolo-
re, cruciatu, de gratia eius merito li-
beral
insti
cto,
Habe
gratia
quoq
nostra
quòd
ad cr
iuuet
secran
Qu
nis, pe
ac virt
haben
num n
in grat
est, ad v
Rogo
reption
um Be
guinen
tas ang
ristis e
lagella
tionem
be

beraliter nobis indulta, & Sacramentis institutis, de regni cælestis aditu patefacto, & de peracta nostra redemptione. Haberi quoque potest ac debet B. Matri gratia, quòd filio comes & adiutrix in quoque extiterit mysterio ad salutem nostram, ex eius incensissimo desiderio, quòd infantem educarit, quòd astiterit ad crucis eius pedem, tum vti nos adiuuet in referendis Deo filio gratiis obsecranda est.

Quartus est petitionis & obtestationis, per ea sacra mysteria gratiam nobis ac virtutes, quibus in eius obsequio opus habemus, indulgeat, spiritum suum bonum nobis donet, timorem & amorem, in gratia & amicitia, qua nos dignatus est, ad vsque vitæ finem perseuerantiam.

Rogo te, Saluator, per diuinam tuã conceptionem, per tuum natalem & stabulum Bethlemiticum, per profusum sanguinem in Oliuarum horo, cum te ad has angustias redigi voluisti, vt diceres, *ristis est anima mea vsque ad mortem*; per flagellationem, coronationem, crucifixionem, &c. da mihi gratiam tuam, in-

dulge peccata vitæ præteritæ. Clementissima Mater per hæc te sacra obtestor mysteria, ne me deferas in extrema mortis hora, &c.

Quintus denique satisfactionis, cum horum respectu mysteriorum pœnas nobis condonari peccatorum, hac in vita aut in altera Purgatorij flammis exolvendas postulamus; sed maxime cum pro defunctorum animabus eam satisfactionem, quæ in quoque mysterio repetitur exhibemus. Nam sunt sanctæ illæ anime Deo gratissimæ, in eius gratia & amicitia confirmatæ, mox ad eius clarum conspectum adituræ; sed interim dum hoc nobis subsidium precum & satisfactionum expostulant, ipsæ sibi nequeunt pitulari in summis flammarum infernalium cruciatibus constitutæ, quoad penitentiam & iustitiæ rigorem exsoluerint, quæ si iuventur à nobis, ut mitigatis pœnentiusque ad exitum perductis, in celestis domicilium, quod Dei conspiciendi causa tanto pere aspirant, maturius transierantur; existent in omnem æternitatem.

longè gratissimæ. Quare valdè sim auctor, Rosarij clausula semper sit Psalmus, *De profundis*; & pia illa frequens adspiratio, *Et fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace.*

CAPVT VIII.

De Corona & Corolla Deiparæ.

MAiores nostri, vt abundabant pietate, nec externa multa deuotionis excitamenta vel condimenta requirebant, eadem oratione Dominica vel Angelica salute sepiùs repetita valdè delectabantur. quare vt Rosarium ac Psalterium Dei Matris à S. Dominico eiusq; Ordinis Patribus inductū, auidè arreptū, & ab vniuersis maximè frequentatum fuit: ita Religiosi Patres S. Francisci coronam LXIII. salutationum Angelicarum, quot annos ab iis vixisse credebatur Deipara, interiecta ad decades singulas oratione Dominica, facillimè propagarunt, atque in vsum apud omnes propè

*Lib. 5. de
Virg. c. 1.*

O 3   qui

*Ad an.
Christi 48.
Suares,
disp. 1.
sect. 1.*

qui B. Virginem ad septuagesimum vsq;
secundum aut tertium ætatis annum at-
tigisse credunt (qua in sententia est Illu-
strissimus Baronius) septimam adiciunt
decadem. Nec difficile est supra comme-
moratas precandi formulas in Rosario
vsurpatas ad hanc quoque coronã accõ-
modare, qua possunt quoque septẽ gau-
dia Deiparæ aut mœrores præcipui men-
te retractari, aut tota illius, Christi que
Domini eius filij vita ac passio breui cõ-
pendio recenseri. quare breuem eius
elenchum quemq; sibi conficere oportet,
aut ex editis libellis mutuari, in quibus
& aliæ formulæ recitandi Rosarij aut
coronæ comperientur, vt illa quæ pienti-
ssimi Abbatis Blossii operibus inseritur.
Aliæ item plures in operibus Iusti Lan-
pergij Carthusiani cum pietate legun-
tur.

Corolla B. Virginis duodecim cõstat
salutationibus Angelicis, ad memorãdas
duodecim singulares eius prærogatiuas,
seu illustriores priuilegiorũ stellas, è qui-
bus cæleste diadema compactũ est, quo
vidit eam ornatam B. Ioannes in Apoca-
lypsi,

lypsi, cū mulierem amictam sole vidit,
 & in capite eius coronam stellarum duo-
 decim. Quæ priuilegia duodecim quo-
 que panibus propositionis adumbran-
 tur, duodecim fontibus in Helim, duo-
 decim lapidibus in veste Pontificis Aa-
 ron intextis, duodecim lapidibus infer-
 tis in altari; & ne omnes figuras colligā,
 duodecim fructibus ligni vitæ. Hæce-
 nim beneficia à filio Salvatore, qui lignū
 est vitæ, ei cōmunicata fuere. Interferitur
 trina oratio Dominica ad tres Augustissi-
 mæ Trinitatis personas, à quibus ea pri-
 uilegia per filiū & filij merito manarunt,
 quodque in iis & omnipotentia Patris,
 & sapientia Filij, & bonitas & suauitas
 charitasque Spiritus sancti perspicuè elu-
 cescat, nobis que adoranda proponatur.
 Vulgaris horum beneficiorum enume-
 ratio hæc est: Primum, copiosissima gra-
 tia in immaculata conceptione; Secun-
 dum, Angelica salutatio; Tertium, Spiri-
 tus sancti superuentio; Quartum, Filii
 Dei cōceptio; Quintum, virgo sine ma-
 cula, & virginitatis primiceria; Sextum,
 sine corruptione fœcunda; Septimum,

320 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
sine grauamine & onere grauida; Octa-
uum, sine dolore puerpera; Nonum,
magnanimitas fidei in credendo; Deci-
mum, profunda humilitas in obedien-
do; Vndecimum, maxima discretio ser-
monis in loquēdo; Duodecimum, sum-
ma operis perfectio, & perseuerantia in
rectè agendo. Videtur tamen futura cō-
modior partitio, si tres isti quaternarii
salutationum, Deiparæ vitam histo-
riamque omnem complectantur. Vt Pri-
mo, contineatur immaculata eius con-
ceptio; Secundo, immunitas ab omni
peccato; Tertio, acceleratio vsus ratio-
nis, lætissimaque natiuitas; Quarto, præ-
sentatio & educatio in templo. Secun-
dus quaternarius exhibeat, Primò, An-
gelicam salutationem, & æterni Verbi
conceptionē; Secundò, grauidum Deo-
que imprægnatum vterum sine corru-
ptione, sine grauamine; Tertio, virgi-
neum partum salua integritate; Quarto,
educationem filii Dei, intimamque cum
eo tot annorum consuetudinem. Extre-
mo quaternario recenseantur, Primò,
martyrium eius cordis ad crucis filii pe-
dem;

dem; Secundò, gaudium in resurrectione, ascensione, conuersioneque eius in Ecclesia primitiua; Tertid, gloriosa assumptio & coronatio in empyreo cælo; Quartò, denique patrocinium totius Ecclesiæ, & suorum maximè Sodalium & clièrium. Concludi solet hæc corolla per Antiphonam *Salve Regina*, cum adiuncta precatone, *Sancta Maria succurre miseris*. Sed quando hæc corona & corolla à PP. sancti Francisci profecta videtur, optima eius conclusio futura est ea precatio quam S. Franciscus Virgini addictissimus vsurpare consueuerat, uti refert Canisius: *Sancta Maria Virgo, Lib. 5. c. 27.* non est tibi similis nata in mundo in mulieribus, filia & ancilla altissimi Regis, Patris cælestis, mater Sanctissima Domini nostri Iesu Christi, sponsa Spiritus sancti, ora pro nobis cum sancto Michaele Archangelo, & omnibus virtutibus cælorum, & omnibus Sanctis tuum filium dilectissimum Dominum & Magistrum. Amen. Iterum: Sancta Dei Genitrix dulcis & decora Regem morti traditum filium tuum dulcissimum, Dominum no-

O s strum

322 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
strum Iesum Christum pro nobis exo-
ra, vt ipse per suam piissimam miseri-
cordiam & clementiam, & virtutem
sanctissimæ incarnationis, & mortis i-
psius acerbissimæ nobis indulgeat pec-
cata nostra, Amen. Aut si quis Ecclesiæ
precibus magis oblectatur, ad corollam
adiiciat hymnũ: *Quem terra, pontus, aeth-
ra. O gloriosa Domina. Aue maris stella. Me-
mento salutis auctor. Maria mater gratia.*
Quemadmodum autem coronæ Dei-
paræ adiungitur hæc minor corolla, ita
Psalterio S. Dominici potest adiungi,
aut eius vice ab hominibus occupatis le-
gi Psalterium minus, trium orationum
Dominicarum, & quindecim Angelica-
rum salutationum, quindecim Deiparæ
mysteriis interim mente ac cogitatione
recensitis.

CAPVT IX.

De Officio Beatissima Virginis.

CVM de Parthenij Sodalitatis differamus officijs, illud minimè prætereundum est, quod commune nomen Officij trito iam omnium sermone veluti proprium sibi vindicauit ab excellentia & præstantia, quod quæ nemo ferè est Fidelium, siue Religiosis astrictus votis degat intra claustra cœnobij, siue liberam agat in sæculo vitam, in Ordine sacro, cælibatu, aut coniugio, siue vir, siue mulier, quin frequenter vsurpet ac Beatæ Matri persoluat. quare minimè omnium negligendum Sodali, qui se totum eius cultui atque obsequio mancipauit. Pensum id est horarum septem Canoniarum, quod sacratissimæ Dei Matris Officium nuncupatur, ad imitationem similitudinemque maioris Officij Domini compositum: cuius quidem Officij maioris obligatione tenentur astricti, quot vel sacris Ordinibus initiati, vel Beneficiis

324 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
beneficijs Ecclesiasticis aucti ac locupleta-
ti, vel proprio quodam Religiosi status
instituto ad celebrandas Dei laudes cho-
ro deputati censentur. Minoris Officij
Dei Matris quotidie recitandi vinculo
tenentur ex cōstitutione (cuius initium,
Ex proximo Lateranensi, an. 1571.) Pij V.
Pontif. pensionarij, quibus ex Beneficio
annuatim pensio aliqua est consignata.
At nemo est Sodalium, qui non se ad
Dei Matris deprædicandas laudes pro-
prio Sodalitatis instituto sciat astrictum,
qui non se illius ob eximia ac quotidia-
na beneficia pensionarium lubes agno-
scat, plusque longè tum de acceptis, tum
de speratis hisce beneficijs optimæ Ma-
tri debere profiteatur, quàm si quis ei pe-
cuniarius census penderetur è Benefi-
cio. Quas ytilitates afferat hæc quoti-
diana D. Matris Officij recitatio, quæ
vel rei familiaris emolumenta, vel alia,
sed præcipuè spiritalia lucra ac commo-
da, ad animi pacem, tranquillitatem, sa-
lutemque pertinentia, multis & rationi-
bus & exemplis probari possit, sed vnum
alterumue exemplū produxisse fat erit.
Nar-

Narrat Annalium confector Illustris-
 simus Baronius, cū auctore Petro Da-
 miano, eremi Monachos instituēte, Re-
 ligiosi Gamugensis monasterij ad con-
 suetas Horas maiores Canonicas Officiū
 quōtidie Sacratiss. Virginis adiecissent;
 extitisse Monachum quemdam impro-
 bae vitæ Gozonem nomine, qui de no-
 uo hoc, vti aiebat, onere supra D. Bene-
 dicti Regulas adiecto conquestus ceteris
 persuaderet illud intermitterent. sed
 quā id malè verterit consilium, quam-
 que id diuino Numini displicuerit, plu-
 rimæ mox in illud cœnobium illatae ca-
 lamitates, hostium irruptiones, prædo-
 num direptiones, cædes, rapinæ, clades,
 incendia, aliaque infortunia docuerunt;
 quibus nullo præsidio fuit à Monachis
 implerata atque interposita Imperatoris
 auctoritas. Verū tantorum malorum
 causam à Petro Damiano sunt edocti,
 quòd de suo monasterio Matrem pieta-
 tiseiecissent, eiusque preces horarias in-
 termisissent. qua causa cognita ad pri-
 stinum munus celebrandarum Virginis
 laudum Officiūque dicendum reuersi,
 O 7 præ-

Anno Christi
 1056.

præsentem eius opem senserunt, ab omnibus ijs ærumnis & calamitatibus exempti. Atque hac Petri Damiani tum auctoritate, tum institutione factum est, ut latissimè toto orbe Christiano Occidentalis Ecclesiæ hoc sacratissimæ Virginis Officium propagaretur, nec à monachis modò & clericis, verùm & à laicis viris ac mulieribus hoc quotidianum pensum Deiparæ laudum ac precationum ubique passim exsolueretur.

*Ad annum
Christi,
1095.*

Narrat idem Baronius Urbano II. Pontifice cùm belli sacri ad recuperandam Hierosolymam expeditio suscepta est in Concilio Claromontano, cùm, ut erat, difficillima & ancipitis plena periculi videretur expeditio, ad eius optatū felicemque successum placuisse, ut imprimis D. Mater ad conciliandum diuinum Numen adhiberetur, visumque eius præcipuè precibus innitendum, inquit Baronius, quòd sciretur quæque ardua progressura feliciter, quibus B. Mariæ Virginis faueret gratia, & adspiraret auxilium. Egit igitur Urbanus Pontifex, ut horariæ illæ preces ac laudes, quæ vulgò
Offi-

Officium Dei genitricis appellantur, quæq; apud Monachos Eremitas institutionis Petri Damiani frequentari cœperât, ad clericos quoque traduceretur, & velut appendix Officio diuino maiori connecterentur, vt populo Christiano D. Mater apud filium gratiæ conciliatrix existeret, eiusque præsidio ac patrocínio in tot tantisque discriminibus, quibus tū vrgebatur, præcipuè cõmuniretur. Quod Pontif. ac Concilij institutum tâta est ab omnibus exceptum animi propensione ac pietate, vt non clerici modò, verùm & laici cuiusque sexus, vti dixi, cõditionis, ætatis, hodieq; illud celebrēt haud vulgari animorum fructu, quem abunde restatur experientia. Haud ita pridem PP. Carthusianos easdem preces quotidie dicendas suscepisse, ac Sanctissimam Matrem sui Ordinis Patronã adsciuisse, ibidem adiicitur, & habetur in rebus gestis S. Brunonis. Nam cùm primi illi Carthusiæ Patres vitæ austeritate, loci horrore ac vastitate, rerum omnium egestate, ipsaque paucitate molesta, & aliis ex causis in maximis animorum versarentur

Apud Suerium 6. Octobr.

tur angustiis, ipso præsertim absente S. Brunone, quem Urbani II. Põtificis Romæ detinebat auctoritas; astitit inter illos vir quidam senio venerabilis, caluo capite, capillo crispo, quem Petrum Apostolum esse non dubitarunt: qui omnipotentis Dei nomine polliceretur, Sanctissimam Dei Matrem ipsos in illo loco deserto semper conseruaturam, eisque aduocatam & custodem futuram, si in eius honorem horarias preces quotidie persoluerent. quo disparente mira perfusi lætitia, communi consensu Deiparam Ordinis sui Patronam delegerunt. Quæ quàm fideliter promissa præstiterit, ex ipso eius Ordinis integerrimi primæuo rigore ac splendore in hunc usque diem conseruato perspicuum est. Ad id hoc Officiũ recitandũ, quod reformatum edi curauit Pontif. Pius V. ceteris abrogatis, multiplici fideles Indulgẽtia prouocauit. Sed mihi Sodales pluribus cohortandi non videntur suamet sponte propensissimi. Id potiùs ex me querat, quam sit illud attentione persoluedum, & quæ ad eã parandã tuendamque

at-

attentionē adiumenta sint adhibēda. Optāda sanè sit illa deuotio, quæ à Dei Matris de cælestis nos gloriæ throno spectātis & audiētis, in precibus nostris intimè versantis suprema maiestate non sit aliena, quæ non planè indecōra, sed eius eximijs laudibus longè quidem inferior, vtcumque consentaneā tamen existat, quæ Angelorum ac Beatorum choros ad easdem laudes nobiscum celebrandas de cælo prouocet atque alliciat, quæ eximium quendam animi sensum ac gustum pariat in mentibus nostris, magnāque cælestium solatiorum ac gaudiorum copiam afferat. de qua deuotione D. Bernardus: *Serm. 1. in Cantic.* Immolantes hostiam laudis iungamus sensum verbis, affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati; quo liberis purgatæ mentis passibus procedamus & excedamus per inusitatas quasdam affectiones spiritualis lætitiæ, in iubilei amœnitatibus, in lumine Dei, in suauitate, in Spiritu sancto. Vbi non affulget cælestis hæc deuotio, ne desit tamen attentio, laborandum est;

330 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
est; psallamus non tantum voce, sed me-
te præcipue, psallamus spiritu, mixta-
que sit vocalis ac mentalis nostra pre-
catio, quo sine recogitanda sunt myste-
ria quorum passim in libellis expressæ
præfiguntur imagines; ad Matutinum
Annuntiationis, ad Laudes Visitationis,
ad Primam Virginei partus ac Natiuita-
tis Domini, ad Tertiam Circumcisionis,
ad Sextam Epiphaniæ, ad Nonam Puri-
ficationis & Oblationis Christi in tem-
plo, ad Vesperas Fugæ in Ægyptum, & re-
liquæ eius omnis cum Deo filio familia-
ris consuetudinis ad vsque vitæ finem,
dum & illum tota Palæstina deferentem
Euangelium affectatur, & morienti ad
eius crucis pedem assistit; ad Completo-
rium orbitatis eius à Christi ascensu,
Obitus ac gloriosæ in cælum Assumptio-
nis. Quæ mysteria totidem sunt eximia
Dei paræ gaudia, etsi plerumque magnis
permixta mœroribus: ac commodè pos-
sunt ad has septenas Horas aptari ac cõ-
memorari mente præcipua septem gau-
dia, septemque mœrores vulgò notissi-
mi. Aut si cui magis probetur mentem
suam

suam in sacrosanctis Passionis Christi Domini mysterijs occupare, sumat illa ipsa quæ ad maiores Horas Canonicas adhiberi solent, quæ Glossa in cap. i. de celebratione Missarum, his versibus magis ad pietatem quàm ad artem & elegantiam factis complexa est:

*Hæc sunt septenas propter quæ psallimus Ho-
ras.*

*Matutina ligat Christum, qui crimina
purgat:*

*Prima replet sputis, causam dat Tertia
mortis:*

*Sexta cruci nectit: latus eius Nona biper-
tit:*

*Vespera deponit: tumulo Completa repo-
nit.*

Fuit hæc Petro Fabro primo sociorum Orland. l. 3.
histor. n. 35. B. Ignatij valdè familiaris attentionis comparandæ ratio, cùm in inchoandis ac decurrendis Horis mentem in Christi Domini cruciatibus ac passionis articulis defigeret, & vt psallendo progrediebatur, ita recolendis eius acerbioribus pœnis procederet: intendebantur enim Christi dolores, quo propiùs ad vitæ
ver-

vergebat exitum; quare sibi quoque Faber attentionem censebat intendendam. Quæ ratio in D. Matris Officio mœroribusque præcipuè valet, cum filij morte minimè finiti sint illi mœrores, sed aucti, & quæ feralis lancea filij iam mortui latus nihil sentientis aperuit, eadem viuum matris pectus animamque in filij latentē corde transfoderit ac penetrarit.

Consuerat idem Faber ad singulas orandi Canonicas Horas subinde decies augustissima Iesu & Mariæ Matris appellare nomina; vt decem hæc in memoriam sibi redigeret, & inter psallendum spectanda proponeret: vnã Dei gloriã: deinde Sanctorum honorem: incrementa iustorum: postea liberationem eorũ, qui noxis tenerentur impliciti mortiferis: ad hæc rei Catholicæ fideique progressionem: mutuam inter Principes Catholicos pacem & concordiam: denique leuationẽ eorum quos ea ipsa hora dolor aliquis conficeret, vel animæ vehementior sollicitudo exederet, vel imminentis mortis horror inuaderet, aut purgatorius apud inferos ignis expiaret.

Hæc

Hæc illa decem ad Horæ cuiusque Canonice pensum sanctè recolebat, alienisque cogitationibus omnibus aditum præcludebat. Denique qua crebra Pater utebatur ad inspiratione, Pater cælestis, da nobis spiritum bonum; eadem ad misericordie Matrem licebit uti Sodali, ut eum spiritum obtineat à filio. Contrahi quoque potest hic numerus ad pauciora capita, quæ sibi quisque delegerit in preceptione proponenda, & septies quinquies dumtaxat sacratissima Iesu & Mariæ matris implorare vocabula. Apud nonnullos in vsu est S. Bonauenturæ Psalterium, quod est omni pietatis sensu refertissimum, sed tamen Ecclesiæ preces longè ceteris precandi formulis anteponendæ sunt. Alij breuiori quodam Officio Conceptionis immaculatæ magis oblectantur atque afficiuntur, quos non improbo: magnam enim illi Officio gratiã conciliat breuitas & mysterij dignitas, & fratris nostri Alphonsi Rodriguez auctoritas; sed ijs auctor sim ut in oratione ad illa verba (Conceptionem tuam recolo) alias quoque Deiparæ festiui-

stiuitates ac vitæ partes adiiciant in hūc modum: Natiuitatem, Præsentationem, Annuntiationem, Visitationem, Virgineum partum, Purificationem, Stationem ad crucem, Assumptionem ac Coronationem recolo. De Litaniis, Hymnis, Antiphonis vulgò notis dicere supersedeo.

CAPVT X.

De quotidiano Missæ sacrificio.

NVllum planè Sodalis Parthenius officium Deiparæ honoris causa potest obire, quod æquè Patronæ suæ gratum sit & acceptum, vel animæ suæ fructuosum atque salutare, ac si quotidie sacro Missæ sacrificio cum sensu pietatis intersit: quod & lex sexta Sodalitatis facere eum iubet, & benignè prouocat à Gregorio XIII. centum dierum Indulgentia proposita. Nullum inquam hoc officio religionis aut præstantius aut salutarius, aut Deiparæ Saluatorique filio acceptius & honorificentius existit.

quod

quod opinor clarissimè perspiciet, quicumque secum expendit, & cui offeratur hoc sacrificium, & quidnam offeratur, & à quo, pro quibus item, seu in quorum gratiam, quem in finem, qua denique ratione & modo. Quot enim sunt hæ circumstantiæ, tot sunt illustres huius sacrificij notæ, tot eius maiestatis ac dignitatis argumenta, tot eximij ac planè singulares illius fructus, tot vrgentes causæ, quæ nullo vnquam die intermittendum esse persuadeant. Scimus vni Deo rerum omnium principio sacrificium offerri. Et tamen si quandoque etiam de Sanctissima Deipara alijsque Sanctis Missæ celebrentur; non illis propterea sacrificium offertur, sed vni Deo, cui gratiæ de Deiparæ & Sanctorum felicitate gloriosis que triumphis aguntur, aut apud quem eorum intercessionibus implorantur, vt Deum nobis concilient propitiumque reddant. Quare suscitanda fides supremæ maiestatis Dei nostri, conditoris ac moderatoris rerum omnium, per quem sunt, conseruantur ac reguntur, cui supremum sacrificio cultum

reli-

Trid sess.
22.6.3.

336 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
religionis patriam deferimus, cui nos
planè substernimus auctori vitæ ac mor-
tis, cuius supremam in nos auctoritatem
ac potestatem eo publico cultu profite-
mur. Ergo ad Sanctissimam adimus Tri-
nitatem venerandam, cùm ad Sacrum
adimus, ad eum suppliciter adorandum
Deum trinum & vnum, quem adorat
omnis aula cælestis, cui sancto cum tre-
more conclamant Seraphim & Cheru-
bim, *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus
Deus Sabaoth*. Vt eodem nos sancto pa-
uore corripitur sit æquissimum. Quid offe-
ratur & sacrificetur, id quoque perspi-
cum ex orthodoxa fide, nempe Christi
Domini Filij Dei corpus & sanguis sub
speciebus panis & vini consecratis: ex vi
quidem verborum, quâ tum eorum præ-
cisa exoptulat significatio, sub specie-
bus panis corpus, sub vini sanguis; sed
per coherentiam & concomitantiam,
cùm iam Dominus ad vitam immorta-
lem resurrexerit, vbi corpus eius glorio-
sum statuitur, ibi est & sanguis & anima,
& diuinitas. item sanguis in corpore ani-
matus hypostasi diuinæ copulatus, à qua
nun-

nunquam seiunctus fuit. Totus igitur
 Christus sub vtraq; specie hostia est quæ
 offertur, eadem quæ super ara crucis
 oblata est cruenta, & in extrema cæna
 incruenta. Idem enim Dominus noster
 æterno Patri sese victimam nostræ salutis
 obtulit in cruce toto profuso cum vita
 sanguine, vt Mosaico secundùm ordi-
 nem Aaron sacerdotio finem impone-
 ret, prioresque illas omnes cruentorum
 sacrificiorum figuras impleret. Et in ex-
 trema cæna sub speciebus panis & vini
 consecratis, semetipsum obtulit, vt Eu-
 angelicæ nouæ legis sacerdotio secun-
 dùm ordinem Melchisedec, initium da-
 ret. qua nullam potuit Ecclesiæ præstan-
 tiorem diuiniorumque hostiam relin-
 quere, omni die in amoris sui passionis-
 que & mortis obitæ monumentum ite-
 randam: de qua rectè S. Hilarius intelli-
 git illud eius dictum, *Claritatem quam de-
 disti mihi, dedi eis*, humanitatem deitati
 copulatam. de qua etiam spondit:
*Ecc ego vobiscum sum vsque ad consumma-
 tionem sæculi.* Iam primarius offerens idem
 ipse est Christus Dominus, æternus sa-
 cer-

338 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
cerdos secundum ordinem Melchisedec, semper uiuens ad interpellandum Patrem pro nobis, ad eius dexteram confidens, eandem illam hostiam eius maiestati gratissimam, quam in Ecclesia ei offerunt vicarij & administri sacerdotes, ipse per se offerens, primariusque sacerdos, ut nulla nec indignitate nec impuritate ministrorum violari fœdarique possit hæc hostia munda, quam toto terrarum orbe sibi offerendam per Malachiam prænūtiavit. Eius personam sustinent sacerdotes, ipsoque etiam externo vestitu ac gestu representant, & sacra uerba consecrationis eius quasi vice pronuntiant: ut hoc quoque summa sanctitas ac maiestas Missæ sacrificio concilietur. Si, cum in veteri lege Deo Creatori, boues, oues, hirci, vituli, turtures, columbæ, passeres, mutæ pecudes ab ijs ministris veluti lanionibus quibusdam manufactæ offerebantur in sacrificium; summa tamen erat adhibenda reuerentia, quia Deo rerum omnium conditori offerebantur; quantam à nobis virtutem, pietatem ac sanctitatem exigit nouæ legis

gis hoc sacrificium, vbi Deo offertur eius vnigenitus ad eius dexteram confidens, idemque ipse est & sacerdos & sacrificium, offerens & oblatio? Si neque cogitari potest excelsior quàm is cui offertur, Deus opt. max.; neque dignior hostia nec sanctior, quàm quę offertur, ipsa Filij Dei humanitas sacrosancta, ipse Deus homo, Christus Dominus; nec sacerdos potest esse acceptior quàm ipse idem Dominus, in quo bene complacuit Patri; apparet summa huius sacrificij dignitas atque maiestas. Non est item obscurum pro quibus offeratur. Pro vniuersis qui in Ecclesia continentur, fidelibus orthodoxis, cùm sit hoc publici cultus publicum munus, ac speciatim pro ijs qui intersunt, vt sacerdos exprimit, pro circumstantibus: quibus ex infinito Christi meritorum ac satisfactionum thesauro certa mensura gratiæ satisfactionisque condonatur, actualis certè gratiæ ad rectè agendum perseuerandumque in Dei amicitia subsidium aliquod impetratur. Nec modò pro viuis, sed & pro defunctis propitiatorium est,

340 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
ad eas quas in Purgatorio luunt pœnas
mitigãdas, maturiusque finiendas. Ergo
quod pro nobis, propinquis, necessariis-
que, pro totius Ecclesiæ bono, pro Ma-
gistratibus Ecclesiasticis ac ciuilibus,
qui nos regunt, breuiter pro omnibus
ordinibus offertur, sacrificio penitus de-
esse non debemus, cum præsertim tan-
ta sit hodie Sacrorum oportunitas atque
frequẽtia. Restat quem in finem & quo-
modo offeratur, ex quibus capitibus
eximij fructus sacrificii colligentur. Im-
primis offertur ad supremam Dei maie-
statem publico cultu colendam & testi-
ficãdam, ad supremam quam in nos ob-
tinet vitæ & mortis resque omnes crea-
tas potestatem atque auctoritatem pro-
fitendam. Ad actionẽ deinde gratiarum
pro infinitis illius summæ bonitatis in
nos beneficiis naturæ & gratiæ, creatio-
nis ac redẽptionis; sed potissimum gra-
tiæ & redemptionis per Christum Do-
minum partæ, ad eius incarnationis, vi-
tæ, passionis, mortis, resurrectionis,
ascensionis, cæterorumque mysteriorum
vitam expressamque commemoratio-
nem.

nem: ad gratiæ subsidia, virtutum dona,
 cæteraque quibus opus est ad assequen-
 dam beatam æternitatem, quibus hæc
 quoque præsens eget vita, corporis ani-
 miq̄ue bona cælitus obtinenda. Ad pia-
 rum denique animarum, vti dixi, Purga-
 torii carcere detentarum aliquod leua-
 mentum. Quæ iustissimæ causæ quem
 non permoueant, nulla se re vniquam ab
 audiendo Sacro reuocari patiat, quin
 maximè semper optet hanc suæ seruitu-
 tis aduersus Dei maiestatem, animiq̄ue
 gratiæ propensi ad eius omne obse-
 quium significationem dare? Quare de-
 bet cuique maximè cordi esse hoc sacri-
 ficiū *λατρευτικόν, εὐχαριστικόν, ἰλαστικόν,*
 propitiatorium pro viuis & defunctis,
 omnium quæ cogitari possint sacrificio-
 rum diuinissimum. Postremò qua ratio-
 ne; coram Angelis Dei & vniuersa curia
 cælesti, è qua principio statim in ipsa
 peccatorum confessione Sanctissimam
 Dei Matrem aliosque tutelares nostros
 aduocamus, adesse velint intercessores
 ac conciliatores diuinæ gratiæ, remissio-
 nisque peccatorum, vt expiati ad sacrum

342 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
accedamus altare. Tum vt viua sit ima-
go sacrificij quod Christus Dominus su-
per ara crucis obtulit, expressaque fiat
eius passionis ac mortis commemoratio,
dum seorsim consecrantur diuinū cor-
pus & sanguis, dū diuiditur hostia, eius-
que pars vna in calicem immergitur, vt
suo cruore Christus maduisse signifie-
tur, dum absimitur à sacerdote, ac velut
in sepulchrum sic in stomachum abdi-
tur. Nec modò sit sacrificium, sed & Sa-
cramentum, animarum nostrarum spiri-
tuale diuinūque pabulum. Quare
quàm frequentissimè re ipsa & sacramē-
taliter, quotidie certè spiritualiter incē-
so voto & desiderio communicare nos
oportet. Et verò quos iam antè com-
morauimus, vsurpādi forent hīc maximè
vel Theologicarum virtutum actus, fi-
dei, spei & charitatis, vel communes illi
adorationis, oblationis, gratiarum actio-
nis, petitionis, & satisfactionis; quando
hic ipse Christus Dominus præsens con-
spicitur, tenetur, ore sumitur, in pectus
dimittitur, ab ipsoque toties sacerdote
suppliciter genu flexo adoratur, solemniter
ritu

ritu offertur; ipseque est Eucharistia bona gratia, actio gratiarum, propitiatio, & satisfactio pro peccatis nostris. Nec verò potest vlla salubrior audiendi Sacri ratio formulaue præscribi, quàm quæ horum actuum mentis exercitatione continetur; si non languidè ac remissè, sed summa, vti par est, cõtentione mentis eliciantur. Quam ad rem implorandum est præsidium D. Matris. Hoc autem illã sacrificio delectari, tum ex ea quæ illi cum filio Deo, qui hîc est hostia & sacerdos, intercedit necessitudine: tũ ex ardentissimo illius diuinæ gloriæ nostræque salutis ac perfectionis zelo, quo maximè flagrat, demonstrari copiosè posset, si cuiuspiam foret incompertum. Atque vt suis in vita precibus ac votis vtramque hanc filij Saluatoris oblationem, & in ara crucis cruentam, & in nouissima cœna incruentam profecuta est & comitata, vt suam quoque tum adiunxit ardentissimæ charitatis oblationem Diua Mater, quã D. Epiphan. vti vidimus, sacerdotem appellat & altare: sic modò regnans in cœlis ad filij dextram, eandem

quoque cum sacerdotibus suæ Sodalitatis ministris pro suis clientibus oblationem representat Augustissimæ Trinitati, atque eam nobis salutarem esse precatur. Solent Græci Patres Christi Domini sacram humanitatem deitati connexam, & velut illa succensam, in calculo illo seu carbone ignito, quo labia purgata sunt Isaiæ Vatis, ad umbratam agnoscere, & Deiparam purificantis eius carbonis forcipem appellare, quòd deitati sacram circumposuerit humanitatem, Christumque ad nos detulerit. Aue, inquit Andreas Cretensis, Seraphica mystici anthracis fibula. Igitur ut eum ad nos ignitum carbonem deferat exoranda est, quo mentes nostræ purgentur, illustrentur, inflammentur, totæque in diuinum illum amoris ignem transformentur. Aut subinde cum ad Sacrum adimus, ad Caluariæ nos adire cogitemus, cum afflictissima Matre, Magdalena, B. Ioanne, ad crucisque Domini pedem assistere, stillantemque de sacratis plagis diuinum cruorem in animam nostram excipere, ad eam expurgandam & ornandam.

*Method. in
orat. in
Hypost.*

*Gregor. Nis-
comed. de
laud. Deip.*

*Damasc.
l. 4. sic Or-
thod. c. 14.*

*Orat. de
Annunt. 4.*

dam. quasi nos de cruce Saluator con-
 tuens impensius Matri in Ioanne disci-
 pulo commendaret, nosque illa in suam
 fidem maternamque curam & prouidē-
 tiam benignè reciperet: quasi cum Mag-
 dalena crucem amplexi, tum Saluato-
 ris extremas preces ac voces, tum Matris
 adiunctas diuino eius cruori lacrymas,
 æterno Patri offerremus. ne frustra sit
 diuinus ille cruor effusus, frustra tot sus-
 cepti cruciatus, frustra mors dirissima
 crucis obita, spectate desolatissima Ma-
 tre; sed ab ea placatus & exoratus huius,
 quam quotidiana Missæ repetit oblaro,
 cruentæ oblationis vnigeniti filij sui
 copiosum in animam nostram fructum
 deriuet. Amen.

CAPVT XI.

De vespertino Examine conscientie.

VNum de præstantissimis Deiparæ
 priuilegijs illud est, quod de ea te-
 net Ecclesia, inquit Tridentinum; in to-
 ta vita peccata omnia, etiam venialia, vi-

*Sess. 6.
 can. 23.*

P ;   tauis-

tauisse; quod priuilegium nulla satis vnquam digna laude celebrari potest. Ex quo consequens illud est, quod de ea tradit Galatinus, & rationi consonum ducit Canis. Deiparam vsque adeò modestiam coluisse, vt eius oculi nihil vnquam inhonesti, nihil illiciti adspexerint; immò vt oculos nunquam eleuarit, quod cæteri consueuerunt homines, sed humi semper defixos tenuerit, nisi cum Deum oraret; eoque spiritu prophetiæ donatam fuisse, vt, si fortè quid inconcessum vel illicitum esset auditura vel visura, illico aures vel oculi clauderentur, ita vt non nisi Deo deseruire viderentur. Certè nullam vnquam nec oculis, nec auribus, nec alio sensu minimæ etiam culpæ plagam accepisse certissimum est: nunquam per eas fenestras mors aditum habuit, in quibus gratiæ vita domicilium collocarat. Illud quoque mirum iam nemini videbitur, quod ex Alberto Magno tradit Antonin. quouis tempore Deiparam semper pro meritam fuisse, & gratiæ maiora incrementa cepisse, cum nunquam foret otiosa, sed continen-

*Lib. 7. de
can Ca-
thol. c. 5.
Lib. 1 de
B. Virg. c. 13*

*4. p. tit. 15.
c. 20. §. 6.
c. 4. §. 8.*

nenter quàm maxima posset contentio-
 ne charitatis in Deum raperetur. Id
 quod ex S. Odilone idem S. Antonin.
 affert. Vnum pro certo scimus, quòd o-
 mnis Mariæ & actio & intentio semper
 fuit intenta in Deo, semper ad Deum
 directa; cum actione coniuncta mentis
 contemplatio, vt ne somno quidem &
 quiete corporis interromperetur, vt ex *Cant. 5. 2.*
 illo Cantic. colligunt: *Ego dormio, & cor*
meum vigilat. Dormire non priùs cupidi- *Ambros.*
 tas quàm necessitas fuit, sed & tum cum
 quiesceret corpus, vigilabat animus, qui
 frequenter in somnis aut lecta repetit,
 aut somno interrupta continuat, aut dis-
 posita gerit, aut gerenda pronuntiat.
 Si de hominibus in felici statu innocen- *Lib. 5. cont.*
 tiæ agentibus vera est D. August. senten- *Iul. c. 9.*
 tia, tam felicia futura fuisse somnia dor-
 mientium, quàm esset vita vigilantium;
 nihil alienum à B. Virginis moderatissi-
 ma corporis quiete, si tum animus vigi-
 laret, & Deo vacaret, existimari debet.
 Numquam igitur illa debuit in peccato-
 rum examinatione ac discussione versari,
 sed in iugi gratiarum actione: nos qui ab

348 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
cuius vigilia & somni felicitate absumus
longissimè, qui aduersus Deum ingrati,
quo pluribus in dies beneficiis ab eo ob-
stringimur, eo plura ferè peccata cumu-
lamus; qui neque diem, neque noctè in-
nocenter, & ad eius gloriam, vti oport-
uerat, sanctè transigimus; ad extremum
certè diei, si meridie non patiuntur oc-
cupationes, receptui canere, nosque col-
ligere, & priusquam corporis indulgea-
mus quieti, tempus aliquod precationi
& conscientiaè discutiendæ tribuere
conuenit; quod Sodalitatis lege VII.
præcipitur. Duo illa, quorum cumulus
quotidie crescit, exsoluenda sunt debi-
torum genera: beneficiorum, & pecca-
torum. de prioribus, quæ tam benignè ac
largiter in nos effundere non cessat di-
uina clementia, agenda sunt gratia: de
posterioribus, quæ nos ingrati reponi-
mus, mala pro bonis, postulanda venia
& indulgentia. Equissimum fuerat, vt
tot Dei beneficiorum, naturæ & gratia,
creationis & redemptionis, ex animis
nostris recordatio numquam abscede-
ret, interdum certè sæpè recurreret. Quòd
si

si sæculi curæ & cogitationes inhibuerunt, decurso ad extremum die gratissimo recogitanda sunt animo, & simul ea quæ eo ipso die recentia diuinitus acceperimus, conseruationis, sustentationis, Sacramentorum, diuinarû inspirationû, piarum occupationum, &c. adijcienda. Tum quid etiã diei decursu peccatû sit, cogitatione, sermone, opere, omissione, diligentius inquirendû, exposcendæ rationes à conscientia cogitationum, dictorum, factorum, ac prætermissorum omnium, & quo par est pœnitentiæ concepto dolore supplex à Deo venia postulanda. Quæ deploranda est infelicitas nostra, diem nunquam, horam rarò, seriam vllam actionem absque intermixta culpa vix superamus atque euadimus. Ipsæ iustitiæ nostræ sunt tamquam pannus menstruatæ, fomes ille prauæ concupiscentiæ omnium origo malorum reprimi vtcumque potest ac coërceri, at extingui minimè radicitusq; conuelli. Et quoniam, inquit S. Augustinus, tentatio est vita hominis super terram, etsi à criminibus longè simus, non

in psal. 118.
5. 3.

Hom. 4. 2.
450.

Hom. 2. in
ps. 50.

Psal. 4. 5.

deest tamen, vbi desiderijs peccati vel facti, vel dicti, vel cogitatu obediamus, quando aduersus maiora vigilantibus, quædam incautis minuta subreunt. Quare, quod monet alio loco, quoniam insudat aqua per angustas rimulas nauiculæ nostræ, ne impleatur sentina, & cymba mergatur, non cesserit à nautis, ambulent manus, & quotidie quod nautæ faciunt exhauriantur sentinæ. Exhauritur conscientiæ sentina diligenti hoc examine, de quo idem S. Doctor; Ascendat homo aduersum se tribunal mentis suæ, & constituto in corde suo iudicio adsit accusatrix conscientia, carnifex timor. De eodem S. Chrysostramus; Habeto codicem cōscientiam tuā, & scribe quotidiana peccata; antequam veniat somnus, reminiscere peccata tua, si quid in verbo, seu facti, vel in cogitatione peccasti. Hoc enim dicit Propheta: *Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus cōpungimini.* Dico in corde tuo, & in anima tua: Expēdimus diē, ô anima, quid boni fecimus, aut quid mali operati sumus? Et si quid boni fecisti, gratias age; si quid

quid mali, de cætero ne facias iudiciũ tibi metipſi facito terribile, leuiorẽ præpara confessionem, cogitatum tuorũ, hoc est erratorum, abs te pœnam exige, & ad futuram exhomologesiu te compara, anteuerte pœnitentiam, quæ tibi est imponenda, tum vt aduertas, quæ sit origo radixque peccatorum, ex qua tua proueniant propensione vitiata. Suspendito, ait idem D. Chryſoſtomus, cogitationes tuas in equũleo, vt nihil te lateat interiorum animi tui motuum, quando nemo debet eſſe teipſo tibi amicior, cùm reuera nemo ſit inimicior, nemo proinde, cùm tempus eſt clementiæ, ſeuerior iudex, vt Dei iudicium extremum illud, cui cedit miſericordia, totumque vindicabit iuſtitia, maturẽ præuertas & excutias. Tractat hoc idem argumētum S. Baſil. pluribus locis, variaque recenſet peccatorum genera que diſquiramus, cogitationes, verba, euagationem mentis inter orandum, deſiderium vitæ liberioris & comunis; & ait animum auocandum non ſolum à turpibus, ſed etiam à ludicris & inutilibus imaginibus,

Cùm

Cum ijs quæ feceris pridie conferto, inquit, & cum ijs etiam quæ cogitaueris, cum animi decretis & propositis virtutis. Ex Basilio B. P. Ignatius desumpsit opinor, aut potiùs ab eodem Spiritu sancto edoctus est à quo & Basilius, genus quoddam examinis, quod particulare vocat, ad extirpandum vitium illud in quod præcæteris natura propendemus, quocum præcipuè certamen nobis inueniendum. Quo examine nullum est adiumentum ad omne perfectionis studium, certius, facilius, compendiosius; sed quotidianum esse debet, continuum, accuratum, & exquisitum, seuerum & indefessum, de quo item Bernardus non vno loco, pluribus. Sed claudatur hoc caput vnica eius apposita sententia, quæ non magis Carthusiæ quàm cuique Sodalitatis & Deiparæ cultori, non Religioso magis homini quàm sæculari ac communem agentem vitam apprime conueniat. Discito tibi præesse, & vitam ordinare, mores componere, te ipsum iudicare, & remet apud temetipsum accusare, sæpè etiam condemnare, nec impuni-

*Serm. 68.
in Cant.
ad Fratres
de monte
Dei.*

nitum dimittere: sedeat iudicans iustitia, stet rea & semetipsam accusans conscientia: nemo te plus diligit, nemo fidelius iudicabit. manè, præteritæ noctis fac à temetipso exactionem, & venturæ diei tu tibi indicito canonem. vespere, præteritæ diei rationem exige, & superuenientis noctis fac indictionem. Sic districto, nunquam aliunde lasciuire vacabit, dum ille dies vltimus affulgeat qui nos beatæ transcribat æternitati.

CAPVT XII.

*De deuotione seu oblatione sui met Dei-
paræ Patronæ præstanda.*

Vulgari consuetudine loquendi, deuotio sumitur pro immissa cælitus suauitate, consolatione, lætitia, sensu & gustu rerum spiritualium, quo vehemētius inflammatur affectus, vt facilè ac iucundè virtutis opera fiant. In Theologicis tamen scholis, ab ea suauitate quæ maximè redundat in corpus, seiungitur deuotio, & à S. Thoma definitur, Prompta voluntas exequēdi quæ ad diuinum cul-

354 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
cultum pertinent. Est enim primus religionis actus, quo se deuouet homo & consecrat diuino cultui. Deuotio enim à deuouendo dicitur, sui ipsius ad Dei cultum oblatio, deditio, cōsecratio. Est quædam consimilis obseruantia atque hyperdulix, qua Dei matrem Patronam optimam colimus, deuotio, deliberata certa que voluntas exequendi quæ ad eius cultum pertinet, cui magna ferè pax animi, tranquillitas, consolatio, lætitia, suauitas interna coniungitur. Nā verissimè de se Beata Mater: *Spiritus enim meus dulcis, & hereditas mea super mel & fauum.* Causa nostræ lætitiæ, & de qua Ambros. Qui potius ipsam Mariam manna dixerim, quia est subtilis & splendida, suavis & virgo, quæ veluti cælitus veniens cunctis Ecclesiarum populis cibum dulciorem melle defluxit. De hac deuotionis appellatione commodius aliàs. Nunc cuiusmodi esse debeat, non quidem edito voto, sed firmissimo tamen animi decreto ac proposito concepta deuotio, consecratio, seu oblatio Deiparæ facta, paucis edisseram. Nec incom-

*Eccl. 24.
27.*

*In psal. 21.
sub fin.*

commodè videor quæ disputat D. Basi-
 lius ad consimilem interrogationem, ad
 hoc institutum transferre posse. Quærit
 quonam animi affectu seruiendum Deo,
 & quid sit omnino quod *Ἀγάθη* voca-
 mus, animi propositum, bonam affe-
 ctionem? Respondet sibi videri esse de-
 siderium Deo placendi vehemens, in-
 satiabile, solidum, & immotum; vt tri-
 bus quatuorue notis id propositū Deo
 seruiendi circumscribere videatur. Tra-
 ducamus hæc ad oblationem factam à
 nobis Deiparæ Patronæ, vt sit voluntas
 Deiparæ placendi, & quæ ad eius cultū
 pertinent exequendi, primū vehemēs,
 id est, ardens, intensa, non remissa ac lā-
 guida, sed summa contentione mentis
 elicitā; deinde insatiabilis, quæ nulla
 mediocritate officiorum facilè explea-
 tur, sed alia atque alia præstare semper
 aueat, velut infinita & inexhausta; de-
 nique solida, stabilis, firma, certis innixa
 principijs, ac decretis cōfirmata; postre-
 mō, immota, constans, perseuerans ad
 extremum vsque spiritum. Ad Deiparæ
 obsequium si propensam deuotamque

voluntatem hisce notis insignitam attulerimus, nihil est præterea quod magno-
 pere à nobis requirat, quàm vt in eius
 promouendo cultu vim omnem animi
 nostri conferamus; nullum verò hîc ne-
 que modum, neque limitem statuamus,
 minimè vagi & ambigui; sed eisdè pic-
 tatis & virtutis officijs ad filij eius Sal-
 uatoris gloriam insistamus. *Esto præcellens
 in omnibus operibus tuis,* monet Ecclesiasti-
 cus, in sacris certè & religiosis, quibus
 optimæ Patronæ concilianda gratia est;
 quæ numquam se à nobis liberalitate
 vinci patietur, in quam quo fuerimus
 propensiores, & affectu voluntatis ar-
 dentiore, quo pluribus eam officijs atq;
 obsequiis studuerimus demereri, eo vi-
 cissim erit in nos materna cura sollici-
 tior, charitate indulgentior, denique in
 beneficijs & gratiæ donis conferendis
 munificentior. si nulla nos officiorum
 mediocritate contenti erimus, neci-
 pla in suis donis beneficijsque terminum
 ac modum ponet. Illud imprimis om-
 nino necesse est. Prompta hæc Deiparæ
 obsequendi & placendi voluntas, fir-
 missi-

*Eccl. 33.
 v. 25.*

missimis quibusdam animi decretis stabilita ad vsque vitæ finem ea bene iuante producat. Inter quæ decreta primum illud esse debet altissimè cuiusque pectori infixum, numquam admit-
tendi grauiorem vllam culpam, quæ nos à Saluatoris eius filij gratia & amicitia seiungat, hostique eius capitali cacodæmoni obnoxios ac seruos tradat. Qui culpam eam admittit, hic suæ aduersus Deiparam clientelæ renuntiat, & cum sit hostis filij, matris hostem se quoque profiteretur, rursus crucifigens sibi metipsum filium Dei, & ostentui habens, pollutam ducens ac proculcās diuinum eius cruorem pro peccatis effusum, eoq; grauiorem in filium ac Deiparam contumeliã ingerens, quo fuerat in eorum penitio-
rem receptus amicitiam. Quare in Sodalẽ Partheniũ lethalis peccati ne quidẽ cogitatio cadere deberet. Sed hoc alterum illi decretum summo studio foret obseruandum de vitanda insuper omni culpa veniali, quæ certè ex animi proposito, & certa sententiã suscipitur, si præcauere nõ potest innumeras, quæ ex surre-
ptio-

ptione sese non cogitantibus ingerunt.

Psal. 118. 1. Beati immaculati in via qui ambulant in lege Domini. Hi gratissimi sunt Deiparæ Sodales, & quo erat animo Rex David, eodem & ipsa est aduersus suos, tanto impensius, quanto magis, & innocentia;

*Psal. 100. v. 6. & 7. & puritatis amans. Oculi mei ad fideles terra, vt sedeant mecum. Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum. Si tamen, quæ imbecillitas est humana, in aliquam aliquando prolapsi culpam fuerimus, mox ad pœnitentiæ Sacramentum adeamus, illudque sit tertium certissimum animi decretum, Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistię obeundi quàm frequentissimè, præfixis omnino temporibus Sodalitatis lege atque instituto nunquam illa prætermittendi, tum cæteras ad Deiparam preces consuetas, Litanias, Rosarij pensum diurnum quæcumque grauissimæ incidant occupationes exequendi: quæ sicerunt temperandæ, vt nunquam quod satis sit ad hæc in Patronam officia
pie-*

pietatis cæteris longè curis anteponenda, vacui temporis desit. Denique sic agamus, vt nos obsequij nostri Deiparæ exhibiti sub extremam horam minimè pœniteat, sed illam tum maximè benignam propitiamque in hoc extremo futuram agone confidamus & experiamur.

CAPVT XIII.

De annua deuotionis huius seu oblationis innouatione.

EA est infelix naturæ nostræ conditio, vt in eodem siue corporis, siue mentis statu minimè diu subsistat, sed aut proficiat atque incrementa sumat, aut decrescat atque deficiat. Cùm prima ferueant vitæ melioris initia, sensim illa tepescunt, & nisi magna adhibita cura conseruentur, & subinde innouentur, ferè languescunt & euanescent. Quemadmodum qui aduerso flumine lembum trahit, si remiserit manus, statim retro labitur, ait præclarè Hieronymus: sic hu- Lib. 3 aduersus Pelagium.

360 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
humana conditio, si paululum remiserit, discit fragilitatem suam, & multa se non posse cognoscit. Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Violentus est naturæ corruptæ deorsum semper suo pondere vergentis ad cælestia sursum incitatus motus, qui vehementior initio mox sese remittit, & languescit in fine, nisi diuinæ gratiæ virtus illa motrix & impultrix accrescat atque innouetur, nisi ad contentionem remorum in naui contranitentibus vndis afflata benignior aura Spiritus sancti, expansis nouorum desideriorum ac votorum velis excepta succurrat. Rectè nos ore Dauidis admonet Spiritus sanctus, vt obseruat S. Chrysostomus: *In fine ne corrumpas*; quia, si quando, in ipso progressu & exitu maxime vigilantia & contentio desideratur. vt prædones (ait hic sanctus Doctor) inanem nauim cum soluitè portu, & merces aliunde quærit, inuadere non solent, sed cum mercibus onusta portum repetit, tum illam inuadunt atque diripiunt; ita diabolus, vbi complures magno studio virtutes collegeris,

*Hom. 3. de
verbis Isa.*

geris, tum te quasi mercibus plenam nauim inuadit, vt non modò tua præda ditetur, sed quo erit spectabilior ruina, eo plures tecum in perniciem trahat. Igitur tum maximè opus est vigilantia, tum que maximè necessaria est hæc admonitio, ne in portu naufragium, *In fine ne corrumpas.* Vt stirpes in arentes & siticulosos saltus transplantatæ, nisi continenter irrigentur, mox exarescunt; vt aqua ab igne submota, mox sua sponte redit ad nativum frigus; vt arcus ad iaculandum magna vi contentus, elapsa sagitta per se ipsum remittitur; ita natura vitiata licet primùm magna vi diuinæ gratiæ compressa atque in officio cohibita, mox per se ipsa redit ad ingenium, &, vt ait Poëta,

Naturam expellas furca, tamen vsque recurrit:

ita virtus omnis nostra veluti cum aduersa & peregrina gleba conflictatur, breuique exarescet nisi nouis quotidie subsidijs gratiæ foueatur; ita diuinus ardor marcescit sua sponte atque extinguitur. Quid igitur remedij, nisi vt hinc

Q per

per interualla diuinus ignis exsuscitatur, nouæ de pharetra promantur ardentium desideriorum sagittæ; quam initio concepimus erga Beatam Matrem ardentem pietatem, eandem quotidie sub matutinum tempus, aut certè vesperinum examen innouemus, eandem quotidie deuotionem & oblationem nostri ipsorum cum sensu pietatis iteremus, vt illud Iob experiamur: *Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.* Accedunt & externa remissionis animi causæ, vel hostium nostrorum fraudes ac doli, quibus nos à studio virtutis obiectis rerum caducarum blandimentis auocant; vel amicorum sæculi consuetudo, quorum exempla & colloquia ferè terrena, velut iniecta frigida, mentis ardorem restinguunt. Quare verissimè ait Gregorius: A feruore enim mentis vel inter spirituales inimicos, vel inter carnales quosque proximos, ipsi aliquo modo viuendi vsu veterascimus, & assumptæ nouitatis speciem suffocamus. Quamobrem vtendum eo quod præscribit Sanctus hic Pater, op-

Iob 29. 20.

Lib. 9. Moral. c. 16.

por

portuno præsidio renouationis huius
feruoris primitiui. Quippe, inquit, ani-
mus noster, dum igne amoris excoqui-
tur, semper in se seruat charitatis pul-
chritudinem, quotidiana innouatione
feruoris; nescit enim mens per torporem
veterascere, quæ studet per desiderium
semper inchoare. Hinc namque per
Paulum dicitur: *Renouamini spiritu mentis* *Ephes. 4.23*
vestra. sic Psalmista, qui ad culmen perfe-
ctionis peruenerat, quasi inchoans, *dixit,* *Psal. 76.11*
Nunc cæpi. Quia si cessare ab actualibus
bonis nolumus, valdè necesse est in-
choare nos quotidie credamus. Extat
formula eius oblationis, quam quoque
manè ceteras inter preces ex animi in-
timo sensu recitare vehementer expe-
diat; certè sub cuiusque mensis initium,
prima Dominica quâ solennis commu-
nio Sodalibus indicitur, vt alio capite
est indicatum; certè semel iterumque
quotannis quo primùm die Sodalitatem
quis iniuit, quem diem agere debet an-
niuersarium quàm maximè solennem,
in eoque tum maximè repetenda hæc
Deiparæ facta suimet solennis obla-

Q 2   rio.

364 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
tio. Valdè laudanda est, quæ apud mul-
tos recepta est consuetudo, quotannis in
publico cœtu ac conuentu ex formula
repetita suimet oblatio, & consecratio
cuiusque facta Sanctissimæ Patronæ,
cum apparatu, & nouo quodam sensu
pietatis. Ex qua & illa singularis confe-
quitur utilitas, quòd non modò confir-
matur ac stabilitur animus in hoc Dei
paræ placendi studio & decreto, sed par
quoque meritum Sodalis adipiscatur ei
quod erat in primo Sodalitatis ingressu
consecutus. Vt enim in actibus odij re-
petitis par est iniuria, par pœna; sic & in
actibus amoris par quoque ratio meriti
& par merces, cum Deus ad remuneran-
dum longè sit quàm ad puniendum pro-
pensior. Vt solent honorarijs Principum
ephebis nouæ quorannis vestes, nouæ
que cultus corporis adhiberi; sic Beata
Patrona quasi tum primùm nouo quo-
dam animi feruore in suam adscitos do-
mum & familiam, nouis cælestium do-
norum ornamentis insigniet, & quasi
suos speciali gratia denotabit. Ita velut
aquilæ iuuentus eorum feruor pietatis

innouabitur : quasi aquæ viuæ salientes
 in vitam æternam impetu repetito, nun-
 quam marcescent, neque situm con-
 trahent, & quod est in psalmo eueniet,
 Domina in lumine vultus tui ambula-
 bunt, & in nomine tuo exultabunt tota
 die, & in iustitia tua exaltabuntur. Quo-
 niam gloria virtutis eorum tu es, & in
 beneplacito tuo exaltabitur cornu no-
 strum.

*Psal. 88.
 17. 18.*

C A P V T XIV.

*De imitatione virtutum Deiparæ Pa-
 trone.*

Veterem populum Isaias Vates ad
 Abrahami Patriarchæ & Saræ eius
 coniugis æmulationem iure prouoca-
 bat, quòd ab ijs & stirpis & religionis
 originem traheret: *Audite me qui sequimini* *Isa. 51. 1.*
ni quod iustum est, & queritis Dominum,
attendite ad petram vnde excisi estis, & ad
cauernam laci de qua præcisi estis; attendite
ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram,
quæ peperit vos. At quanto iustius qui

Q 3 Chri-

Christiano nomine censemur, Deiparæ
 que insuper clientes ac cultores pro-
 pensiori quadam voluntate nos esse
 profiteamur, ad optimorum nostræ salu-
 litis parentum imitationem extimula-
 bimur, à quibus gratiæ vitam hausimus,
 per quos ad beatam æternitatem rege-
 nerati, in Dei filios adoptati sumus, quos
 cælestis vitæ duces, & diuinarum disci-
 plinarum institutores nacti sumus. Ho-
 rum nobis sunt & audienda præcepta,
 & documenta tenenda, & virtutum ex-
 pla præ oculis semper habenda, atque
 omni studio consecretanda. Quod Apo-
 stolus Corinthijs, id clementissima Ma-
 ter Sodalibus suis inculcatum cupit: *Imi-
 tatores mei estote, sicut & ego Christi*: totum
 ipsa Christum tot annorum consuetudi-
 ne domestica penitus hausit atque im-
 bibit, moribusque suis expressit, eius hu-
 militatem, mansuetudinem, patientiam,
 clementiam, integritatem, innocentiam,
 charitatem, ut corpore sit & animo quam
 simillima proximaque filio mater. Gre-
 gorius: In carne Christus apparuit, ut non
 solum nos per passionem redimeret, sed
 etiam

2. Cor. 4. 19

1 p. Pastor.
c. 3.

etiam per conuersationem doceret; habeat nos vt redemptione seruos, sic conuersatione discipulos. Rectè item Ephiphanius, rectè Gregor. de Virgine matre: Mater est lucis quæ dixit, *Ego sum lux mundi*, quæ in mundum venit, quæ assumpta est, & illuminauit cuncta quæ sunt in cælis & terra, quæ lux candor est gloriæ, splendor lucis æternæ, oriens ex alto, illuminans his qui in tenebris & umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Sanè, vti notat S. Bonauentura, & ipso nomine suo præfert Maria, Illuminatrix est fidelium per exempla vitæ sanctissimæ, cuius vita gloriosa lucem dedit sæculo, cuius vita inclyta cunctas illustrat Ecclesias; ipsa lucerna Ecclesiæ, ad hoc illuminata à Deo, vt per ipsam aduersus mundi tenebras illuminaretur Ecclesia. Oret igitur Ecclesia, oret anima fidelis, & dicat: Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine Deus meus, illumina tenebras meas. Hæc aliaque S. Bonauentura. Quemadmodum lucem suam à sole luna mutuatur, estque ea lux nocti ma-

gis attemperata, ægrisque oculis facilius aspicitur, quàm meridianus ille fulgor solis, quem vix valentes oculi sustineant: ita Deiparæ virtutes tametsi à Christi Domini gratia ducant originem, & ex illo prototypo ductæ sint & adumbratæ; tamen, quamdiu versamur in huius sæculi nocte & caligine, quamdiu lippientes & ægros habemus oculos, ad captum quodammodo nostrum accommodatiores existunt, estque nobis proclivius & iucundius in Beata Matre Christum filium, quàm in ipsomet Christo Christum imitari, quasi diuinitatis eius adiunctæ fulgore repercussi cæcutiamus, & tantam claritatem sustinere nequeamus. Hanc in Deipara virtutum & exemplorum lucem celebrant Ruth

Ruth 4. 18. Moabitidis, de qua sacræ Litteræ: *Sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethlehem;* Iudith eadem Scripturæ voce in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valdè, nec erat qui de illa loqueretur verbum malum; Esther denique, parvus fons qui crevit in fluvium, & in lucē solemque conuersus est, & in aquas pluri-

mas

*Iudith 8.
v. 8.*

*Esther 10.
v. 6.*

mas redundauit. Nam quarum agetū virtutū exempla Deiparæ vita nō suppeditat? cui nam ætati, ordini, conditioni uē hominum non eximie præluxit? A prima ætate Deo consecrata sanctimonialis, eadem & nupta, virgo, maritata, vidua, perfectissimum illud vitæ genus ex contemplatione & actione cōtemperatum muneribus omnibus executā; cui nec Maria defuit vnquam, nec Martha, sororis opem nihil requirens; cū in ea perficeret actionem contemplatio, & contemplationem acueret actio; hæc ex illa gigneretur, & ad hanc illa referretur. Notat S. Thomas, ceteros ferè Sanctos certa quædam opera virtutum exercuisse maiore studio, alios humilitate, alios castitate præcelluisse, alios misericordiæ laudem tulisse, alios patientiæ, alios alijs virtutibus claruisse, in quarum ferè singularum exempla virtutum proponuntur, vt castimonix Ioseph, Moses mansuetudinis, Iob patientiæ, misericordiæ S. Nicolaus, paupertatis D. Franciscus: at Beata Virgo in omnium virtutum data est exemplum, cū in ea clarissimè

Q5

om-

370 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
omnes emicuerint, humilitas, prudentia,
castitas, aliæ decem, quas è Scriptura
nuper demonstraui in recitatione Rosa-
rij vsurpandas. Quo sensu, rite illud,
quod de ea canit Ecclesia, intelligi po-
test: *Et sicut dies verni circundabant eam flo-
res rosarum, & lilia conuallium.* Vt hyemis
asperitate præterita gratior emanat o-
dor è rosis lilijsque, quæ, vt tum maxi-
mè quoque delectant, & ad se pelliciunt
oculos, rubricantes rosæ candidis inter-
mixtæ lilijs; ita Deiparæ virtutum, quas
hyems multæ mortificationis decoxe-
rat, odores gratissimi fidelium animas
exhilarare solent, & ad imitandum ac-
cendere, vt diuino velut amore saucia
sanctorum Angelorum opem implorēt.
*Cant. 2. 5. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia a-
more languo.* Felices animæ, quas Christi
Domini & beatæ Matris castissimus hic
amor languorque conficit! Felix qui di-
cere potest aut filio, aut matri, aut vtri-
que: *Odor tuus in me concupiscentias
excitauit æternas!* Interim trahere me post
te, curremus in odorem vnguentorum
tuorum. Habent hæc exempla virtutū,
&

& florum & odorum vnguentorumque vim, & oblectant & confortant animam languentem, atque ægram sanant. Nihil salutarius, & mea quidem sententia, nihil iucundius quàm habere cuius ad vitæ normam tuam componas, in cuius imitatione morum acquiescas, quem ducem sequaris, & velut domesticum institutorem, cui tuas actiones probari exoptes, ad eamque regulam quam tibi ille præscripserit dirigas. Nihil tristius damnosiusque quàm incertis & vagis semper esse moribus, nihil habere constitutum quod sequaris, nullum ad imitandum exemplar sibi proponere. Nos Deiparam totius vitæ nostræ præsidem, ducem, magistram, exemplar omnium virtutum absolutissimum delegimus, cuius ad sanctissimæ vitæ normam actiones omnes nostras, sacras profanasque ita dixerim, quæ ad naturæ pertinent officia, & quæ ad pietatis & religionis cultum referuntur, omni sedulitate exequeremur, quam in cibo, potu, somnoque capiendo moderatricem veluti cõtueremur, in omni sermo-

ne & congressu gestaremus in oculis, sed maximè in sacris actionibus imitari niteremur. Quemadmodum illa vacabat orationi, sacrum Missæ sacrificium audiebat, ad sacram adibat Eucharistiam, operibus misericordiæ incumberebat: sic nos longo licet post interuallo in eisdem pietatis exercitiis versari, pura illa lince-raq̃ue diuinæ gloriæ intentione contenderemus. Ad hoc illa studium nos pro-
 uocat atque adhortatur: *Nunc ergo filij*
audite me. Beati qui custodiunt vias meas.
Audite disciplinam, & estote sapientes, & no-
lite abijcere eam. Venite, audite, & narrabo
vobis omnes qui timetis Deum, quanta fecit
anima mea. Ad hanc clarissimam Cyno-
 suram obuertenda nobis nauigij pro-
 ra, si portum tenere volumus. Ipsa est enim
 præclara & eximia stella super hoc mare
 magnum & spatiosum subleuata, micans
 meritis, illustras exemplis, & cetera quæ
 profequitur Bernardus. Denique termi-
 net hoc caput Hieronymi locus: Nos
 meliorum exempla sectemur. Propono
 tibi beatam Mariam, quæ tantæ puritatis
 extitit, vt mater Domini esse mereretur.
 Et

Prov. 8. 32.
& 33.

Psal. 65. 16

Ad Eusto-
chium.

Et ad finē epistolæ: Qualis erit illa dies, cum tibi Maria mater Domini choris occurret comitata virgineis? cum post rubrum mare, submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum tenens præcinet responsuris: *Cantemus Domino, gloriosè enim honorificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare?*

Exod. 15. 3.

CAPVT XV.

De imitatione Theologicarum virtutum Deiparæ.

Virtutum omnium principes sunt ea, quæ quòd circa Deum proximè versantur, Theologicæ nuncupantur; diuinitus infusæ, quarum usu præcipuè Dei cultus continetur, ex S. Augustini sententia; ea certè de causa vsurpandæ plurimum, quòd Deum attingunt, & summum illud infinitum bonum, quantum fert huius vitæ mortalitas, fruendum nobis ac possidendum tradant. quarum virtutum matrem se Deipara profitetur apud Ecclesiasticum; vel quòd

In Enchirid.
2. & 3.Lib. 1. de
doctrina
Christiana.

Q 7 illa-

illarum assidua consuetudine quasi filiarum iucundissimè frueretur, in earumque effectione propemodum continua versaretur, vel quòd per Salvatorem filium cultoribus illas suis ingeneret atq; adaugeat: *Ego mater pulchra dilectionis, timoris & agnitionis, & sanctæ spei.* Fides, quòd sit illustris, altissimæ cõtemplationis, illuminata diuinitus, in agnitione notatur. Timor & spes ad secũdam pertinent theologiam virtutem. Pulchra dilectio ipsa est charitas omnium regina: καλή, bona & pulchra, quòd teste Nazianzeno, solus amor Dei formosum reddit amantem. Amor carnis putidæ putidum reddit, iuxta illud Osee: *Facti sunt abominabiles; sicut ea quæ dilexerunt.* Fides & spes cùm in Christo comprehensore æquè ac viatore locum non habuerint, nusquã illustriores fuere quàm in Deipara, nec dignius alibi quàm in eius anima sanctissima fixere domiciliũ. charitas à Christi charitate gradu proxima, illi quàm simillima fuit in Virgine matre, ex qua & timor ille castus filiorum exoritur, qui permanet in sæculum

Eccl. 24.

24.

*In carm in
ad Virgines.*

c. 9. v. 10.

se-

sæculi. Deiparæ fidem iure prædicat
 Elizabeth eius propinqua : *Beata quæ* *Luc. 1. 45.*
credidisti , quia perficientur ea quæ dicta
sunt tibi à Domino. Nam hac fide ad æter-
 ni Verbi conceptum viam sibi præmu-
 niuit, priusque illud fide & mente quàm
 ventre ac carne concepit. beatior (in-
 quit Augustinus) Maria percipiendo
 fidem Christi, quàm concipiendo carnẽ
 Christi. Quod Eua virgo ligauit per in-
 credulitatem , hoc Maria virgo soluit
 per fidem. Quo celsius est supra creatæ
 cogitationis suspicionem omnem ac li-
 mitem, quod est cæterorum caput atque
 principium Verbi incarnati mysterium,
 eo magis Virginis admiranda est & de-
 prædicanda fides , Archangelo mysterij
 eius nuntium à Deo perferenti mox ad-
 hibita, ad cuius laudem Abrahami Pa-
 triarchæ celebratissima fides non acce-
 dat, quo longè maius est, & si vim natu-
 ræ spectes , incredibilius Virginem Deũ
 hominem concipere ac parere , quàm
 hominem immolatum Deo ab eodem
 ad vitam mortalem exsuscitari potuisse.
 Hæc eadem fides in Virgine matre cete-
 ra

ra omnia redemptionis nostræ mysteria complexa, filij deitatem, humanitatis obrectam velo semper agnouit, altissimamque illam in eius animo contemplationem peperit, quam S. Lucas in-

Luc. 2. 19.

linuat, iteratò repetens: *Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo, cum in filio infante, puero, adolescente, viro Deum suum supplex adoraret. nec in ipsa passione tot inter indignissima supplicia fuit hæc fides non dicam extincta (quod nec ceteris contigit Apostolis) sed nec obscurata, nec summo illo mœrore perturbata, quo minùs clarè distincteque consecuturam triduo post resurrectionem Saluatoris obijceret. Quò pertinet illud Prouerbiorum*

Prov. 31. 18

31. *Non extinguetur in nocte lucerna eius; & quòd in Officio nocturno maioris hebdomadæ ceteris extinctis, vna superest ardens cādela, symbolum expressum fidei relucens in Deipara, cum in ceteris foret Apostolis obscurata. Deiparæ spes cum in plurimis alijs mysterijs, tum in eo mihi singulariter eluxisse videtur, quòd, cum ab ædibus Elisabethæ reuerfa à spō-*
so

so Ioseph vterum ferens esset deprehē-
 sa, eaque de causa Iosephum grauissimis
 animi motibus agitari ac perturbari ani-
 maduerteret; diuinæ tamen prouiden-
 tiæ confisa tacuit, neque verbo myste-
 rium aperire voluit quod erat cum sua
 laude ac dignitate coniunctum, quoad
 de cælo missus Angelus id reuelaret.
 Nempe in vno Deo spem omnem suam
 collocauerat, cui mysterij quod erat ab
 eo clementer inchoatum, progressum
 successumque committebat, ipsa suæ
 humilitatis ac taciturnitatis retinentis-
 sima. Iam verò spes de futura sempiter-
 na felicitate inde fuit in Virgine Dei
 matre singularis & eximia, quòd non,
 perinde vt in nobis, annexam haberet
 incertitudinem & admixtum timorem,
 quo nos non sine causa frequenter & fa-
 lutariter commouemur. Nam tametsi
 de diuina bonitate ac misericordia, qua
 vult omnes homines saluos fieri, nihil
 sit ambigendum; de nobis tamen ipsis
 meritò dubij sumus & ancipites, *con-*
templantes ne quis desit gratiæ Dei, quibus
cum metu & tremore salus sit operanda, cum
nesciat

Eccl. 9.1. nesciat homo vtrum amore an odio dignus existat, & de perseuerantia maxima nos semper sollicitudo tenere debeat. At Sanctissima Dei Mater certissimò norat, se in Dei gratia confirmatam, nec ab ea vnquam excidere posse, ac tum filij Saluatoris mèritis exuberantissimis, quæ sibi largissimè communicata sciebat, tum suis quoq; rectè factis nitebatur: quibus è fontibus iustissimã bene sperãdi causam præbet Mater sanctæ spei, spes nostra, per quam minimè nobis defutura sit gratia ad capessendã felicitatẽ oportuna, quæ de se verissimè dicat, *Eccl. 24. v. 25.* *In me est omnis spes vitæ, & virtutis.* Tertia præcipuaque virtus è theologicis, charitas Dei matris tum erga Deum, tum erga proximum ardentissima, multis sanctæ Scripturæ typis adumbrata est: in auro mundissimò quo fœderis arca intus & foris erat aperta; in auro fuluo nimis throni Salomonis eburnei; in cocco bistincto cortinarum tabernaculi, vestiumque sacerdotalium; in candelabro aureo, quod septem lucernis ardentibus donorum Spiritus sancti figuris erat instructum, in quo

quo & ignis & aurum charitatem denotabat. quam sol quoque signat, dum dicitur: *Mulier amicta sole*, candidissimo & calidissimo charitatis amictu, vt S. Bernardus interpretatur, vestitu planè deaurato; denique & in altaris igne perpetuo, quem iugibus fomentis sacerdotes summa cura conseruabant, ardor hic charitatis Deiparæ indicabatur, quo mens eius in Deum continuo motu atque impetu ferebatur. Hoc illud est vexillū charitatis, de quo in Canticis iuxta aliam versionem: *Ordinauit in me charitatem*; vexillum in me charitatis erexit, sub cuius signis anima illa sanctissima perpetuò ageret in excubiis, continuis votis ac suspiriis ad Deum suum anhelans, incensissimo Dei gloriæ propagandæ zelo, proximorum que salutis procurandæ flagrans. quorum proximorum Christo filio lucrificandorum, nullam vniquam prætermisit occasionem, suscepta etiam cum Ioanne in Græciam Ephesum vsque peregrinatione, datis ad complures epistolis (è quibus ad Florentinos vna hodieque superesse dicitur)

plu-

ApoC. 12. 1.

Cant. 2. 4.

380 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
plurimis ac continuis optimæ Matris of-
ficiis in primitiuos fideles eius curæ con-
creditos. Iugiter quidē inhærebat Deo,
& non interrupto diuini amoris actu
magnificabat eius anima Dominum, &
exultabat spiritus eius in Deo salutari
suo; hinc tamen omnes fideles, proxi-
mosque, quos filio Deo tam charos esse
sciret, tam charo emptos diuini sui cruo-
ris pretio, maternæ charitatis complexa
visceribus, omni cura, affectu atque offi-
cio, industria & diligentia promouebat
ad virtutem. Hæ virtutes igitur Patronæ
nostræ præcipuo quodam studio nobis
sunt imitandæ, cum & in earum virtutū
exercitatione tota hominis Christiani
vita consistat, Apostolo teste, ex Abacuc
Propheta: *Iustus autem meus ex fide viuit;*
fides illi est pro intellectu, res omnes
perspiciente ac dirigente; pro cupiditate
spes; pro arbitrij libertate charitas, cuius
motum atque impulsum ceteræ omnes
consequantur virtutum actiones, immò
& quæ ad vitam tuendam pertinent na-
turæ functiones. In consiliis capiendis,
in rebus omnibus agendis, non infama

ac

Hebr. 10.
38.

ac fallaci sensuum, humanę rationis, sed suprema semper certissima-
que fidei diuinę luce nitamur, hęc ducę
sequamur, hęc facem nobis præferamus,
nec obscurari, languere, ac propę inter-
mori sinamus vnquã, sed quoad cum Dei
licebit gratia creberrimos eius actus
exfuscitemus, tum præsentissimi semper
diuini Numinis nos intuentis, vniuer-
sumque hoc omne sua prouidentia mo-
derantis, tum Christi Domini in sacra
Eucharistia delitescantis. Atque vt fuit
Deiparę sacra humanitas deitatis quod-
dam velum, quo nihil tamen inhibeba-
tur, quo minuseam semper agnosceret
atque adoraret; ita nobis humanitatis
deitatisque velum existant sacratę spe-
cies, sed quod oculi fidei penetrent at-
que peruadant. Tum verò & fidem ex-
fuscitemus futurę alterius æternę vitę,
ad quam eiusdem Deiparę ope potissi-
mum aspiremus, in quam spes omnes
nostras collochemus: sit ipsa anchora fir-
ma & tuta nostrę mentis, ne varijs huius
mundi procellis ac tempestatibus, va-
rijs euentibus, seu aduersis, seu prospe-
ris

nis à virtutis officio deducamur. Ad ex-
 tremum quod monet Apostolus, *Omnia*
nostra in charitate fiant, huic omnium
 virtutum principi cetera committamus
 virtutum officia, siue quæ ad Deum co-
 lendum, siue quæ ad proximum iuvan-
 dum, siue quæ ad nos ipsos moderandos
 pertinent; ex charitatis imperio suscipi-
 antur, eius ductu & auspicijs peragan-
 tur, eius optimo fine concludantur, qua
 valet apud Deum charitate, gratia &
 auctoritate veluti commendentur om-
 nia nostra rectè facta atque opera, eius
 induant formam & characterem, meri-
 tiq̃ue laudem ac dignitatem ab ea mu-
 tuentur. Hoc illud est Ecclesiastici mo-
 nitorum omnium præstantissimum mo-
 nitum: *Omni vita tua dilige Deum, & inuo-
 ca illum in salute tua.*

1. Cor. 16.
 14.

Eccli. 13.
 8.

CAPVT XVI.

*De exercitatione virtutum moralium
infusarum.*

Sapientia diuina sobrietatem (quæ ea- ^{Sap. 8. 7.}
dem est temperantia) & prudentiam
docet, & iustitiam, & virtutem, id est forti-
tudinem, quibus vtilius nihil est in vita ho-
minibus. Docet has virtutes, quæ sunt cæ-
terarum cardines & fontes, Sapientia,
primùm infusis illarum habitibus, tum
suppeditis gratiæ adiuuantis & exci-
tantis opportunis prædijs. docet eas-
dem & Sapientiæ mater incarnatæ San-
ctissima Virgo præclarissimæ vitæ suæ
innocentissimæ, quæ fuit omnis norma
virtutis, ad vsum nostrum accommoda-
tissimis exemplis. quæ antequam in me-
dium proferantur, aperiendum est pau-
cis, quid inter has virtutes infusas & ac-
quisitas eadē potissimùm interlit. Ne-
mo nescit ex Philosopho, satis non esse si ^{2. Ethic. 4.}
virtutum actiones obeantur, nisi ex ipsa
virtutum honestate, quique illis inest
na-

384 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
naturæ rectissimo fine suscipiantur. Pa-
rum est, si quispiam quod iustum est a-
gat, nisi & iustè agat ex fine, amore &
impulsu iustitiæ. quemadmodum quæ
feruntur ex arte, ex eius præscripto &
certa lege fiunt, non casu ac temerè: ita
quæ ex virtute, ex eius affectu & fine fie-
ri necesse est. Illud autem interest inter
has virtutes studio acquisitas, & diuini-
tus infusas, quòd acquisitæ spectent eam
virtutis honestatem, quæ conuenit ho-
mini quâ homo est, quâ ratione utitur,
quæque vitæ præsentis ordinem ac limi-
tes non transcendit: at infusæ conue-
niunt homini quâ Christianus est, quâ
Dei filius & amicus, æternæ capax glo-
riæ & felicitatis, ad quam diuinæ gratiæ
beneficio euectus est. Quemadmodum
Aristoteles diuersas ait esse virtutes ci-
uium, quæ ad diuersas politias referun-
tur; ita diuersæ sunt virtutes infusæ ab
acquisitis, quòd hominem spectent in
duplici quadam politia & republica.
Præter eam quæ inter se communi quo-
dam naturæ vinculo ac præsentis vitæ
societate cohærent, alia sublimior est ac
di-

3. Politic. 3.

diuina, qua ad sempiternam alteram ad-
 spirant beatam vitam, qua in diuinam
 adsciti sunt amicitia, domestici & ciues
 Dei, ciues Sanctorum. Qua ratione hone-
 stas virtutis sublimior est atq; diuinior,
 superioris ordinis, qui naturæ terminos
 supergreditur. Acquisitæ hominē infor-
 mant ad bene viuendū ex rectæ rationis
 humanæ præscripto: infusæ ex eiusdem
 quidē rationis præscripto, verum vt illa
 est supernaturalis fidei luce collustrata,
 hominemq; ad superiorē quendam finē
 æternæ gloriæ refert. Sic igitur prudentia
 ex humana euadet Christiana ac diuina,
 dum altiorē finem propositum habet, ad
 quē sua dirigit cōsilia, mediaq; virtutum
 vniuersa. Id igitur optādum est, atq; ela-
 borandum in harum virtutum vsum po-
 tissimum incumbamus, qua sunt infusæ,
 qua Christianis, qua Dei filijs & amicis
 conueniunt, ad sempiternæ gloriæ feli-
 citatem destinatis, & quod eōdem reci-
 dit, qua Deiparæ cultoribus atque So-
 dalibus, qua ad Beatæ Matris imitatio-
 nem, gratissimumque illi cultum earum
 exercitatione virtutum propiūs accedi-
 mus.

R

mus.

mus, qua ratione, & quo fine dum vitam hanc ageret, ab ea sunt exercitæ ac frequentatæ. Prudentiæ suæ Sacratissima Virgo non obscura dedit argumenta; nam ad primam Archangeli salutationem turbata silentium tenuit, & attentius cogitare cœpit qualis esset ista salutatio, quis modus diuini conceptus esset futurus, saluo suo pudore quem Deo iam nuncupato voto consecrarat. In omni deinde moderatione & circumspectione sermonis, cuius fuit parcissima. Nam

qui moderatur labia sua, prudentissimus est.

Tum in requirendo puero duodenni suauissimeque interpellando: *Fili quid fecisti nobis sic?* Iterum in nuptijs propinquorum in Cana Galilææ, cum eorum necessitati veller esse succursum: & sæpè aliàs cum filium affectaretur prædicantem. Cum summa modestia summa quoque prudentiæ Virginis laus elucescit. Iustitiæ duæ sunt partes duoque muna, declinare à malo, & facere bonum: de quibus & Apostolus, *Odientes malum, adherentes bono*, cuique quod suam est reddere, nemini nocere, omnibus prodesse.

*Prou. 10.
2. 19.*

Rom. 12. 9.

desse. quæ iustitiæ munia perfectissimè
 expleuit intemerata Virgo, quæ iure Spe-
 culum iustitiæ nuncupatur, omnis om-
 nino expers peccati, & quod origine
 contrahitur (ex quo omnis nata est iniu-
 stitia) & quod actione suscipitur, quæ
 nullum vnquam virtutis intermisit offi-
 cium, quo sibi demereri proximum pos-
 set. De virtutibus annexis iustitiæ seu
 partibus, quas vocant potentialibus, re-
 ligione, pietate, obseruantia, alijs, quin
 omnes eminentes fuerint in Virgine,
 non potest ambigi, & ne iusto quidem
 volumine nos exequamur. Fortitudinē
 eius celebrat Salomō: *Mulierem fortē quis*
inueniet? Procul & de vltimis finibus pretium
eius. Fortitudo & decor indumentum eius.
 Duplex quoque laus est fortitudinis, in
 laborum dolorumue perpeffione, & cō-
 siderata periculorum susceptione; in ad-
 uersis tolerandis, & arduis aggredien-
 dis. quæ neutra Deiparæ defuit per om-
 nem vitam, cum Saluatore hominum fi-
 lio in vtraque fortuna exercita, quando
 & Filij Dei mater fieri non detrectauit,
 illi comes in opere redemptionis nostræ

*Prou. 31.
 v. 10.*

futura, post exactum laboriosissimæ vitæ
 cursum; ad extremum quoque morien-
 ti ad crucis eius pedem animo inuicto
 stetit, supremum exceptura spiritum,
 inibi que Martyrum princeps ac regina,
 cordis atrocissimū perpeffa martyrium.
 De temperantia quid attinet dicere? cum
 auctore S. Thoma virtus ea tanto sit per-
 fectior, quanto minū contrarijs concu-
 piscentiis infestatur: quibus quidem cō-
 cupiscentiis obluetur ac resistit conti-
 nentia, non tam virtus, quàm virtuti sub-
 feruiens & inferior habitus, qui proinde
 nec in Christo, nec in sanctissima eius
 matre locum habuit. At temperantia eo
 magis in vtroque excelluit, quo fuit v-
 terque liber à prauis concupiscentijs; &
 naturâ quidem suâ Christus ex vi diuinæ
 hypostaseos, Beata Mater eius singulari
 dono & priuilegio, quo caruit omni cō-
 cupiscentiæ fomite, vt indicat Leo: Im-
 maculata virginitas concupiscentiâ ne-
 sciuit. In ceteris Sanctis magna laus est
 quòd expugnari nequuerunt, in Beata
 Matre quòd ne quidem impugnari. De
 hac terra, ex qua veritas, iustitia & pax
 nostra

*Richardus
 doctor. de
 C. mansue-
 tel. 2. c. 29.*

nostra exorta est, meritò sublata sunt
 bella omnia, & bellorum incētiua. Beata
 Maria (inquit Chrysoſtomus) vltra om-
 nem humanæ naturæ modum modestiã
 actemperantiam excoluit, & ob id vni-
 uersorum Dominum in vtero gestare
 meruit. quod ego ratione potissimùm
 demissionis animi & humilitatis intelle-
 xerim, quæ tēperantiæ est virtus annexa,
 & suo seorsum capite est proponenda.
 Modestia, cuius meminit Chrysoſto-
 mus, cū in corporis externo cultu &
 vestitu, quo simplice Diua Mater vteba-
 tur natiui coloris, tū in eo decoro quod
 in omni gestu & sermone seruiatur, elu-
 cet, præcipuo quodam studio adoleſcē-
 tibus imitanda; quorum, vti gemina præ-
 tiolissima, mirificè exornat & commen-
 dat ætatem. Auctoꝝ est B. Ignatius, vt in
 quinque corporis sensibus componen-
 dis, aut Christum Dominum, aut Beatã
 Matrem veluti normam & exemplar sibi
 quisque proponat, à quibus & opem di-
 uinæ gratiæ flagitet, & ab eisdem sumat
 & præsidium & exemplum. Ceteræ quo-
 que virtutes assiduis votis postulandæ,

*Homil. n.
hypapanc.*

390 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
& rectè factis imitandæ. Prudentia non
illa terrestris & humana, sed cælestis &
diuina flagitanda est, quæ ex certissima fi-
dei regula & beatæ vitæ alterius trutina
res agendas omnes discutiat, expendat-
que, & ad extremum illum finem referat.
Iustitia, quæ suum cuique reddat, æquita-
tis inter homines obseruantissima, nõ tã
qua communis huius vitæ societate iun-
guntur, quàm qua Christianæ reipubli-
cæ ciues ad beatam illam adspirant æter-
nitatem. Fortitudo denique & in arduis
agendis, & in acerbis perferendis, ad il-
lum supremum beatæ vitæ finem, ad re-
ligionis orthodoxæ defensionem ac pro-
pagationem, ad Deiparæ cultum, filijque
eius Saluatoris honorẽ amplificandum.
Temperantia postremò in moderatione
passionum & delectationum, gustus ac ta-
ctus potissimum occupata, non tam vitæ
presentis & valetudinis vsum quàm spirita-
lis profectus comoda spectet; & vt de ie-
iunio canit Ecclesia, ita & reliqua omni
mediocritate temperantiæ mens nobis in
Deum eleuetur, vitia comprimantur, vir-
tutes & gratiæ diuinæ dona cõparentur.

CA-

CAPVT XVII.

De eximia laude castitatis & virginitatis.

Quod dicebat Plato de sapientia, id ego verè dixerim de castitate, Si oculis cerni posset, quàm ardentes sui excitaret amores! de qua diuinus exclamat Sapiens: *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate! immortalis est enim eius memoria, quæ & apud Deum nota est, & apud homines.* & aliàs: *Omnis ponderatio non est digna continentis anima.* Cælestis planè ac diuina virtus, quæ ex hominibus Angelos creet, Angelis pare efficiat homines aut superiores. Nam si Angelorum felicior est castitas, hominum est fortior & generosior, quo periculosius illis molestiusque certamen cum hoste domestico carne sua quotidie est decertandum: quo hæc pugna quotidiana difficilior, eo nobilior illustriorque victoria est. De castitate præclarè admodum Ambrosius, *Quis humano eam possit ingenio*

Sap 4. 1.

Eccl. 26.
v. 20.Lib. 1. de
Virginit

nio comprehendere, quam nec natura
 suis inclusit legibus? aut quis naturali vo-
 ce complecti quod supra usum natura
 sit? E cælo accersuit quod imitaretur in
 terris, nec immeritò viuendi sibi usum
 quæsiuit è cælo, quæ sponsum sibi inue-
 nit in cælo. Hæc nubes, aëra, Angelos, si-
 deraque transgrediens, Verbum Dei in
 ipso sinu Patris inuenit, & toto hausit
 pectore. Nam quis tantum cum inuene-
 rit relinquat boni? Ergo & Sacratissimæ
 Virgini ad æterni Verbi cōceptum viam
 præmuniuit aditumque patefecit inte-
 merata castitas, & eadem Deo nostro
 sponso amantissimo animas nostras ad-
 iungit atque copulat, cui & incorrupti-
 one proximas simillimasque efficit. Nam
 Sap 6. 20. *incorruptio proximum facit esse Deo. Ut lu-*
xuries, & corporis illa fœda voluptas
quæ cum pecudibus est communis, ho-
minem velut ex hominis statu ac digni-
tate ad earum pecudū deiecit vilitatem:
ita quæ nos ab omni corporis attactu se-
iungit castitas virginitasque, ad Angelo-
rum transfert dignitatem & statum, in-
corruptibili que Deo similes ac propin-
 quos

quos efficit. Quod futuri sumus, vos iam esse cœpistis, virgines alloquitur Cyprianus, vos resurrectionis gloriam in hoc sæculo iam tenetis, per sæculum sine sæculi cogitatione transitis; cùm castæ perseveratis & viigines, Angelis Dei estis æquales: nam *in resurrectione neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei,* inquit Dominus; nulla nuptiarum opus propagatione, vbi viget immortalitas æuique sempiterni perpetuitas. Hic vbi intercidunt & continuo fluxu dilabuntur homines, alij aliis coniugio suffiendi fuerunt: sed quibus animæ potior cura, vt eis rectè sit per omnem æternitatem, potiùs quàm de posteritate qua nõ eget anima, prudenter elaborant, qua sunt Angelis similes instituendam magis vitã, quàm qua brutis pecudibusque existimant. Habèt suæ dignitatis rationem, & tot nominibus anteponendam coniugio castitatẽ colunt. Hinc Cypriano virgines dicuntur flos Ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, tota indoles laudis & honoris, Dei imago resplendens ad sanctitatem Domini,

Lib. 2. d. disciplin. & habitu virgin.

Matth. 22. v. 30.

394 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
mini, illustrior portio gregis Christiani.
Sed infinitum sit laudes castitatis ac vir-
ginitatis persequi, in quas se Græci Lati-
niq; Patres totis ingenij, doctrinæ ac pie-
tatis viribus effundunt. Quod nunc agi-
mus, Ambrosij hîc quoque selectis utar
verbis: Egregia Maria, quæ signum sa-
cræ virginitatis extulit, & intemeratæ
virginitatis pium Christo vexillû leua-
uit, cùm omnium prima mortalium di-
uino Numini sui pudoris integritatem
edito voto consecrauit, propterea que
Archangelo diuinum illi prænuntianti
conceptum haud dissimulanter respon-
dit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non
cognosco?* quod profectò non diceret (in-
quit S. Augustinus) nisi priùs Deo virgi-
nem se vouisset. Quæ ratio cinatione uti-
tur quoque Nyssenus, Anselmus, Ber-
nardus, & probatissimi quique scripto-
res huius æui, qui Sacratissimam Virgi-
nem, vel cùm à parentibus in templum
trimula est adducta, & Deo oblata, ini-
bi que inter sacras virgines educata san-
ctissimè; vel ab ipso primitus conceptu
cùm accelerato rationis vsu sanctificata,
&

Luc. 1. 34.

Nyssen. de

Natura.

Christi.

S. Anselm.

de Exceller.

Virg. c. 4.

Bernard.

homil. 4.

super Mis-

sis.

Suarez. 3 p.

disp. 4.

sect. 7.

Barradas

t. 6. c. 3.

& ab originaria labe est præseruata, votum illud solemne virginittatis ad aliquã grati animi aduersus Deum significatiõnem nuncupasse credunt, & per omnem deinceps vitã, summo semper eius tuendã desiderio flagrasse. Quod hoc ipsum eius responsum significat, quando oblatam matris Filij Dei dignitatem, nisi salua integritate minimè receptura esse videretur. Verè gratia plena, cui diuino munere collatum est (inquit Beda) vt prima inter feminas, gloriosissimũ Deo virginittatis munus offerret. Et sanè cum id votum ad statum perfectionis pertineat, Euangelicæ legi ac gratiæ fuerat reseruandum, & tum à Christo eius auctore, tum à sanctissima eius parente, quæ proximè antecedebat, honoris eius causa, initium atque originem ducere debuerat: Deum enim decebat ea natiuitas, qua non nisi de virgine sibi consecrata nasceretur; & talis Deo dicatæ virginittati partus congruebat, vt non nisi Deum pareret, integritate nihil immiuta, sed aucta. Mariæ exemplo cæteræ ad integritatis studium prouocantur, ait

R 6 idem

*S. Thom. 3.**p. 9. 28. a. 4.**ad 2.**Bernard.**homil. 2.**super Mis-**sus.*

*De institut.
virg. c. 5.
& 6.*

idem Ambrosius, tum toto orbe diffusus corporibus humanis vitæ cælestis usus inoleuit. Hæc est illa cælestis militia, quam laudantium exercitus Angelorum promittebat in terris. Fuerunt quidem & in veteri lege continentes aliqui, qui virginitatis Euangelicæ præferrent umbram, sed pauci planè, & viri magis quàm feminae, vti notat Hieronymus. quamquam neque viros voto se castitatis illigasse legimus: ceterùm maledictum sterilis, & in doloribus iugiter Eua parturiebat. Postquam verò Virgo concepit in utero, & peperit nobis puerum, cuius principatus est super humeros eius, Deum fortem, patrem futuri sæculi; soluta maledictio est, mors per Euam, vita per Mariam, ideoque & ditius virginitatis donum fluxit in feminas, quia cœpit à femina. statim vt Dei Filius ingressus est super terram, nouam sibi familiam instituit, vt qui ab Angelis adorabatur in cælis, haberet angelos & in terris, sanctam nempe matrem & sponsum eius Iosephum; quem rectè Hieronymus virginem per Mariam colligit, & ab ea doctum,

*Epist. 22.
Aduers.
Heluidium.*

etum,

ctum, eiusque exemplo virginitatē quoque professum, tum vtriusque sexus innumeras myriades futuris quoque sæculis in Ecclesia propagandas. Habent nuptæ titulos suos, mihi virginitas in Maria dedicatur & Christo. Christus virgo, Maria virgo, vtriusque sexus virginitatem dedicauere. Hi virginum principes & duces. Quis (inquit Epiphanius) vmquam aut quo sæculo ausus est proferre nomen S. Mariæ, & interrogatus non statim intulit Virginis vocem? quæ nempe princeps est virginitatis, & in cuius nomine etiam nūc virgines degere contendunt, & castitatem seruare. Et profectò nō leue in eo sacro nomine cōtinentiæ ac castitatis situm est præsidium. Inde Damasceno, virginitatis thesaurus & feracissima planta dicitur: Perte (inquit) virginitatis pulchritudo latissimè se diffundit. Denique Bernardus, qui virginum reginam & primiceriam appellat. Offerentur (inquit) seu adducentur regi virgines posteam; nam primatum sola vindicat sibi, dominam ac reginam honorariæ pedisse quæ, magistram disci-

*Hæresi 78.**Orat. 1. de
Natiuit.
Virg.**Epist. 174.
Ser. Signū
magnum.*

pulæ, matrem optimam filiaæ sectabuntur. neque erit in sexu, quo caret anima, discrimen. Præter illa quadraginta quatuor millia, de quibus D. Ioannes in Apocalypsi, quæ ad extremum mundi tempus pertinent, erunt & alij innumeri, qui cum mulieribus minimè coinquinati, & virgines in virginalem beatæ Matris familiam transcripti fulgebunt; ut vterque Diuus Ioannes, Baptista, & Euangelista: ille, cui adhuc in utero materno Diua Mater cõtulit integritatis insigne, quem trimestri sacræ suæ præsentiaæ athletam egregium vnxit oleo; hic, cui virgini Virgo Mater à filio Salvatore de cruce commendata. Iacobus Minor frater Domini ex utero quoque sanctificatus, qui castitatem docet, cum ait: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum descēdit à Patre luminum.* Paulus, qui vult omnes homines esse sicut seipsum, ut spectet ad ordinem spadonum, ait Tertullianus. S. Lucas, cum ad octuagesimum quartum ætatis annum vxorem non habens attigerit, Deiparæ familiari vsus consuetudine, ex cuius ore diuinę incarnationis

*Epiſt. hæ-
ref. 29. &
30.*

Iac. 1. 17.

Hier. ep. 22.

*Lib. de Mo-
nogamia
c. 3.*

*Hieron de
viris illust.*

nationis ortum, atque infantiaē Saluatoris mysteria didicit, sacroque Euangelio consignauit, ipsiusq; Deiparæ ad viuum effigiem Filium Deum gremio fouentis suo expressit penicillo. quæ sunt ad tuendam castitatem singularia munimenta. Ne longum faciam, de hac quoque Virginis familia censebuntur quàm plurimi Sodales Parthenij, qui eius patrociniopotissimum & præsidio, tot interd discrimina conseruarunt illibatam castitatem, qui semper ea duce, magistra, mediatrice gratiæ ac singulari protectrice fuerint vsq; à qua & præstans hoc donum multis precibus, votis, suspirijs, lacrymis impetrarint, eiusque nominis obiectu, Mariæ & Iesu inuocatione, vti scuto firmissimo, ignea tela omnia hostis nequissimi propulsarint, & de eo gloriosam aliquando victoriam reportarint. O quantis illa virginibus occurret! quantas ad Deum complexa trahet! hæc thorum filij mei, hæc thalamos nuptiales immaculato seruauit pudore: quorum vtinam è numero & felicissima sorte censeamur!

*Ambr. l. 2.
de Virginib.*

CA-

CAPVT XVIII.

De altero sexu vitando & honorando.

VT illustris est maximè, decora & eximia virtus castitas, ita est admodum tenera, delicata, fragilis, quæ facillè violetur, summa cura ac vigilantia conseruanda. *Habeimus, (inquit Apostolus) thesaurum istum in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.* In carne velut extra carnem viuere angelicum est & diuinum. Operosum igitur, & minimè cuiq; obuium, nisi & magna vis adsit diuinæ gratiæ, qua natura corrupta comprimatur, & ad eam magna quoque nostra accedat circumspectio, assidua vigilantia & prouidentia, qua pericula omnia submoueantur. Habet & pudicitia seruata martyrium suum. Quamquã hoc genus pugniæ fuga magis nititur quã pugna: hîc pugnare fortiter, celeriter est fugere, & à blandientibus obiectis oculos animumque auocare; mox sese ab hoc

2. Cor. 4. 7.

*Hieron. in
vita Mal-
chi.*

hoc hoste eripere, vincere est. Vis illa mollis ac blanda repudianda est, penitus auersando, potius quam adhibita contentione contranitando repellenda. Fugite, monet idem Apostolus, fornicationem, & alterum sexum qui ad illam allicit & prouocat. Nūquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta eius non ardeant; aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit immunis cum tetigerit eam. Qui amat periculum, peribit in illo. Plenæ sunt sacræ Litteræ istiusmodi monitorum, plenæ exemplorum historiarum, pleni sanctorum Patrum Ecclesiæ Doctorum libri de altero sexu præcauendo, præsertim adolescentibus ac iuuenibus, quorum ætas in lubrico maximè posita est, & oleum ad caminum adijci, aut igni paleam ad moueri omnium ætatum minimè requirit. Vt gloriosior est in virili sexu, sic & seruatu difficilior castitas, siue ob temperiem corporis feruidiorem, ex qua & acriores stimuli crebrioresque naturæ deprauatæ motus impetusque consurgunt;

Prov. 6.
v. 27. 28.

Eccl. 3. 27.

gunt; siue quòd se plures viris offerunt occasiones lapsus, cùm sine arbitris liberè vagentur, neque tam arcta, vt puellæ, parentum custodia muniantur; siue quòd illo careant ingenito pudore verecundiaque, quod vnũ est præcipuum sexus alterius potentissimumque frænnum, quo velut obice remoto, prostituuntur illæ miserrimè; siue denique, quod eòdem pertinet, quòd hominum opinione atque errore, minor inde viris inuritur nota atque infamia; quamquam par apud Deum & Angelos culpa contrahatur, & verò magis etiam in viris detestanda sit ea turpitudine. Adhæc, vt obseruat S. Basilius, sic à Deo mulier effecta est, vt masculo tota foret illecebra voluptatis, violentisque stimulis eum ad se raperet, non secus atque magnes ferrum vi quadam occultissima, vultu ipso ac toto corpore ita blando, ita molli ac tenero, vt & tactu & aspectu & motu, teneritudine & delectabili motione membrorum, virum ad se pelliceret, & inspiciens & inspecta sese illius sensibus ingereret. quo
fit

*De vera
virginit.*

fit vti celerrimè venenatum aliquod
reluminijciat, animamque sauciet pe-
stifera cupiditate. Qua de re verissimè
Poëta:

Vritq; videndo femina.

Et prudentissimè Iob aiebat: *Pepigi scæ-*
dus cum oculis meis, vt non cogitarem quidem
de virgine: quam enim partem haberet in me
Deus desuper, & hereditatem Omnipotens de
excelsis? Quod cuique Parthenio Sodali
summa cura peragendum est, ne à Bea-
tæ Matris excidat beneuolentia, & serò
lamenteur, Oculus meus depredatus est ani-
mam meam, in cunctis filiabus vrbis meæ. Ne
quod est apud D. Perrum eueniat: *Ocu-*
los habentes plenos adulterij & incessabilis de-
licti. numquam enim ea cupiditas exple-
tur, immensa est & infinita. Cui non suf-
ficit vna mulier, nulla sufficit. Quod
si ne quidem aspiciendæ sunt, multò
minùs ad familiarem adhibendæ ser-
monem, nec sine iusta necessariaque
causa visendæ aut alloquendæ, num-
quam omnino sine teste atque arbitro
conueniendæ. Pertinet ad omnes Hie-
ronymi monitum illud ad Nepotianum:

Iob 31. 1. 2.

Thren. 3. 51.

2. Pet. 2. 14

Ne

Ne sub eodem tecto mansites, nec in
 præterita castitate confidas. Nec sanctior
 Dauid, nec Samsone fortior, nec Salo-
 mone potes esse sapientior. Memento
 semper quod paradisi colonum de pos-
 sessione sua mulier eiecerit. Sit sancta,
 sit propinqua mulier, sit ætate prouecta,
 sit magna necessitudine tibi coniuncta,
 sit ipsa soror & mater; Euam semper cir-
 cumfert, Euæ semper est filia, quæ te
 molliore frangat ac perdat affectu. V-
 num salutis per fugium in fuga positum
 est, aut in altera quæ illi infelici subro-
 gata est Euæ spiritalis vitæ parente Vir-
 gine Maria in præsidium aduocanda;
 cuius ea fuit formæ prærogatiua, vt in-
 tuentes ad integritatis excitaret amorē.
 Cuius (inquit Ambrosius) tanta erat gra-
 tia, vt non solum in se virginitatis gra-
 tiam seruaret, sed etiam ijs quos viseret,
 integritatis insigne conferret. Ergo eius
 mente circumferenda species & imago,
 aduersus ceterarum mulierum illece-
 brosas formas, ne illæ vnquam nobis
 imprimantur; aut si inciderint, mox ob-
 literentur & eradantur. Aduersus earum
 pesti-

pestifera blandimenta Virginis suauissima Dei Matris opponenda recordatio: si quæ mulier amanda, si quæ virgo castis amoribus prosequenda, hæc sit vna Virgo Deipara omnium dignissima, pulcherrima, modis omnibus amabilissima. Huius honoris causa ceteræ sexus eiusdem honorentur à nobis; si quæ mulier vterum ferens occurrat, puerperæ Dei matris recordationem ingerat; si filium lactans, gremio fouens, manu deducens, in ea Virginem Deum infantem puerumque summa cura nutrientem contemplare. Veniat in mēte quod aiebat S. Hilariō mulier quædam Eleutheropolitana: Noli mulierem adspicere, sed miseriam, hic sexus genuit Saluatorem. Summo etenim honore & sexus alter à Deo cohonestatus est, cūm ex eo sibi delegit matrem, in qua, & ex qua sine viri consortio nasceretur. Quod viro datum non est, id feminæ datum vt Deiparans existeret, vti suos monebat sanctus Hugo Gratianopolitanus apud Surium. *17. Nouēbr.*

Huc pertinent quæ D. Hieronymus ad Præcipiam virginem disertè suis respon-

respon-

*Epist. extr.
de exposit.
Psal. 44.
Gen. 18. 11.*

respondet obtrektoribus, cur interdū scriberet ad feminas, & fragiliore sexum maribus præferret, comparans eam cum laudatis illis veteris instrumenti feminis: cum Sara, cui subditur Abraham, cum ei muliebria defecerant: Tu nūquam habuisti muliebria, sexus decoratur à virgine, Christum portat in corpore, iam possidet quod futura est. Cum Rebecca, quæ duos generat dissidentes: tu vnum quotidie concipis, parturis, generas vniōne fœcundum, maiestate multiplicē, trinitate concordem. Quæ se Deo consecrauerunt virgines, vti Spiritus sancti templa, deitatis quædam sacraria, Saluatoris Christi Domini sponsæ, beatæ Matris filiæ honorariæque pedissequæ verecundis oculis intuendæ sunt. Tum verò virtus illarum, despicientia rerū terrenarum, magnanimitas, fortitudo, constantia, quâ viros hodieque non rarò superāt in studio perfectionis, æmulanda. Sæpè sexus mentitur: in virili muliebris, in muliebri virilis inest animus: sæpè masculum pectus circumferunt, quæ sunt reliquo corpore delicatissimæ. Pie-
tas

tas certè & deuotio, quæ à Deipara in mulieres omnes manasse videtur, præcipuè celebranda est & imitanda. Nec dubitauit S. Carolus Borromæus in suo sepulchrali lapide litteris inscribere, quòd se deuoto femineo sexui commendaret. Verùm id omnino consultius sit, cum vita functis, & in empyreo cælo regnantibus virginibus, Agnete, Prisca, Barbara, Cæcilia, Afella, Aldegunde, quarum plurimæ & sæculum ætate vicerunt & tyrannum, & titulum castitatis martyrio consecrarunt, consuetudinem inire, quàm cum viuentibus adhuc infelicis Euæ infelicibus posteris; quæ quamuis prudentes & pudicæ, tamen illud blandum suæ matris venenum, & vultu & oculis & sermone & motibus corporis ingerunt atque instillant. *Qui ca-* Prov. II. 15.
uet laqueos, securus erit.

C A.

CAPVT XIX.

*De humilitatis studio.**Serm. 1. super
per Missus.*

A Bernardi sententia ordiamur. Præ-
clara permixtio virginitatis & hu-
militatis, nec mediocriter placet Deo il-
la anima, in qua & humilitas commen-
dat virginitatem, & virginitas exornat
humilitatem. Sed quanta illa veneratio-
ne digna est (quæ vna Deiparæ singularis
est prærogatiua) quæ nec parem, nec se-
cundam habere potest, in qua & humili-
tatem exaltrat fœcunditas, & partus con-
secrat virginitatem? Si non pores virgi-
nitatem, imitare humilitatem. laudabilis
virtus virginitas, sed necessaria magis hu-
militas. illa consulitur, ista præcipitur.
Potest placere eius humilitas, quæ amissam
deplorat virginitatem, sine humili-
tate autem audeo dicere nec virginitas
Mariæ placuisset. & aliàs: Virginitate
placuit, sed humilitate concepit. Humi-
litate potissimum ad æternum Verbum
vtero concipiendum comparasse se Vir-
ginem,

ginem, ex responso quod postremum Angelo dedit, colligunt SS. Patres: *Ecce ancilla Domini*; quodque mox ipsa diuini Verbi conceptio & incarnatio est consecuta. Vide, inquit Ambrosius, humilitatem, vide deuotionem. Ancillam se dicit Domini, quæ mater eligitur; nec repentino exaltata est promisso, quæ pridem altissimas in humilitate sui que agnitione radices egerat. simul ancillam dicendo nullam sibi prærogatiuam tantæ gratiæ vindicauit, quæ faceret quod iuberetur; mitem enim humilemque paritura humilitatem debuit etiam ipsa præferre. Inde Virginem comparat S. Ambrosius fiscellæ illi scirpeæ bitumine & pice illitæ, in qua Moyses positus Saluatoris umbra. per bitumen quod ab aquis solui non potest, uirginitas B. Mariæ, in cuius utero Deus hominem, cui per unitatem personæ coniungeretur, efformauit, quæ uirginitas nullo potuit æstu carnali violari; per picem autem quæ custos est bituminis, humilitas intelligitur, quæ uirginitatis custos existit. Eodem refert Bernardus illud Cant. *Dum*

*Lib. 2. in
Lucam.*

*In cap. 6.
Apocal.*

*Serm. 45.
in Cant.*

S *esset*

410 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit o-
dorem suum. Nardus humilis herba est
& calidæ naturæ. Per hanc virtus hu-
militatis accipitur, sed quæ sancti amo-
ris vaporibus flagret; est enim humili-
tas quam parit veritas, & est humilitas
quam charitas format & inflammat.
Priorem vocat Bernardus humilitatem
necessitatis, ex inspectione peccatorum
& spiritualium ærumnarum progenita,
quæ non semper traducatur ad affectû,
sed ex inspecta veritate necessario pro-
gignatur: posteriorem verò voluntatis
ex cordis affectione natam, ex desiderio
sui contemptus & despectus. Quam-
quam vt superbia omnis errore & igno-
rantia, sic humilitas veritate & sui met
agnitione nititur. Nec potest esse humi-
litas quam non pariat veritas, sed non
nuda, neque sola, cùm est innocentia &
charitati copulata. quare hæc tanto al-
tera præstantior est. Prior illa nostra est,
& pœnitentium propria, quæ ex pecca-
tis & vitiata naturæ perturbationibus
ortum ducit, nec in Christum, nec in
eius Sanctissimam matrem conuenit. At

po-

posterior innocentium est, qui nullo vnquam contaminati peccato fuere, nec habent deprauatos illos naturæ motus, quibus exagitentur & confundantur. Propria est sanctorum Angelorū, Dei- paræ Virginis, ipsiusque animæ Christi sanctissimæ, innixa illi primæ veritati, qua lubentes agnoscunt se quidquid habeant aut naturæ, aut gratiæ donorum, à Deo omnium largitore & fonte vberissimo, nullo suo merito, sed de eius largitate & beneficentia mera habere. Agnoscit Dei Mater, gratuita planè clementia electam se in Saluatoris matrē, cum indignam sese suæ naturæ conditione reputaret ancillam, omnibus se à Deo gratiæ donis, priuilegijs auctam gratuito munere: quare & illum omnium bonorum auctorem magnificabat eius anima Dominum, & exultabat spiritus eius in Deo salutari suo, nullumque momentum erat, quo non hoc sui nihilum coram Deo reputaret, animoque verè demisso & gratissimo secum expenderet. Hærebat illi altiùs mēti impressum istud Sapient. *Quoniam tamquam momentum* Sap. 11. 21

statera, sic est ante te orbis terrarum, & tam-
 quam gutta roris antelucani quæ descendit in
 terram. Illud item Isaïæ, Omnes gentes
 quasi non sint sic sunt coram eo, & quasi nihil
 & inane reputato sunt ei. Tum se sexu quo-
 que feminam, conditione tenuem &
 pauperem, fabro desponsam, ignotam,
 nec magni habitam suos inter ciues ac
 populares cogitabat, vt se delectã à Deo
 quæ filij eius hominum Saluatoris ma-
 ter existeret, haud iniuria miraretur ac
 deprædicaret. *Quia respexit humilitatem
 ancille sue, exiguam, vilem, abiectam for-
 tem meam, quæ sum naturæ conditione
 & mea voluntate eius ancilla, tantis im-
 par & indigna beneficijs. Hic enim hu-
 militas non virtutem, sed abiectioem
 significat, vt & illo loco, Reformabit cor-
 pus humilitatis nostræ.* Humilitas virtus,
 Græca voce ταπεινοφροσύνη, abiectio τ-
 πείνωσις exprimitur. Magis exercuit quã
 indicauit humilitatē. Verus humilis vi-
 lis vult reputari, non humilis prædicari.
 Eminent ea virtus inter Virginis heroi-
 cas eminentissimasque virtutes. Et, si
 B. Mechtildi fidem habemus, prima fuit
 ea

Isa. 40. 17.

Luc. 1. 48.

Thib. 3. 21.

Lib. 1. re-
uel.

ea virtus, in qua Virgo nata & infans singulariter se exercuit, qua ita de se modestè sentiebar, vt, cū tot esset ornata gratijs, tot priuilegijs insignita, nulli tamen vniquam creaturæ sese prætulerit. Tres sunt eximiæ Virginis prærogatiuæ, quibus potissimum excellit, quòd Mater Dei, quòd Virgo virginum, quòd Regina cæli & terræ: quæ nihil tamen singularis eius humilitatis laudem imminuerunt; sed velut in immensum augendæ materiæ amplissimam suppeditarunt, dum se in ijs mirificè deiecit Deipara ad humilem ancillæ conditionem quæ cum summa matris dignitate videbatur pugnare; ad communem vitatarum puerperarum ordinem in purificatione, à qua longissimè aberat eius integerrima virginitas; ad tenuem inopemque vitam, pauperumq; oblationem parturiturum aut duos pullos columbarū, quæ Reginae cælorum minimè videbatur congruere. Longū sit per omnia eius vitæ mysteria singula & expressa virtutis huius argumenta cōquirere. Vt prior Elisabetham propinquā adierit ac salutarit, & integro trimestri,

mestri, quoad esset soluta, aut proximè
 soluenda partu, sedulò ministrarit; vt ad
 virginum partu suu Bethleemitico sta-
 bulo præsepio que pro cunis infantis Dei
 sui, quo iam tū humilitatis utebatur ma-
 gistro, maximopere delectata fuerit; vt
 dies quadraginta permanserit in eo vili
 stabulo, & demum hoc decurso dierum
 spatio veluti communis mulier, ac vicia-
 ta puerpera ad templum purificanda ve-
 nerit; vt S. Ioseph sponso omnem sem-
 per honorem, obedientiam, obseruan-
 tiamque detulerit; quantos in ea demis-
 sionis virtute profectus in ea domestica
 schola, illam verbo & exemplo prædo-
 cente Dei Filio, tot annorum consuetu-
 dine fecerit. Hæc cæteraque demissionis
 indicia colligere & pertractare longio-
 ris sit moræ. Extremum vitæ tempus, ex-
 tremumque illum quem censent humi-
 litatis gradum, cum se contemni quis ac
 despici patitur, adeoque etiam gaudet,
 attigisse suffecerit. Quidquid igitur in-
 iuriarum ac contumeliarum in Salua-
 torem, prædicationis eius triennio,
 sed præcipuè extremo illo passionis suæ
 die,

die, quidquid irrisionum, opprobriorum, & indignissimorum tormentorum in filium ab Iudæis, ab Herodis Regis, Pilatiq̄ Præsidis administris irrogatum est, in Virginem quoque Matrem recidit, & ad sese pertinere censuit, passa est, & gauisa pari voluntate, quae se parentem eius esse gauisa est. In matris inquam cessere cōtemptum omnia in Christum filiū iactata conuitia, probra, maledicta, blasphemiae execrandae, foeda illa sputa in diuinum eius coniecta vultū, impacti colaphi, alapae, irrisiones nocturnae ac diurnae, à Iudæis atq; Gentilibus, nūc in Caiphæ domo, nunc in Pilati prætório ipsa morte duriores sanæ, quòd Barabbæ latroni & homicidæ auctor vita postpositus est, quòd insanis effertae plebis clamoribus ad necem, ad crucem efflagitatus, quòd toto corpore flagris instar mancipij dirissimè concisus, toties denudatus in amplissima hominum impurissimorum corona, quòd in speciem affectati regni mimiciis regis insignibus à prætoria cohorte per dīdiculum illulus, quòd spineo diadema-

416 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
te coronatus , quòd suis ipse humeris
crucem ad Caluariæ gestarit , quòd me-
dius inter latrones vt eorum princeps,
summa cum ignominia cruci est suffi-
xus , ipsa que ad crucis pedem astante
matre , vestes illius sortibus subiecta,
quòd dirissimis ab insultantibus He-
bræis calumnijs blasphemijsque appe-
titus. Hæc non ad patientiam modò ve-
rùm & ad Virginis humilitatem , quæ se
cum filio Salvatore cõtemni porro gau-
debat, ea que ignominia præcipuè nota-
ri, pertinent , vt eadem quoque nos il-
lius Sodales insignia filij sui studio in-
centissimo appetamus , cum eo despici
ac proculcari, stultiq; etiam haberi non
refugiamus, vt & de filij ac matris in cæ-
lesti aliquando regno familia ceseamur,
gestatis hîc in terra eorum insignibus ac
vestium notis. Si, cùm Christus mira-
culis ac cælesti doctrina celebraretur, ta-
men eius matrem ciues ac populares in-
uidia perstringebant: *Vnde huic hæc om-
nia? Nõne hic est faber, filius Mariæ? & scã-
dalizabantur in eo; in extrema passione
matripepercisse credibile non est; sed,
cùm*

*Marc. 6.
v. 3.*

cum præfenti Saluatoris aspectu exemploque, quod vna omnium mortalium plenissimè capiebat, diuinitatis eius exinanitæ iugis admiratrix, ad eandem virtutem incenderetur humilitatis æmulandam, in hoc sui despectu mirificè exultabat & triumphabat. Si ad hunc nostri contemptum non aspiramus, si despicientiam, irrisiones, falsasque delationes, quas charitate formata expetit humilitas, minimè adhuc ambimus, in altera certè humilitatis quam parit veritas necessitasque, specie ac gradu consistamus; ac nos ex nobis nihil esse, nihilque à Deo, ab Angelis, ab hominibus, ex ipsa norma veritatis æstimandos reputemus. Intelligamus, ait Nazianz. nos nihil esse, si cum illa prima & vera sapientia conferamur, eamque ob rem ad ipsum vnum tendamus, nec quidquam aliud quæramus, quàm vt promanantibus illinc radiis collustremur. Si cum Deiparæ quoque Patronæ nostræ absolutissima virtute componamur, intelligamus nos nihil esse, & quod S. August. Deo, id illi nos dicamus: Reuerberasti infirmitatem

*Orat. 17.**Lib. 7. Conf.
c. 10.*

S 5 aspe-

aspectus mei radians in me vehementer, contremui amore & horrore, & inueni longè me esse à te in regione dissimilitudinis. Si ceteris quoque rebus creatis comparemur, quantuli sumus, quàm exiles, minuti homunculi, propè nihil, umbra & fumus, puncto temporis euanescentes. Accedat denique peccatorum & miseriarum animæ corporisque inspectio. Si animam, inquit Bernardus, prout in se est, & ex se, iuxta rei veritatem, intueor, nihil de ea veriùs sentire possum, quàm ad nihilum esse reductam. Quid modò necesse est singulas eius miseras enumerare, quàm sit onerata peccatis, offusa tenebris, irrita illecebris, pruriens concupiscentiis, obnoxia passionibus, impleta illusionibus, prona semper ad malum, in vitium omne procliuis, postremò totius confusionis & ignominie plena? Cetera qui volet, apud Bernard. cuius ad extremum illud quoque Deiparæ humilitatis eulogium prætermitti non debet, quo erat maior, humiliasse se præ omnibus. Cùm eam ab Christi in caelos ascen-

*Serm. 5 in
dedicat. Ec-
clesie.*

17. 1.

ascensu reuersam, & in cœnaculo nouissimum sibi locum delegisse retulisset: Meritò facta est nouissima prima, quæ cùm prima esset omnium, sese nouissimam faciebat; meritò facta est omnium domina, quæ sese omnium exhibebat ancillam; meritò supra Apostolos exaltata est, quæ infra viduas & pœnitentes sese abiiciebat. Ita qui se humiliat exaltabitur. Vt Luciferum de summo cælo præcipitem egit in barathrum superbia, ita prouexit in summum cæli fastigium Virginem humilitas atque demissio; non fuisset euecta Virgo supra choros Angelorum, nisi se infra mortales omnes abiecisset. Quisquis ad eius humilitatem propiùs accesserit, ad eius quoque gloriam propiùs euehetur; proximus in humilitatis abiiectione, erit & in exaltatione gloriæ proximus ac coherens.

*Serm. sup.
Mag.*

CAPVT XX.

De ardenti Christi Domini ac B. Matris amore, eiusque cultus promovendi Zelo.

QVantum inter Christum Dominum, Sanctissimamque eius parentem mutui amoris exarserit incendium, quæ flamma diuinæ charitatis vtriusque pectus, filij erga matrem, matris erga filium incenderit, præter ipsos opinor neminem scire aut suspicione consequi posse. Solet amor ille triplex statui, naturalis, acquisitus, infusus: humanus vterque; prior, à natura insitus, ex eiusdem sanguinis communionem natus, & amicitia seu longa consuetudine confirmatus & auctus; posterior diuinus, æqua mensura respondens gratiæ, cui semper cohæret charitas, si non eadem res est charitas & gratia. ab hoc posteriore prior vterque perficiebatur & informabatur, & quas siue natura, siue amicitia, siue propinquitas, siue consuetudo & fa-

familiaritas ad amorem mutuum causas viresque suggererebat; ijs charitas infusa ad eum eliciendum maiore vi & contentione, altiori quodam ordine & modo diuino utebatur. Sed explicatio-
 ris doctrinæ causa amorem eius, vti triplicè intueamur. In humanis maior esse non potest, quàm hic amor mutuus matris & filij, pro summa illa propinquitate & necessitudine. cuius amoris seu affectus in ipsis quoque brutis animantibus non obscura elucent argumenta, cùm ad tuendos fœtus ipsæ matres certissimæ sese morti obijciunt. qua similitudine utitur sacra Scriptura. *Occurram quasi vrsa raptis catulis; & aliàs, Numquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam,* Dauid de Ionatha. Disputat quidem Philosophus: magisne filius parentem, à quo ducit originem, an parens filium, vti partem suam de se præcisam diligat? & in hanc partem propèdet. Id certè constat, quod ex eodem Philosopho docet S. Thomas, matres magis esse amantes filiorum quàm

*Osee 13. 8.**Isai. 49.**15.**2. Reg. 1.**v 26.**8. Ethic. c.**12.**S. Thom. q.**26. a. 9.*

patres, eò quòd matrum laboriosior sit generatio, & magis sciunt, qui eorum sint filij quàm patres. Adde & à sexu molliore teneriorem ardentioemque mulierum esse amorem quàm virorum, & inter mulieres virginum, quæ sunt & corporibus & animis integræ & illibata. Denique si vnicus sit filius, impensius amatur quàm si in plures liberos amor iste partiendus sit. Quis igitur Deiparæ erga filium naturalis amor extiterit, cuius erat sola mater sine terreno patre, quæ vnicum & Spiritu sancto conceptum, salua integritate conceperat? qui inter patrem & matrem diuisus est amor, in eius corde collectus erat erga illum, quem suum verum esse sciebat filium, eundemque Deum conditorem & redemptorem. Sed neque filius in amore rependendo matri concedebat, qui gratissimus erat, & plus in amando poterat. itaque si vera est Philosophi sententia in alijs liberis, in Salvatore vera non fuit, qui & matris & patris vice matrem suam vnicam vnicè diligebat, à qua summè se diligi, & cum summa cura, sollicitudine,

ne, prouidentia & pietate materna educari conspiciebat. Amor amicitiae similitudine morum quæ ex consimili temperatura ferè gignitur, consensione voluntatum & studiorum, quotidiana consuetudine, mutuis officijs atque obsequijs stabilitur & augetur in immensum, si nullæ vnquam incidant dissensionum causæ, nihil in alterutro quod offendat, omnia quæ amorem conseruent atque incendiant, cùm alter alterius amorem animumque propensissimum planè habet exploratum. Vocat Aristoteles amicitiam redamationem non latentem, & inter propinquos & sanguine iunctos reperiri posse confirmat. Quis igitur & quàm arctus hic quoque mutuae benevolentiae & amicitiae nexus inter hunc filium matremque intercessit? cùm summa esset inter eos naturarum sympathia, eadem temperatura, summa morum similitudo, eadem studiorum omnium & propensionum consensio, vna eademque voluntas numquã discordans, summa rebus in omnibus concordia, nulla ne leuissima quidem vnquam of-
fen-

fensionis umbra, cum omnes ad hunc in-
 flāmandum amorem causæ concurrerēt.
 Ut nullus unquam fuit Salvatore filius
 amabilior, obsequentior, formosior, pru-
 dentior, sapientior, generosior, potētior,
 diuinior, nec esse potuit; ita B. Matri nul-
 la fuit unquam par, nulla similis, nulla
 filij æquè amore digna ob eius incōpara-
 bilem formam, modestiam, grauitatem,
 sapientiam, obseruantiam, pietatem, qua
 filium prosequēbatur, eius perpetua, ut
 loquitur Epiphanius, affectatrix: quæ, cū
 prædicationem Euangelicam inchoasset,
 unā cum illo è Nazareth Capharnaum
 domicilium transtulit, ut ab eius sermo-
 nibus abesset nunquam. Mutua verò of-
 ficia atque obsequia breui compendio
 recenseri nequeunt, quamquam Salua-
 toris in matrem beneficia & plura sunt
 & maiora, superioris cuiusdam diuini
 gradus & ordinis: tamen & obsequia
 matris habebat acceptissima, nec ingra-
 tus aduersus eam esse unquam potuit
 aut voluit. Tertius diuinæ charitatis a-
 mor infusus longè omnem nostram co-
 gitationem exsuperat, pro immensitate
 di-

diuinæ gratiæ in Christo & B. Matre, qui
 vt natura, sic & gratia fuere coniunctif-
 simi, omnibusque vinculis inter se arctif-
 simè colligati. Ad filij gratiam nulla pro-
 ximior matre accessit, quæ ei vti capiti
 collum iungebatur: amabat filium vt
 eundem Deum suum, conditorem, re-
 demptorem, summum benefactorem,
 patrem, sponsum animæ suæ, cui suspira-
 bat: *Adhæsit anima mea post te; & , Dilectus* Psal. 62. 9.
meus mihi, & ego illi. Cant. 2. 16. Amabat matrem
 Saluator, vt carne quidem & humanita-
 te matrem, idque se filium hominis ap-
 pellans innuebat, sed gratia & adoptio-
 ne filiam, spōsamque amantissimam, præ
 creaturis omnibus charissimam, à qua
 se sciret præ omnibus ardentissimè dili-
 gi, quam omnibus gratiæ suæ cumulasset
 ornamentis, ab omni culpa etiam origi-
 naria præseruatam, sibi in omnibus om-
 nino vitæ partibus, animique motibus
 acceptissimam, iustorum omnium &
 electorū matrem, Reginam, dominam-
 que suæ redemptionis merito constitu-
 tā. Quæ cum singularia filij dona bene-
 ficiaque reputaret apud se gratissima men-
 te

te Virgo, Mater, quibus aduersus illum amoris flammis incēdebat? Quid mirum, ait Bernard. si Maria præ omnibus diligit, quæ præ omnibus est dilecta? D. August. ex persona sua & Dei seruorum aiebat: Sagittaueras tu Domine cor nostrum charitate tua. Quid de Dei matre Salvatoreque filio sentiēdum, quorum incidentes oculi cor sibi mutua sauciabant charitate? Si Saluator matri verè aiebat: *Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum*, quanto id veriùs mater filio? cuius oculus deitatis index, intimum matris pectus penetrabat. Sagitta electa est amor Christi: quæ matris animam non modò confixit, sed etiam pertransiuit, vt nullam in pectore virginali particulam amor vacuam relinqueret; sed toto corde, tota anima, ac tota virtute diligeret. Quod negant Theologi hac in vita præceptum hoc adimpleri posse, adimpleuit plenissimè S. Mater: nec illo tantùm appretiatiuo, sed & intensiuo filium Deum supra res omnes amore dilexit. Sed prosequamur ex Bernardo. Aut certè pertransiuit eam, vt veniret vsque ad nos,

*Cant. 4. 9.
Verba sunt
Bernard.
serm. 29. in
Cant.*

nos, & de plenitudine illa omnes acciperemus, & fieret mater charitatis, cuius pater est charitas Deum parturiens, &c. Et illa quidem in tota se grande vulnus amoris accepit. ego itaque me felicem putauerim, si summa saltem quasi cuspi- de huius gladij pungi interdum me sen- fero, vt vel modico accepto amoris vul- nere dicat ei anima mea, Vulnerata cha- ritate ego sum. O vtinam & matris & fi- lij charitate saucietur anima mea! vtinam ex illo eorum mutui amoris incendio scintillula in cor meum defiliat, quo suc- censum eius vtriusque cultus & honoris promouendi zelo ardeat! Quam vnā licet animi grati significationem dare in vtriusque laudibus celebrandis non in- termittam. Quæ fuerūt illis mutuæ cha- ritatis causæ, eadem nos ad hunc vtrum- que salutis nostræ parentem ardentiore prosequendum amore permouere de- bent; & ob filium Deum Saluatorem præcipuè diligēda mater, quam ille no- stram quoque Matrem esse voluit, & matris quoque causa Saluator filius dili- gendus. Sed quod illis bonum exoptare
aut

428 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
aut procurare nostra potest beneuolen-
tia, præter illud vnum externi cultus,
quo nihil tamen ipsi egent, sed in nostrum
redundat spirituale lucrum atque emo-
lumentum? Vt hoc eodem illorum vitæ
nostræ parentum amore quamplurimi
corripiantur, exoptandum est, vt Do-
minum Dominamq; nostram nobiscum
magnificent, & exaltent sacra illorum
nomina in idipsum, & in æternum. Be-
nedictum sit & clarificetur Sãctissimum
nomen Iesu & Sanctissimæ Virginis
Mariæ matris eius, & nunc & semper.
Amen.

C A P V T XXI.

*De operibus misericordie spiritualis &
corporalis exercendis.*

Charitatis germana proles miseri-
cordia est, à qua sibi quoque nomẽ
desumpsit Patrona nostra, vt misericor-
diæ mater diceretur & esset: non modò,
quia magnam illam nobis misericordiã
peperit, incarnatũ Deum; verũ, quòd
&

& ipsa miserorum maxima semper commiseratione commota, numquam à misericordiæ & beneficentiæ quibus eis succurreret operibus vacarit, & hæc illi gratissima accidant, quãdo à suis clientibus honoris eius causa exercentur. Fuit Iob, vt patientiæ, sic misericordiæ præclarũ exemplar. Ait ille de se: *Oculus fui cæcus, & pes claudus, pater eram pauperum. Si negaui quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci, si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea; quia ab infantia mea mecum creuit miseratio, & ex utero matris meæ egressa est mecum. Foris non inueni peregrinus, ostium meum viatori patuit.*

Iob 29 15.

Iob 31 16.

v. 18.

v. 32.

Tales optat cultores suos Deipara, ac singulari ipsis præiuit exemplo, siue eius affectum commiserationis beneficentiamque spectes erga pauperes & ærumnos, quibus in prima adhuc ætate, in templo versans, & in omni deinceps vita quoad potuit, liberalissimè subuenit, vti monet Ambros. non in incerto diuitiarum, sed in prece pauperis spem reponēs; siue contempleris eandem commiserationem ac beneficentiam aduersus
Chri-

Christum filiū suum Deum, sua voluntate pupillum, egenum, peregrinum, nudum, algentem, esurientem, sitientem, quem omni materna pietate rexit, fouit, nutriuit, atque ad virilem perduxit ætatem, qua nostræ redemptionis expleret opus à cælesti Patre demandatum; siue aduersus primitiuos fideles in sua viduitate, cū à Christo illis derelicta Mater esset Apostolorum magistra, Martyrum adiutrix & exhortatrix, tenuiorum eius æui fidelium perfugium atque solatium; siue denique attendas, quam & modò regnans in cælis aduersus nos. ærumnolos mortales in hac valle lachrymarum maternam eius opem inclamantes, profusissimam exercet omni beneficiorum genere misericordiam, cui meritò illud Ruth eulogium accinamus, animo gratissimo: *Benedicta filia, quia priorem misericordiam posteriore superasti.* Maior est enim in cælo regnantis misericordia, quam esset adhuc versantis ac peregrinantis in terra; longè se latius effudit, vniuersum orbem complexa Christianum; excreuit ad cælum euectæ potentia, creuit & mi-

Ruth 3. 10.

seri-

misericordia. *Quasi oliua speciosa in cam-* Ecclesi. 24.
v. 19.
 pis, omnibus exposita clementiæ suæ &
 beneficiæ diffundit oleum. Non ha-
 bet in vasis oleum, vt cæteræ prudentes
 virgines, sed tota est oliua fructifera, de
 qua nos oleum mutuemur. Sileat mise-
 ricordiam tuam Virgo Beata, quite in Bernard.
 suis necessitatibus inuocatam memine-
 rit defuisse. Verùm vt amor amore con-
 ciliatur, ita misericordia Dei Matris no-
 stræ in egentes & calamitosos proximos
 misericordiâ est prouocanda. Et impen-
 denti & recipienti, *speciosa misericordia* Ecclesi. 35.
v. 26.
Dei in tempore tribulationis, quasi nubes plu-
uiæ in tempore siccitatis; vtrique proficua,
 & nescio an non magis ei qui illam exer-
 cet, quàm cui præstatur, & in quo exer-
 cetur. Verè misericordia Dei à Deo pro-
 fecta, eius suasu & impulsu suscepta, &
 ab eo copiosissimè remuneranda. Valet
 in hac æquè ac in futura illud eiusdem,
Omnis autem misericordia faciet locum vni- Ecclesi. 16.
v. 15.
cuique secundum meritum operum suorum.
 Salutis præsidium Chrysostr. dicitur, or-
 namentum fidei, propitiatio pecca-
 torum, quæ iustos probat, sanctos ro-
 borat,

432 DE OFFIC. SODAL. PARTH.
borat, Dei cultores ostentat, in qua om-
nis summa disciplinæ Christianæ. Ut au-
tem animus præstat corpori, ita miseri-
cordiæ spiritalis opera corporalibus an-
tecellunt, & corporalis proximi miseria
subleuata cum spiritali eiusdem animi
salute componenda non est; illa enim
ad exigui temporis vsuram, hæc ad bea-
tæ fructum æternitatis refertur. Verùm
vt animus corpori copulatur, ita sunt
vtriusque misericordiæ opera facienda.
Quo maior est indigentia proximi, quo-
que ille dignior est ea releuari, quo ma-
iore confertur affectu subsidium, quo-
que magis illud de nostro detrahitur, ac
quasi de viuo resecatur; eo præclariore est
& maioris meriti misericordia. cuius ge-
neris fuit ea qua S. Virgo erga Deum fi-
lium Saluatorem est vsa, cum illi re-
ctum, cibum, vestem, cætera vitæ subsi-
dia propensissima charitate derulit; cum
de suis inierit cruoribus intemeratis hu-
manitatis intimã vestem eius deitati cir-
cumposuit, cum alteram suis ipsa conte-
xuit manibus inconsutilem tunicam, cæ-
terasque vestes curauit, cum infantem
vbe-

vberē de cælo pleno pavit amantissimè,
 puerum ac grandiusculum pane suo la-
 bore parto, alijsque deinde obsoniis,
 prout eius ferebat tenuitas, sed summa
 enutriuit pietate, atque ad maturam per-
 duxit ætatem. Hac eadem charitate ad-
 uersus primitiuos fideles, vniuersis erat
 subsidio, mœrentibus & ægris solatio,
 dubijs animi consilio, ignorantibus ma-
 gisterio, omnibusque exemplo vitæ per-
 fectissimæ prælucebat: ac cùm iam illi
 foret ad filium in alteram vitã demigran-
 dum, quibus per totam vitam vsa fuerat,
 vestes duas à Ioanne duabus quæ eam
 frequentabant egentibus virginibus e-
 rogari voluit, vt pauper ipsa, hac etiam
 misericordiæ insuper aucta palma ad fi-
 lium emigraret. Id igitur erit illi gratissi-
 mum Parthenij Sodalis officium, si ad
 eius imitationem, eius honoris causa,
 hæc misericordiæ duplicis opera frequẽ-
 ter vsurpet, si in Virginis nomine peten-
 ti præsertim & per eam obsecranti sti-
 pem liberaliter erogat, id Ambrosij ver-
 sans animo, Vilis pecunia, sed pretiosa
 misericordia; aut, si pecunia caret, pecu-

T

nia

niæ præferendam omni salutationem Angelicam in eius locum pronuntiet, illud August. memorans, Pauperis est orare, diuitis erogare. Si, quando per studiorum ferias licet, adeat nosocomium, ægrotis inseruiat, carcere detentos visitet, pauperum funus cohonestet, ad eorumque adiuuet sepulturâ; sed maxime si doceat ignorantes fidei rudimenta, incertis animi salutaria suggerat consilia, prolapsos in peccata reducat in viam, & ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ frequentanda inducat Sacramenta, pijs colloquijs ad ineundam Sodalitatem excitet, aut ipsos Sodales suos ad virtutis studiû, ad Dei Matris amplificandum cultum extimulet; si nullum, quoad eius pars virilis feret, cum diuina gratia benignitatis prætermittat officium, in paupere Christum intuens, illius certissimi pronuntiati memor, quod in extremo iterabit iudicio:

Quodcumque vni ex his minimis meis fecistis, mibi fecistis. Qui parçè seminat, parçè & metet; qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Non ex tristitia & necessitate: bilarem enim datorem diligit

2. Cor. 9. 6.
& 7.

ligit Deus. Quomodo potueris, ita esto miser-
ricors.

C A P V T XXII.

De perseverantia per Beatam Matrem
efflagitanda.

Reliqua est vna perseverantia Parthe-
nio Sodali præstanda, vel à Deo per
Virginem Matrem postulanda, quæ sola
meretur viris gloriam, coronam virtu-
tibus, sine qua nec obsequium merce-
dem habet, nec beneficium gratiam, nec
laudem fortitudo, neque qui pugnat vi-
ctoriam, neque palmam victor conse-
quitur: quæ vigor est virium, virtutum
consummatio, & nutritrix ad meritum,
mediatrix ad præmium, soror patientiæ,
constantia filia, amica pacis, amicitiarum
nodus, vnanimitatis vinculum, propu-
gnaculum sanitatis. quæ laudes ei defe-
runtur à Bernardo. Parum est nos rectam
virtutum ingressos viam, nisi tandem eius
viæ terminum, beatam vitam attigeri-
mus: parum est è carceribus soluisse feli-
citer, & multum spatij emensos esse, si in
medio cursu defecerimus animis, aut,

Epist. 129.

ad Iannens.

T 2

cùm

cum iam meta foret in prospectu, tamen
 1. Cor. 9. 24 è stadio prius exceſſerimus. *Sic currite,*
 inquit Apostolus, *vt comprehēdatis.* Quid
 proderit Christum sequi, nisi & assequa-
 ris? in stadio currere, in palæstra certare,
 nisi brauiū victor reportes? Quam mul-
 ti in ipso propè limine corruūt, aut gra-
 dum referūt animis debilitati & deiecti!
 Alij medio in cursu subsistunt voluptate
 deliniti, aut animi inconstantia superati:
 alij cum propè metam aspicerēt, ac bra-
 uiū certa spe tenerent, tamen miserimè
 dæmonis fraude de stadio deiecti perie-
 runt. Non quæruntur in Christianis ini-
 tia, sed finis: Paulus malè cœpit, sed benè
 finiuit: Iudæ laudantur exordia, sed finis
 prodicione damnatur. Felix & omni lau-
 de dignus beatitudine, ait idem S. Hie-
 ron. quem senectus occupat Christo ser-
 uientem, quem extrema dies Saluatori
 inuenerit militantem, qui cum Apосто-
 lo gloriari potest in Domino: Ego enim iā
 2. Timoth. 4. v. 7. & 8. delibor. Bonum certamen certauī, cursum con-
 summaui, fidem seruauī, in reliquo reposita est
 mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Do-
 minus iustus iudex. Qui perseuerauerit vsque

Matth. 10.
v. 22.

in finem, hic saluus erit. Verum enim uero duplex à Theologis perseuerantia statuitur: vna præstanda à nobis; altera postulanda magis quàm præstanda, gratuitum summumque donum diuinæ prædestinationis atque electionis, postremum veluti signaculum. Prior est virtus, qua mens hominis confirmatur in prosequendo quod cœptum est honesto opere ac studio aduersus irruentes tristitias, aliàs uè difficultates, ut eam ex Tullio definit S. August. In ratione bene considerata stabilis & perpetua permansio, pertinens ad fortitudinem, ne frangatur aut defatigetur animus in cœpto opere virtutis. Posterior est diuinæ gratiæ & amicitia ad vsque finem continuatio absque grauiore quod intercurrat peccato, quod eam dissoluat amicitiam. nititurque ea perseuerantia singularis diuinæ gratiæ protegentis & dirigentis in omni vitæ cursu subsidijs, quæ benigna Mater suis sedulo clientibus procuratura creditur, & uti procuret oratur. Prior illa virtus perseuerantiæ, ut ceteræ morales, tum acquisita est hominis ratione utentis, tum in-

fusa Christiani, & ad posteriorem non mediocriter confert. Viriusque verò certissima spes est in continua precatione, qua diuinæ gratiæ subsidium imploratur atque obtinetur, in summa sui ipsius diffidentia, in Dei autem ope minimè defutura confidentia. *Ego Dominus Deus tuus, apprehendens manum tuam, dicensq; tibi: Ne timeas, ego adiuui te. noli timere vermis Iacob, qui mortui estis ex Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & redemptor tuus sanctus Israel.* Hunc si nobis propitiū reddat, in diesque magis conciliet clementissima Mater, quid inanibus terreculentis, quæ dæmon obiicit, magnopere commoueamur? si præsidio nobis est Regina cæli, plures sunt pro nobis quam contra nos. De diuturnitate pœnitentiæ & prolixitate vitæ quàm inanis est cogitatio, cum nemo sibi crastinum polliceri queat! cætera autem blandimenta quæ mūdus offert, vt nos à recto virtutis auerget tramite, si penitiùs introspiciantur quàm puerilia sunt, ludicra, incerta, falsa! Verè dicebat Epictetus, homines perturbari non tã rebus quàm opinionibus, quas

Isa. 41. 13.
14.

Enchirid.
c. 10.

quas de rebus habent. Nullæ sanè res
 creatæ de statu mētis ac virtutis hominē
 Christianū dimouere debent, præsertim
 si ad æternitatis trutinam expēdantur, si
 viua fide & ex vltimo fine salutis excuti-
 antur. *Quid prodest homini si mundū vniuer-*
sum lucretur, & animæ suæ detrimentū patia-
tur. Et quis est qui vobis noceat, si boni emula-
tores fueritis? Aemulamini autem charismata
meliora, non caduca terrenaq; bona, quæ
mox aut nos deserunt, aut deseruntur à
nobis, quæ cum tempore præterfluunt,
& vix vt orta sunt intercidunt; sed cæle-
stia, sempiterna, diuina, quæ vita functos
comitentur, quæ animā à funere perse-
quantur. In disciplina perseuerate: tamquam
filii vobis se offert Deus, & B. Mater, quæ
mihî videtur Apostoli monitū illud suis
inculcare Sodalibus: Itaque fratres & filij
mei dilecti, stabiles estote & immobiles, abū-
dantes in omni opere bono, scientes quòd labor
vester non est inanis in Domino. Qui timent
Dominum, inquirent quæ placita sunt ei, præ-
parabunt corda sua, & in conspectu illius san-
ctificabunt animas suas. Hoc in salutis suæ
studio versantibus Deique matris opem

Matth. 16.

26.

1. Pet. 3. 13.

1. Cor. 12.

31.

Hebr. 12. 7.

1. Cor. 15.

58.

Eccl. 2. 19.

20.

efflagitantibus minimè deerit summum illud perseverantiæ donum. Actamer si illud de condigno promereri non possumus, de cōgruo certè possumus & debemus, per Virginis Dei matris opem atq; præsidium. Ad illud postulandū extrema pertinet Dominicæ orationis precatio, *Et ne nos inducas in tentationem*, & extrema quoque pars salutationis Angelicæ, *Nūc & in hora mortis nostræ*. Illa enim hora cōfertur id donum, clausula & absolutio cæterorum Dei donorum, extremum vitæ mortalis, at primum alterius immortalis beneficium. Bona mors in gratia obita est finalis perseverantia. Videte, inquit aduersus Pelag. B. August. à veritate quàm sit alienum negare donū Dei esse perseverantiam vsque in finem huius vitæ, cū vitæ huius quando ipse voluerit det finem. Extrema petitione Dominicæ orationis id donū peti multis probat. Ideo petimus ne inferamur in tentationem, vt hoc non fiat, vt non voluntate nostra deseramus Deum, & meritò ab eo deseramur. Etsi exaudimur, vtique nō fit, quia Deus non permittit vt fiat;

Matth. 6.
13.

De bona
perseuer.
c. 6. & 11.

fiat; nihil enim fit nisi quod aut ipse facit, aut fieri ipse permittit. Potens ergo est & à malo in bonum flectere voluntates, & in lapsum pronas conuertere, & dirigere in sibi placitum gressum. Tutiores viuimus, si totum Deo damus; quod ex Cypr. probat. Tutiores in Dei & B. Matris manibus quàm in nostris nobis derelicti. Hoc salubriter est desperare, spem suam non in seipso, sed in Deo & B. Matre collocare. Ac specialiter à Virgine Dei Matre, post actas gratias quòd in suum illa nos obsequium admiserit, Sodalitatiq; huic suæ adscripserit, id extremæ perseueratiæ donum, ac fortunatissimæ in diuina gratia eiusq; obsequio mortis genus omni die contentiosius efflagitandum est. Ad eius opem omni die confugiendum aduersus omnes malignæ tentationis insultus, ne vel desperatio, vel præsumptio, vel alia fraus atque impulsio capitalis hostis nostri nos è filij eius & Saluatoris gratia præcipites agat. Si criminum immanitate turbatus, conscientia fœditate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias

ab-

*Bernard.
hom. 2. sicut
per. Misus.*

absorberit tristitiæ, desperationis abyſſo;
 cogita Mariam, Mariam inuoca: hæc te
 clarissima Cynosura in portum salutis
 deducet, & tutum aduersus omnes pro-
 cellas tempeſtatesque reddet. Ad eandẽ
 S. Auguſt. aut Fulgent. ita precatur: Sit
 per te excuſabile quod per te ingeri-
 mus, fiat impetrabile quod fida men-
 te poſcimus. Accipe quod offerimus,
 redona quod rogamus, excuſa quod
 timemus: tu enim ſpeſes vnica pecca-
 torum, per te ſperamus veniam delicto-
 rum, & in te Beatiffima noſtrorum
 eſt exſpectatio præmiorum. Quæ S.
 Auguſtino familiariffima fuit, ea nobis
 quotidiana ſit precatio: Da quod iubes,
 & iube quod vis: continentiam iubes,
 perſeuerantiam iubes; da quod iubes, &
 iube quod vis. His igitur ducibus atque
 auctoribus Auguſt. Fulgentio, Bernardo,
 ad te cõfugimus, ô miſericordiæ mater:
 ne ſempiterna nos filij tui gloriæ cæleſtis
 hereditate, quã ille nobis paſſione ſua ac
 morte peperit, excidere patiaris: ne à tua
 tuorũ tuo cultui atque honori deditorũ
 Sodalium hîc in terris omni ſtudio ſem-
 per

*Serm. 18.
 de Sanctis.*

*70. Conf.
 29. 35.*

per obseruata societate ac cōsuetudine,
 cū erit in cēlis beatissima tuo cōspectu,
 omniq; prēmiorum genere cumulatis-
 sima, sempiternū se iungi, atq; in orcum
 cū reprobis tibi infensis atq; exosis hosti-
 bus ablegari detrudiq; permittas: frua-
 mur æternæ eius Sodalitatis bono, in quā
 hīc in terris tuo beneficio venimus, quā
 omni pietatis officio colere instituimus.
 Perseueremus in ea Sodalitate tua diui-
 naq; filij tui gratia, non eā nobis grauior
 vlla culpa detrahat, non conuiuium, nō
 mulier, nō sermo vllus improbus eripiat;
 non animū nobis frangat aduersa fortu-
 na, non prospera deliniat, quo minū in
 cœpto virtutis itinere gradum quotidie
 faciamus. quōd si quis grauior casus in-
 ciderit, non vsque adeo prouamus in-
 feliciter, quin mox tua resurgamus o-
 pe, itaq; decurramus huius vitæ cur-
 riculum, vt ad beatam abs te felicitatis
 sempiternæ metam perducamur, vt in
 cælesti regno tua tuique filij Saluatoris
 sacra vestigia letantes, gratias agentes, ac
 gratulantes complectamur. Amen.

Collegij Sac. Iesu Paderb.

FINIS.

A^o 1624.

